

YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

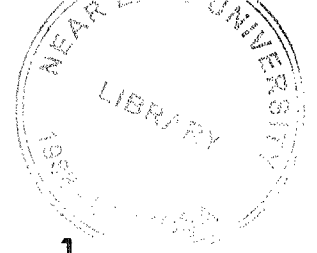
MEZUNİYET ÇALIŞMASI

DÜNDEN BUGÜNE TRABZON / ARAKLI

HAZIRLAYAN
Orhan SARIUSTA
970233

DANIŞMAN
DOÇ. DR. Bülent YORULMAZ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ DEKANI

2001-LEFKOŞA

GİRİŞ	1
ARAKLIDA TARİHİ DÖNEMLER	1
ARAKLININ TABİİ ŞARTLARI	7
COĞRAFİ YAPI	7
Kıyı Şeridi	7
Taraçalar	8
Tepelik ve Dağlık Alan	8
İKLİM ŞARTLARI	10
NUFUS VE SOSYAL YAPI	13
İlçenin Genel Yerleşimi	16
İki Katlı Tipik Köy Evi	20
Taştan Pencere Süsleri	21
AYDINLANMA VE ISINMA	23
Aydınlanma	24
Lüx (İöküz)	24
Şişeli Lamba	24
Deveci Feneri	25
ARAKLIDA SAĞLIK DURUMU	25
ARAKLIDA EĞİTİM ÖĞRETİM DURUMU	28
ARAKLIDA SOSYAL HAYAT	30
ARAKLIDA YOL VE ULAŞIM DURUMU	34
KIZILAĞAÇÇILIK	38
ARAKLIDA EKONOMİK ŞARTLAR	39
Tarım-Hayvancılık-Yaylacık	39
Çay Ziraatı	40
HAYVANCILIK	43
MAHALLİ YEMEKLERİMİZ	48

Guliya	48
Sulu Lahana	49
Lapa	49
Zumur	49
Dönme Kuymak	50
Isırgan Yemeği	51
Kazı Kaldıran	51
Tırma	52
Malez	52
Pazı Gavurması	52
Gavut	52
Kesme Makarna	52
Mısır Çorbası	53
Gongoroş Turşusu	53
Hamsi Guşi	54
Haşıl	54
Su Kuymağı	54
Kabak Yahnisi	54
Kabak Yemeği	54
Lahana Dolma	54
Ziron	55
Ziliktar (Çocuk Tatlısı)	55
Kayğana	55
Ekmek Makarnası	56
Ballı Kuymak	56
Kabak Tatlısı	56
Bezirganaş	56
Kabak Felisi	56

ARAKLI FOLKLORU	56
ARAKLI AĞZI	58
Ünsüz Farklılığı	58
ZAMİRLER	67
EDATLAR	68
BAĞLAÇLAR	69
ÜNLEMLER	69
SIFATLAR	69
ZARFLAR	69
HALK OYUNLARI KEMENÇE	69
Gençlik Oyunları	71
FIKRALAR	72
ARAKLI YÖRESİ ATASÖZLERİ	74
YÖREMİZDE YEMİNLER	75
BATIL İNANÇLAR	75
DÜĞÜNLER	78
NİŞAN	78
KINA GECESİ	79
DÜĞÜN	80
YEDİ (Gerilik)	83
RESİMLER	87

GİRİŞ :

Bugün Araklı diye bilinen ve ancak 150 yıllık yerleşim alanı olan merkez ilçe ile çevresinin tarihi geçmişi asıl yerleşim alanı olabilecek yerlerde gerekli kazıların yapılmamış olması nedeniyle tamamen aydınlatılabilmiş değildir. Araklı tarihi yöredeki diğer yerleşim yerlerinden elde edilebilecek belgelerde muhtaçtır. Arkeolojik bulguların yokluğuna rağmen (yazılı belgelerle tanıtılmamış dönemler hakkında) uzun süre yerleşim alanı olan kalelerin ve merkez ilçe çevresindeki diğer yerleşimlerin yer adlarının etimolojik tetkiki kültürel verilerin kıyasıyla Araklı'nın tarihi geçmişine dair fikirler ortaya konabilir.

ARAKLIDA TARİHİ DÖNEMLER :

Araklı'nın tarihi dönemlerini değerlendirirken Trabzon ile birlikte düşünmenin yararı olacaktır . Henüz ilçeye has değerlerin büyük boyutlu farklılıklarının bulunamamış olmasında böylesi bir tutumu zorunlu hale getirmektedir.

Anadolunun tarihi dönemi Hititlerin (Etiler) ile ve M.Ö 2000 yıllarında başlar. Anadolu'ya Kafkasları aşarak gelen burada onlarca şehir beyliği kuran bunları bir konfederasyon halinde birleştiren Hitit İmparatorluğunun sınırları içinde Trabzon ile çevresi yer almamıştır. Ancak Trabzon bölgesinin yerli ahalisi Haliblerin Hititlere demir satacak ölçüde madenci olmaları bölgede uzun süreden beri yaşamak suretiyle yöre madenlerinden yararlanmakta olduklarının kanıtıdır. Araklı'nın güneyinde tesbit edilebilen maden ocaklarının varlığı maden işçiliğinin bölgede de yapıldığını ispatlamaktadır. Ayrıca bölge ile iç Anadolu arasında arıcılık meyvacılık i üzüm yetiştiriciliği konularında da kültürel etkileşimler yaşanmıştır. Bu etkileşme Batı İran üzerinden yapılan ticaretle Asur , dolayısıyla mezopotamya medeniyetleri içinde söz konusudur.

Doğu Karadeniz Bölgesini inceleyen batılı tarihçilerin adeta bir saplantı gibi bölgenin yakın dönem Türk kültürü ile ilgili bulmadıkları değerleri Rumluk ve Ermenilik ile açıklarken Hitit ve Mezopotamya kökenli tesirleri görmezden gelmeleri tarih ilmi adına ibret vericidir. Hitit İmparatorluğunun dağılmasından sonra (M.Ö. 1200) arta kalanların ekseriyeti Güney-Doğu anadoluya çekilirken " Ege Göçleri " ile Anadolu'ya girerek Hititleri yok eden Frigler , Doğu Karadeniz Bölgesinin yerli

halkları Halibler , Haldiler , Tibarenler , Tabalar ve Muşkiler i aşamadıkları için Trabzon yöresine nüfuz edememiştir. Anlaşılan şudur ki Anadolunun köklü kültürlerinin ilk ikisi coğrafi yapının da etkisiyle Trabzon yöresine, dolayısıyla Araklı toprağına işgalci olarak girememişlerdir . Fenikelilerin (M.Ö. 12.yy.) henüz Yunanlı kolonicilerin güçsüz oldukları çağlarda bölgemiz ile(deniz yoluyla) ticaret yaptıkları, Asurların (M.Ö. 2000-609) M.Ö. 8.yy.a kadar bölgemizle sıkı ticari ilişkiler kurdukları, Truva Savaşlarında (M.Ö. 1200) Elenler ile savaşan Anadolulu askerler içinde bölgemiz savaşçıların önemli bir güç oldukları bilinmektedir .Bütün bu gerçekler bölgenin madencilik, askerlik bakımından güçlü, ileri bir kültür düzeyine ulaşmış, ticari değerler ihraç edebilen ve yerleşik olan bir ahalisinin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu bütünlük içinde Araklının yer almaması için hiçbir sebep yoktur. Ege, Akdeniz ve Karadeniz'de biten Fenike hakimiyetini fırsat bilerek koloniler kurmaya başlayan Eski Yunanlılar, M.Ö. 756'da Trabzon'a gelip yerleştiler. Kolonicilerin şehre yerleşmeyi uygun görmesi, Trabzon ile çevresinin ekonomik potansiyeli, ticari faaliyette bulunacak kadar kalabalık olan halkının varlığı ile açıklanabilir .Bölgeye geliş amaçları ticari kazanç olan kolonicilerin yeni bir şehir inşa etmek yerine burada yaşayan halka hitap edecek bir pazar yeri açmış olmaları düşünülmelidir. Bölgenin bu ilk yabancı misafirleri bölgeyi kolinize etmek fırsatını ancak iki asır sonra bulacaktır .Zira asıl yurtları Aral çevresinden İskitler (Sakalar) tarafından çıkartıldıktan sonra Kafkasya'ya göçen Kimmerler (Kimriler) buradan Doğu Karadeniz Bölgesine saldırarak kolonicileri bölgeyi terke mecbur etmişlerdir. Dikkat edilmesi gereken bir husus da şu olmalıdır: Eski Yunan sömürgecilerinin bölgeye gelmeleri bir nüfus hareketlenme,esine yol açmazken savaşçı kavim Kimmerler'in gelmesi sonucu bölgede göçler , bunlar nedeniyle yeni değişimler yaşanmıştır, (Bu, kolonicilerin hiç değilse nüfus özelliğini yanı bölgeyi sosyal bakımdan etkileyemeyecek sayıda olduklarını düşünmemize sebep olmaktadır .) İskitlerin baskısıyla Doğu Karadeniz bölgesine giren ve kadınları da erkekleri gibi savaşçı olan Kimmerler'in maddi kalıntıları henüz bölge tarihine ışık tutacak ölçüde elde edilememiştir .Gerek Kimriler'in gerekse onların ardından bölgeye gelen ve bütün Anadolu'da 28 yıl kadar hakimiyet süren İskitlerin bölge için taşıdıkları değer gereğince araştırılmış da değildir .Kuzey Karadeniz

düzlüklerinde atlı göçebe kültürünü bin yıla yakın süre devam ettiren İskitlerin Trabzon ve Araklı yöresinde Kimmer ve İskit hakimiyetlerinden sonra Meç egemenliği başlamıştır. Anadolu'yu Lidya ile Kızılırmak sınır olarak bölüşen (M.O. 885) Medler'in hakimiyeti de ancak 35 yıl sürmüştür .Medler'e son veren İran kökenli Perslerin hakimiyeti, bütün Anadolu'da olduğu gibi, bölgede de uzun sürecektir .(M.O. 550-330)

Bu dönemlerin tümünde (bölge üzerinde) coğrafi ve insani değerlerin de tesiriyle güçlü bir merkezi otoritenin kurulamadığı, yani bölge insanlarının kendi şartları içinde yaşamaya devam ettikleri anlaşıyor .Bu dönemlerde bölgenin Asya kökenli halkları mücadele suretiyle birbirleriyle kaynaşma sürecini geçirmiştir. Pers egemenliği döneminde Trabzon çevresi "Pont Satraplığı" adıyla örgütlenmiş, bölgeden vergi ve asker alınmıştır .Perslerin Platea savaşını (M.O. 476) kaybetmelerinden sonra bölgede hangi halkların ve nasıl yaşadıkları konusunda, Anabasis'te, yetersiz olmakla birlikte bazı bilgiler mevcuttur . İran'daki taht kavgasına karışan 10 bin paralı askerin İran'dan doğu Anadolu'ya ve nihayet Trabzon'a ulaşmasını (M.O. 401-400) eseri Anabasis'te anlatan Atinalı Ksenophon, bölgemizde gördüklerin de yer vermiştir . Muhtemelen Bayburt'tan sonra Araklı topraklarından da geçen "Onbinler" (sonraki asırlarda Canlar diye bilinecek) bölgenin halkı (Makronlar) ile savaşırken bölgede müstahkem mevkiiler mevcuttur. Delibalin yetiştirildiği , kestanenin saklanan bir yiyecek olduğu ilgili kaynakta yer almaktadır .Ki bu durum, bin yıllar sonra bile değişmemiştir . Anadolu'daki Pers hakimiyetine bu imparatorluğu yıkmak suretiyle Makedonyalı İskender son verdi. (M.Ö. 330) Onun ölümünden sonra ele geçirdiği topraklar komutanları arasında paylaşıldı. Anadolu'da, yaşanan Makedonyalı-İranlı mücadelesi İranlıların lehine biterken Trabzon'un da içinde bulunduğu Ponton adlı yeni bir devlet ortaya çıkmıştır .Perslerin Meçlerden devraldıkları Anadolu topraklarının (Kapadokya) denize kıyısı alan kısmına (Pont Kapadokyası) verilmiş addan ad alan Pontos Devleti (M.Ö. 298-63), Roma İmparatorluğu tarafından yıkıldı. Hakimiyeti 250 yıl kadar devam eden Pontos Devleti'nin bayrağı ayyıldız olup ordusu Doğu Karadeniz halkından seçilmiştir. İlk başkenti Amasya, ikincisi Sinop ve geçici başkenti Bergama olmuştur . Güçlü dönemlerinde hakimiyetleri Yunanistan'ı da

kapsamıştır. Pontos Devleti çağında olduğu gibi, Roma İmparatorluğu döneminde de bölge ahalisi oldukça serbest bir hayat sürmüştü, bunda bölgenin kesin hakimiyete izin vermeyen coğrafi yapısı kadar mücadeleci halkının da tesiri olmuştur. Çanlar (Canlar) adıyla genellenen bölge halkının hür yaşamaya verdiği önem, işgalci otoritelere yüzyıllarca karşı koyuşu, Trabzon çevresiyle ilgili tüm eserlerde konu edilmektedir. Bölgede uzun süreden beri devam etmekte olan iki Yunanlı kolonicilerin başlattıkları sınırlı ticari ilişki, esaslı bir değişime uğramadan devam etmiştir. Doğu'ya ulaşan yollar üzerinde konak yerleri inşa ederek ticari faaliyetlerini sürdüren sömürgecilerin bölge halkı ve değişen yönetimlerle iyi ilişkiler kurarak varlıklarını korumayı başardıkları anlaşıyor. Uzun Pontos ve Roma hakimiyetlerinde Araklı yöresinin yerli halkının tüm Doğu Karadeniz'de yaşanan İran-Yunan-Latin kültürlerinin çekişmesinden yoğun biçimde etkilenmediği anlaşıyor. Ancak III. yüzyılda başlatılan Hristiyanlaştırma gayretlerini istisna saymak gerekir. Yine bölgenin sömürgeci tüccarlarıyla işbirliği içinde bulunan sınırlı sayıdaki insanın efendilerine benzer hayat sürmüştü olmalarıyla ticari kazançlarına paralel olarak toprak mülkiyetlerini genişletmiş oldukları düşünülmelidir. Roma İmparatorluğu, M.Ö. 63 yılında Pontos hakimiyetine son vermekle birlikte Anadolu'da Pontos'tan kalma idarecilerle mücadeleyi sürdürmek zorunda da kalmıştır. Bu tarihten sonra Anadolu'da kalıcı olmak gayretindeki Roma İmp., Trabzon'dan Doğu'ya uzanan yollara önem vermiş, bu sayede hakimiyetini genişletmeye çalışmıştır. Bu çalışmalar içinde Araklı Kalesi (Hyssus) bir Roma karargahı haline getirilerek daha doğudaki Satala'da (Gümüşhane'nin Sadak köyü) oluşturulan Romanın askeri garnizonlarından bir başkasıyla bağlantılı hale getirilmiştir. Hyssus'un nerede kurulmuş olabileceği kadar adının anlamı, şehrin özellikleri (vesair özellikleri) şimdilik net biçimde açıklanabilmiş değildir. Araklı ile ilgili çok az sayıdaki araştırmadan birinde (Sürmene Tarihi, Mehmet Bilgin) Hyssus'un Araklı'nın merkezindeki kale olduğu şeklindeki görüşe itibar ediyoruz. Satala ile Hyssus karargahlarını ziyaret eden (M.S. 123) Roma İmparatoru Hadrianus, Trabzon'dan Satala'ya uzanacak direkt bir yolun çalışmalarını da başlamıştır. Bu, Roma'nın bölgeye verdiği önemin bir sonucu olsa gerektir. M.S. 130 yıllarına ait eserinde Arrianus, Trabzon'dan Doğu'ya sıralanan kalelerden birincisinin adına Hyssus olarak verdikten sonra burada bir

takım piyade ve 20 süvari bulunduğunu belirtiyor .Araklının önemi, Roma İmparatorluğu'nun bölgedeki topraklarına ve Doğu ticaretine verdiği değerin bir sonucu olarak artmış, yolların kavşağında bulunması nedeniyle de askeri birliklerle takviye edilmiş olmalıdır. Araklının ilçe merkezindeki kalenin Roma döneminde adının Hyssus olduğu şeklindeki tezin aksini ispatlayacak arkeolojik bulgulara şimdilik-sahip değiliz. Ancak yakın zamana kadar Kara dere'nin kontrolsüz akışı sebebiyle geniş bir alanın sık sık sular altında kaldığı, kale önündeki arazinin bir kısmının yağışlı dönemlerde bataklık haline geldiği gerçeklerini dikkate aldığımızda Hyssus karargahının yerinin neresi olduğunun tartışmaya muhtaç, araştırılması gerekli olduğunu düşünüyoruz. Yine yaklaşık 150x200 metre boyutlarıyla dikdörtgen biçimli duvarlarının ayakta kalabilmiş büyük kısmı incelendiğinde ve yapıldığı arazinin coğrafi konumu dikkate alındığında bunca önem verilen ticari yolların kavşağına uygun olmadıkları kabul edilecektir ."Onbinlerinin Dönüşü" sırasında Mikronların saklandığı müstahkem mevkileri hatırladıkça Araklı kalesini günümüzdeki Zanayer ya da Halanik kalelerinin yerinde aramak gereğine inanıyoruz. Bu iki kale de önlerindeki limandan faydalanma, arkalarındaki yolları kullanma bakımından merkez ilçedeki kaleden daha az önemli değillerdir . Canavar (Zan eyer) kalesini tartışırken bu yerleşmenin adını veren Çanlardan da söz etmek gerekir. M.O. 600 yıllarında Makronlar diye bahsedilen ancak Roma döneminde unutulmuş bu adın yerine Çanlar adıyla bilinen bölge halkı, Turanlı kavimlerden olup gururlu,dik başlı, itaate girmek istemez, hür yaşamayı sever olarak tanıtılmaktadır. Bugün bile benzer değerlerin yaşadığı yörede, bu özelliklere benzer yapıdaki Canavar Kalesi'nin heybeti, tarihi dönemlerde pek çok saldırıyı kırdığı inancını verilmektedir. Benzer kalelerin Gümüşhane'deki Çanca kalesine kadar uzanan topraklarda bulunması, iki bölge arasından çok eski bir ilişkinin, etkileşimin varlığına işaret etmektedir. Çanların Roma'dan sonra Bizans'a, Trabzon Devleti'ne de asi oldukları, itaat etmemek için savaştıkları bilinmektedir. Araklı, Canavar kalesinin dışında ve uzağında kalan bir çok Çan yerleşmesinin adlarını geçen çok uzun zamana rağmen saklamaktadır . Roma egemenliği sırasında Sünlene'ninde içinde bulunduğu topraklarda, Araklının batı sınırlarına kadar etkili biçimde Ezgi göçü yaşandı. Lezgiler (Lazlar) Türk asıllı (Turani ırka mensup) ve Avar

konfederasyonuna tabi idiler .Onları bölgeye hangi sebeplerin sevk ettiği, bu göçün bölge kültüründe ne tür değişimlere sebep olduğu ayrı bir incelemenin konusu olacak öneme sahiptir. Büyük Hun İmparatorluğu'nun dağılması sonrasında Asya'dan başlayan göçlerin Kafkasya'ya hatta Anadolu'ya kadar uzanması mümkün olsa da Ezgi göçünün başka sebepleri de olabilir .Ancak, onların bölgede tutunabilmesi nedeniyle Çanların adı giderek Lazlar olarak anılmaya başlanmıştır ki, bu da değişen bölge hakimlerini tanıtmak bakımından dikkatten uzak tutulmamalıdır. M.O. son yarım asırda gerçekleşen Ezgi göçlerinin Roma İmparatorluğu'nun yeni askeri tedbirler almasında etkin olması da ihtimal dışı sayılmamalıdır . Lezgiler'in miras bıraktıkları yer adları Araklıdaki varlıklarının delil ve yayıldıkları alanları gösteren işaretlerdir.

Roma İmparatoru I.Konstantin'in Hristiyanlığı benimsedikten (324) sonra İmparatorluk için resmi din ilan etmesiyle Hristiyanlık itibar kazanmıştı. Bu yeni gelişme, bir yandan gizli Hristiyanların dini propaganda ile faaliyete geçmesine, diğer yandan İmparatorluk topraklarındaki değişik halkların bir dini potada eritilme gayretine sebep oldu. Roma'nın din ve kültür yoluyla yapmaya çalıştığı bu kaynaştırma (eritme, asimilasyon) gayreti, belli ölçüde başarılı sonuç vermiştir .Bizans tarafından da tekrarlanacak bu faaliyet biçimi, bölge halkının tüm özelliklerini silmeye yetmemiş olsa da Anadolu'ya gelen Araplar ve Müslüman Türklerin bölge halkının tamamını Hristiyan ve Romalı (Rum) olarak tanımladıklarını görüyoruz. Roma İmparatorluğu'nda yaşanan siyasi ve askeri çözülme, imparatorluğun Doğu Karadeniz Bölgesindeki etkisinin azalmasına, düşman taarruzları nedeniyle liman yerleşmelerinin denizden saldırılara uğrayıp tahrip olmasına (dolayısıyla güç kaybetmesine) sebep olurken Araklı kalesi de bu darbelerden nasiplenmiş olmalıdır .Bu gelişmelerden sonra Canavar Kalesi'nin savunma kolaylığı ve limana yakınlığı nedenleriyle itibarının artmış olması da düşünülmelidir .(Bu vesileyle Canavar Kalesi'nde definecilerden kurtarabilmek için bir an önce, kazıların yapılmasının lüzumuna inancımızı belirtmeliyiz.

ARAKLININ TABİİ ŞARTLARI :

Coğrafi Yapı :

Araklı (Heraklia-Arakale-Arakuel-Ardini- Araklı) ilçesi Trabzon ilinin 33 km doğusunda Kara dere'nin (Nehir-i azimisso / Hyssos) meydana getirdiği "V" şeklindeki delta üzerinde kurulmuştur .Coğrafi alan bakımından ilçenin toprakları Trabzon ilinin ortasına düşmektedir .İlçe, doğuda Sürmene,batıda Arsin, güneyde Gümüşhane ilinin Yağmurdere Beldesi, kuzeyde de Karadeniz kıyıları ile sınırdır .Araklı ve çevresi genel görünüşü ile bir sıradağ eteği karakterindedir. Bölgenin diğer kısımlarında olduğu gibi burası da güneyden kuzeye doğru yükseltisini kaybederek, yer yer akarsular tarafından parçalanıp denize doğru uzanır .Buvadiler batıdan doğuya doğru Yanbolu, Karadere,Küçükdere vadileri olup içlerinde Karadere vadisi en derin ve en geniş alana sahip olanıdır .Araklının yükseklik arzedan sırtları ile bu vadi arasında yer yer 300 m.ye varan yükselti farkları vardır .Bu fark kıyıya yaklaştıkça azalır .Daha iç kısımlardaki Plato görünümündeki arazinin kuzeye -kıyıya doğru -inş düzenli olmayan bir basamak halinde olup, özellikle kıyıya yakın kısmı E-W doğrultusunda ve denize doğru hafif bir yüzey şekli özelliğini gösterir. Bu basamakların kıyıya yakın olanları da az girintili ve çıkıntılı bir kıyı tipi meydana getirir .Mevzii olarak bölgenin yüzey şekillerini üç kısımda incelemek mümkündür .Bunlar: Kıyı şeridi Taraçalar- Tepelik ve dağlık alan şeklinde başlıkladınlabılır .

KIYI ŞERİDİ: Büyük kısmı tarıma ayrılmış olan, ancak son yıllardaki düzenli olmayan ve hızlı yapılaşma neticesinde bu özelliğini kaybeden "Karadere Deltası" hariç tutulursa diğer kısımlar „ Nefelinli Ande-sit" tüflerinden meydana gelmiştir. Çevrede birbirinden farklı iki kıyı tipi görülür. Bunlar:

a) Alçak kıyı tipi: Küçükdere nehri ağzı ile Konakönü (Deliktaş) arasında kalan bu kıyıyı Karadere deltası kaplamıştır.Kratase veya „ Eoses „ devrine ait kalkerle şistli marn ve esmer renkli grelerden meydana gelmiş olan, içinde volkanik tüf ve breşlerin de bulunduğu bu saha enerjik bir akarsu karakteri taşıyan Karadere tarafından yarılmış ve önemli miktarda alivyonlu madde getirerek deltasını oluşturmuştur .Bu deltanın doğu ve batı tarafındaki kıyı parçaları kumlarla örtülüdür .Kıyının batı bölümünde ve doğu bölümünde plaj olarak kullanılabilecek yeterli

genişlikte kumluk alanlar vardır .Plaj karakteri gösteren bu kumlukların gerisinde 8-10 m. yükseklikte bir diklik görülmektedir .Araklı Rize, Araklı- Trabzon, Araklı-Bayburt yolları bu dikliğin deniz seviyesine yakın kısmındaki eteklerini takip etmektedir .Diklikler bugün ölü birer yalıyar durumundadır .Samsun'dan Sarp'a kadar yapılacak olan „ D e m i r y o l u ' projesi için yol genişletilmesine uygun sağlamlıkta jeolojik bir yapıya sahiptirler .

b) Yüksek kıyı tipi: Trakiandezit, lav ve konglomeradan oluşmuş olan, yüksek kıyı tipi daha az girintili ve çıkıntılı olup yaklaşık 10-15 m. arasında diklik göstermektedir. Yalıyar olduğu anlaşılan bir kısmın önünde 10-15 m. genişliğinde bir ayırma platformu göze çarpar .Bugünkü Konakönü, Kalecik kıyılan bu aşınmanın en belirgin örneğini teşkil eder .Konakönü çıkıntısının gerilemesine karşılık, doğuda Karadere. Deltasının daha da dolduğu görülmektedir .Öyle ki bundan yaklaşık 30 yıl önce Merkez ilkokulu bahçesi ve Trabzon-Rize arasındaki ana karayolunun geçtiği alan deniz suları altında idi

TARAÇALAR: Bu bölge kıyının hemen arkasında birbirinden farklı dikliklerle ayrılmış denize ve Karadere ovasına doğru olan eğik yerleşme bu taraçalar üzerinde bulunur .Bu taraçalar kıyıdan itibaren içerilere doğru E-W doğrultusunda, Karadere delta ovasında ise N-S doğrultusunda olup birkaç tanedir .Bu taraçaları Konakönü, Kalecik ve Yol gören mahallelerinde açık olarak görebiliriz.

I. Taraça: Araklı-Arsin karayolu ile kıyı arasında E-W doğrultusunda uzanır, 10-15 m. arasında bir seviye farkı gösterir .

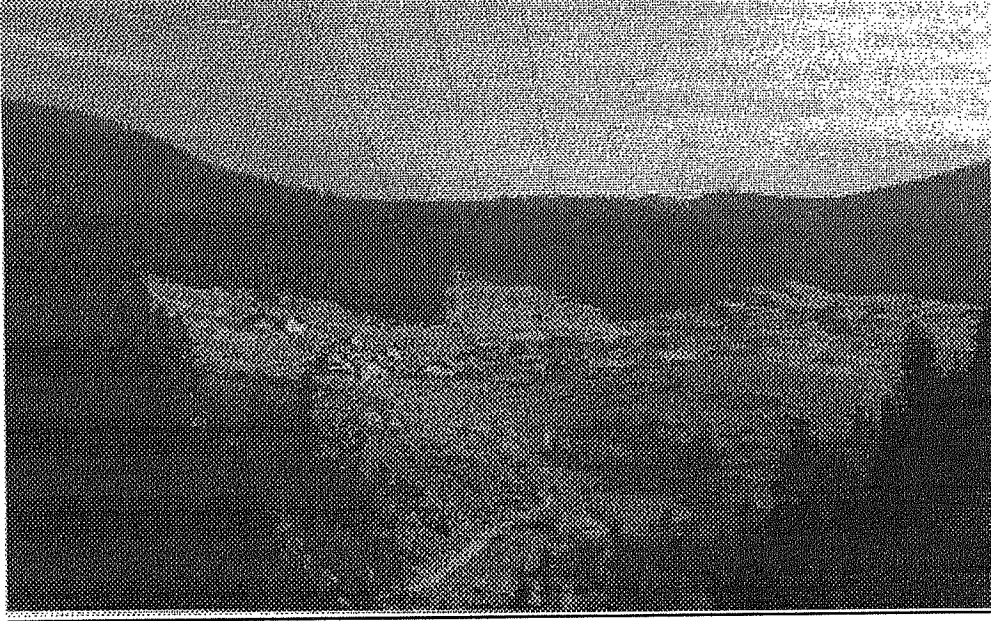
II. Taraça: Daha güneyde yer alır. Seviye farkı 20-25 m. arasındadır.

TEPELİK VE DAĞLIK ALAN: Bu düzlük oldukça geniş olup burada bulunan toprak tabakası kalındır .Bu tür yüksek düzlükler Karadeniz yüzeyinde yayılmış bir aşınma sathının parçalarıdır .Yukarıda izahına çalıştığımız bütün şekillerin üst krateseye ait olduğu muhtemeldir .Bu jeolojik bünye üzerinde gelişmiş olan basamaklar aşındırmanın eseridir .Yani şekillerin jeolojik bünye ile ilgisi yoktur .Bilhassa kıyıya yakın şekillerin (Taraçalar) kıyı aşındırması sonucunda meydana geldiği söylenebilir .K. T .Ü Jeoloji enstitüsünün çalışmaları neticesinde: Çevrede on milyon yıllık kil depolarının bulunduğu, bunların tuğla fabrikalarında kullanıldığı,

burada deniz kabukları, polenler , yapraklar gibi fosillerinden mevcut olduğu anlaşılmıştır.Genel olarak bölgenin başlıca özelliği Karadeniz kıyısına paralel olarak uzanan yüksek dağların varlığından doğmaktadır .

Arokij'nin kıyı kesimini iç kısımlardan ayıran dağ silsileleri Bu dağlar sahil boyunca gerideki topraklardan ayırarak iki taraf arasında (Kuzey-Güney) arazi görünüşü, iklim, bitki alemi, yerleşim tarzları, meskenlerin yapısı, geçim kaynakları, toplanma şekilleri bakımından büyük farklılıklar oluşturur .Doğu Karadeniz kıyısı boyunca uzanan dağlara, doğudan itibaren, Trabzon, Soğanlı, Kemer ve Zigana Dağları, Harşit Çayı vadisinden sonra ise Gümüşhane ve Giresun Dağları gibi genel isimler verilebilir . Bu dağlar özellikle doğuya doğru heybetli bir duvar gibi uzanır .Hopa ile Of ilçelerinin hinterlandından 3000 m. den, yüksek bir set meydana getirirler Kaçkar Dağı'nın karlı zirvesi (3937 m.) Verçenik dağının yüksekliği (3711 m.) Batıya doğru gidildikçe dağların yükseklikleri azalır.Nitekim Soğanlı Dağı (2675 m.) Kemer Dağı (2856) Kosta Dağı (2750 m.) Çakırgözü Dağı (3063 m.) yüksekliktedir .Bu dağ duvarı devamı boyunca 2000 m. nin altına düşmez. Bunun yanında Sürmene Araklı ve Arsin'in güneyinde Madur , Polut (2856 m.) ile Ziyaret Dağları vardır .Bu dağ sıraları ikinci dağ silsilesini teşkil eder .Bunun için kıyıda iç kısımlara girilmek istendiği zaman dağların yamaçlarından en az bu yükseltiye kadar tırmanmak gerekmektedir . Bu dağlar arasında en uygun ve tarihi kervan yolu eski han ve konaklama tesislerinin harabelerinin birçok yerde mevcut olduğu Kitova-haciveli güzergahıdır. Ziyaret, Polut ve Kemer dağları arasında kalan bu geçiş noktası (Haciveli Geçidi) 2213 m. dir. Rize Trabzon arasında mevcut olan dağ silsileleri KitovaHaciveli mevkiinde doğal bir koridor meydana getirdiğinden, yüksek dağlarla doğudan ve batıdan paravana gibi korunup buraya diğer alanlardan daha az yağmur ve kar yağmasını sağlar. Bunun için bu özellik uranın iyi ir yo güzergahı olmasını sağlamaktadır .Bu güzergah üzerinde Salmankas (Aslanca) köyünden başlamak üzere, Bahçecik, Pazarcık, Kayeici (Toroslu) Taşgeçit (Goloşa) Dağbaşı (Garuksa) Kayacık (Kizirnos) mevkileri yol güzergahında eski han ve konaklama tesislerinin harabelerinin ve halen kullanılabilen hanların bulunması Araklı yolunun kıyıda iç kısımlara bağlanması durumunda bölgenin ekonomik ve sosyal çehresinin hızla değişeceğinin göstergesidir .

Tamamlandığında Araklı sahil yolunu iç kısımlara / Bayburt-Erzurum / bağlayacak olan karayolunun bugün 30 krn. lik bölümü asfaltlanmış durumdadır . Dağbaşı - Pazarcık arasındaki bölümde ise hem asfaltlama hem de yol:yapım çalışmaları devam etmektedir . Bu yol bittiğinde Trabzon-Gümüşhane yolundan 90 krn. daha kısa mesafeden sahil bölgesini İç kısımlara bağlayacaktır . Bu bakımdan kıyıda "Hinterlandı" en uygun olan ilçe Araklıdır .

B. İKLİM ŞARTLARI

Yurdumuzun en fazla yağış alan köşesi Doğu Karadeniz kıyılarıdır .Nemli deniz rüzgarlarına tam karşı gelen kıyılarda yağmur pek boldur .Mesela Rize'de senelik yağışlar tam 2.s m. yi bulur ki bu miktar İstanbul'un yağışlarından üç Anakaranın yağışlarından ise yedi kat daha fazla demektir. Yağışların önemli bir özelliği de her mevsime dağılmış olmasındadır .Ülkemizin büyük bir bölümünde yazlar kurak geçtiği halde kıyılar yaz yağmurlarından da istifade eder . Ancak son yıllarda ekolojik dengesizliklerin meydana getirdiği garip durumlara da rastlanmaktadır .Bir köyün bir kısmına yağmur yağarken diğer kısmına damla düşmeyebilmektedir .Haziran ayı s9nunda ilçemizin Pervane Köyü'nün sadece bir bölümüne düşen son 150 yıldır görülmediği söylenen yağmur köyde büyük tahribata yol açmıştır .Bu durum güneşli havalarda da gözlenmektedir .Isı aniden düşmekte ve aniden çok

yükselebilmektedir . İlçemizde içinde bulunduğu bölgemizde en fazla yağış Sonbaharda yağar .(Yıllık yağış tutarının % 36 sı) Yağışların % 29'u kışın, % 19'u yazın ve % 16'sıda İlkbaharda yağar. Kıyadan iç kısımlara doğru gidildikçe yağış miktarının azaldığı görülür .Bu kısımlarda yazlar düştüğü halde kıyı kesimlerine ise az düşer ve toprak üzerinde kalma süresi de çok smırlı olur .

Yağmurların fazlalığı yükseklerle yığılan karların ilkbaharda aniden erimesi, zirvelerle kıyı arasındaki yamaçların dikliği yüzünden dağlardan inen akarsuların boyu kısa da olsa akışları hızlı ve aşındırma güçleri çok fazladır .Sel karakteri gösteren sayısız dereler mevcut olup, derin vadileriyle bu dağları iyice yarmış ve taşıdıkları toprakları deniz kenarlarına serip küçük aliviyonal kıyı ovaları meydana getirmiştir .Araklı-Sürmene-Akçaabat, Ardeşen kıyı ovaları bu özelliklerin sonucunda oluşmuş ovalardır . Araklı tipik ılıman iklimin denizsel karakterini taşır. Bölgenin "Depresion" yolu üzerinde bulunması sebebiyle meteorolojik elemanların değişmesi süratli olur. Genel olarak yazlar orta sıcaklıkta, kışlar fazla soğuk olmayıp, her mevsim yağışlıdır .Ortalama yağış nemlilik ve ısı durumu ılıman iklim özellikleri gösterir .Araklı da genellikle yılın 12 ayı yağışlı geçmektedir. Yağış azami seviyesine Eylül ayından sonra çıkmaktadır .Yıllık yağışın mevsimlere göre dağılışında ölçü Karadeniz yağış rejimi olmakla birlikte, özellikle Araklı'nın doğu tarafındaki merkezlerde (Of-Rize) yaz aylarının biraz daha yağışsız (% 17) olduğu, buna mukabil İlkbahar yağışlarının (% 20) biraz fazla olduğu görülür. Araklıda yıllık yağış hakimiyeti sonbahar mevsimine aittir. Yıllık yağışların % 36'lık bölümü ilçemize de sonbaharda yağmaktadır .Genel olarak bu kıyı bölgesinde yılın 138 günü yağışlı geçer. Yağış miktarı en fazla Sonbaharda kaydedildiği halde, yağışlı gün sayısı en çok kış ve İlkbahar aylarında görülür. Araklı meteoroloji istasyonunda Araklı da tespit edilen günlük en çok yağış miktarı ekim ayında tespit edilmiş olup metrekareye 99.8 mm. olarak kaydedilmiştir. Çevrede maksimum sıcaklık yüksek bir değer göstermez. (28.s derece) Bunun en önemli sebebi yaz yağmurları ile serin kuzey rüzgarlarının ılıman etkisidir. Araklı'nın ormanlık bölgelerinde de yazın sıcaklık açık bölgelerden daha azdır .Çünkü ormanlar oldukça yüksek oranda bir rutubet oluştururlar .

Araklı ve çevresinde ilkbaharda (özellikle mayıs ayında) Fhön karakteri gösteren rüzgarlara rastlanır. Yayla zamanı hayvanları ile birlikte yola çıkanlar bu

ısıtıcı rüzgar yüzünden yolculuklarının önemli bir bölümünü sabah serinliğinde ve gece karanlığında yaparlar . Çevrede en hızlı esen rüzgarlar kuzeybatıdan (Karayel) ve güneyden (Kible) gelir . Bunun yanında kuzeybatıdan gelen rüzgarlar aynı zamanda önemli miktarlarda da yağmur getirirler .Araklı da kar yağışı genellikle şubat ayında olur .Kar yağdıktan sonra ortalama olarak s-10 gün toprak üzerinde kalır. İklimin ıltıcı etkisinin uzun süre toprak üzerinde kalarak donmasını önler .Kıyılardan iç kısımlara doğru gidildikçe yükseklik ve denizin ıltıcı etkisinden mahrumiyet karın toprak üzerinde kalma süresini oldukça yükseltir .Bu süre 1s-30 gün arasında olabilmekte ve iç kısımlar da kar donarak etkisini devam ettirebilmektedir .Araklı da yaz mevsiminde sıcaklık orta derecede (20-2s) olduğu halde bunaltıcı bir durum ortaya çıkar . Bunun sebebi hava içerisindeki nemin fazla olmasındandır .Yaylalardaki aynı derecedeki sıcaklıkta insanların ,rahatça hareket edebildikleri, terlemedikleri ve bunalmadıkları, buranın havasındaki nem oranının azlığındandır . Araklıda gece ile gündüzler arasındaki sıcaklık farkı azdır .Sonbahar mevsimi bölgenin ve Araklının en güzel mevsimi olarak beklenir .Bazı yıllar sonbaharda başlayan güzel, açık ve düzenli güneşli havalar Aralık ayı ortalarına kadar devam eder .Bu özelliği ile Doğu Karadeniz kıyıları gezilip görülmeye değer güzellikler arz eder . Araklının da içinde bulunduğu bölgemizde en fazla yağış eylül, ekim, kasım aylarında olmasına rağmen yağışlı gün sayısı azdır. Eylül ayında ortalama yağış 10.8 gün iken mart ayında 13.2 ye yükselir .Günlük yağış miktarında yine sonbaharda artış gözlenir . Kış mevsimi Kafkas dağlarının soğuk rüzgarlarla gelen havaya engel oluşu ve Doğu Karadeniz dağlarının yüksekliği dolayısı ile denizin de tesiriyle oldukça ılık geçer .Mevsimin en soğuk ayı Şubat ayıdır . (6. 9 derece) İlkbahar mevsimi kendini çok belli etmez. Çünkü bölgemizde kış mevsimi ilkbahar mevsiminin yarısını teşkil eder .Hava genellikle sisli, puslu ve yağışlıdır .Ortalama olarak yılın 166 günü bulutludur. Rize ve Giresun'un arasında bir liman durumu arzeden Trabzon ili dahilinde yıllık yağış ortalamasının bir metrenin üzerine çıktığı yerler çok azdır .Araklı da yıllık yağış ortalaması Trabzon ilinden biraz fazladır . (Trabzon'da: 830.s -Araklıda: 986.l mm. dir.)

NÜFUS VE SOSYAL YAPI

D Nüfus artışı ve göç durumu: 372km² alana sahip olan Araklıda 1990 nüfus sayımına göre kilometrekareye 148 kişi düşmektedir .Son nüfus sayımına göre Araklının nüfusunun 55.419 olduğu tespit edilmiştir. Bundan 18 yıl önce Araklının toplam nüfusunun 82.000 olduğu göz önüne alınırsa bunca geçen zamana rağmen artan nüfusun Araklıda kalmadığı, başka illere göç ettiği anlaşılmaktadır . Artan nüfusa rağmen ilçe nüfusunun bu kadar azalmasında bölgenin coğrafi ve ekonomik yapısının birinci derecede rolü olduğu bir gerçektir. Önceki yıllara göre yapılan yeni düzenlemeler .imar planları, yatırımlar ucuz arsa parselasyonları ve gurbetteki insanlarımızın mülk edinme isteklerine rağmen bu gelişmeler Araklıda bir nüfus birikmesine yol açacak sosyal boyuta ulaşmamıştır .İnsanlarımızın yaz tatillerinde olsa bile henüz çağdaş anlamda görmek istedikleri eğlence ve dinlence imkanlarını elde edemeyecekleri kuşkuyla tatillerinin ya ilk haftalarını ya da son haftalarını sadece ilçelerinde yakınlarını görmek için geçirmelerine sebep olmaktadır . Bunun yanında geçim imkanlarının tarım hayvancılık ya da sanayiden elde edilemeyişi yoğun bir gurbetçilik akımı meydana getirmiş ve bir gurbet kültürü oluşturmuştur. Söz gurbetten açılmışken, doğup büyüyen, şehir veya köyümüzün dışında kalan yerler , yabancı memleket, yada el olarak tanımlanan gurbetin ve gurbetçiliğin Araklı insanının dünyasındaki yerine bir göz atalım.Yabancı yerlere gitmek, gariplik, yabancılık olarak tarif edilir . Karadere'nin her iki yakasının dik yamaçlarında "Gurbet" Araklı insanının çileli bir hayatıdır .Yeni evlenen gelinin ufuktaki umudu,yaşlanmış ananın araba sesindeki sevinci,maddi sıkıntısı olan gençlerin posta havalesindeki heyecanıdır gurbet. Karadeniz'den Karadere'ye uzanan yollar daha uzağı, daha uzakları bağladı mı vatana, hasretin tarifi olmaz, sabrı taşınmaz, insanın hayalleriyle sılanın sevgisi kucaklaşır , yollar düz olur , istekler köprü.

Yılları tesbih eden anaların, bacıların, yavuklunun suskun isyanı olur akşamlarda.Ayrılığın, acının, hüznün ağırlığı iner akşam karanlıklarına. Gurbet ümidin, hayalin, geleceğin yolu olur saat, saat.Bu ninemiz 107 yaşında. Araklı'nın "Köprüüstü" Köyü'nden: Bakışlarımdaki hasret, yüzündeki izler kadar belirgin.

Gurbeti mi bekler.? Hasreti mi bekler? Bilinmez .Bizim için gurbet neresidir? Gurbet kalıcı bir göç müdür? Gurbet yuvayı sılayı terkidir? Gurbetin ve gurbetçiliğin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik sonuçları neler?

Gurbetin getirdikleri ve götürdükleri nelerdir .Bu soruların uzun uzun tahlil edilmeye ihtiyacı vardır .Değişen ve gelişen dünyada gurbetçilik olayı hemen her ülkede ekonomik ihtiyaçlardan ya da savaş ve felaket gibi zorunlu yaptırımlardan kaynaklanmaktadır .Her bir şekilde sonuçta gurbetçilik olayı ,rüzgarların çiçek tozlarını kilometrelerce taşıyarak döllenmeyi sağladıkları gibi giden ve gelen insanlar gittikleri yerlere kendi kültürlerini, bilgilerini, becerilerini dünya görüşlerini de getirip götürürler .Oralarda da aynı özellikteki bilgi ve görgüleri alarak kültürel bir yakınlaşmayı sağlarlar .Her iki şekilde de toplumlar birbirlerini tanır ve düşmanlıkların azalmasına zemin hazırlamış olurlar. Bunun yanında sosyal hayatta çok önemli değişiklikler oluşur .Ekonomik yönden yeterli hale gelen insanlar göçtükleri yerlere dönerler ve ekonomik hareketlilikler oluştururlar. İlçemizde yaşayanlarımız çok yakından bilirler .Zamanla buradan giden insanlarımızın geri dönüşleri hem memnurlukla karşılanmış ve hemde ilgiyle izlenmiştir .ilgiyle izlenmesi nin sebebi gidip gelen insanlarımızda meydana gelen birtakım sosyal ve kültürel değişikliklerden dolayıdır .Memnun olmalarının sebebi gelen insanın ekonomik durumunun iyi olması ile ilgilidir.Bu olaylar ilçemizin göz ardı edilemeyecek şekilde ekonomik yönden gelişmesine ve hem de sosyal yönden kabuk değiştirmesine zemin hazırlamıştır .Yıllar öncesinde Araklı çay fabrikasında çalışan işçiler çocuklarının orta öğretim görmelerini sağlamak için Araklı'ya inmeyi uygun bulmuşlardır . 1968'li yıllarda Araklı-Bayburt yolunun açılması ile önemli bir "Hinderlandı " elde eden Araklı'da geleceği gören insanlar yavaş yavaş mülk edinmeye başladılar. Arazi aldılar .Mesken yapmaya başladılar .Bunun neticesinde devlet yatırımlarıyla kısmi olarak desteklenen Araklı'da nüfus hızlı bir artış sürecine girdi. Ama bütün bunlar nüfusun esas kısmının dış şehirlere ve hatta ülkelere göç etmesine engel teşkil edemedi. Bu bakımdan Türkiye'nin dört bir yanına yayılmış Trabzonlu nüfus içerisinde binlerce Araklılı insana raslamak mümkündür .Hatta kervan yolu ulaşımının revaçta olduğu 1950-1960'lı yıllarda katırcılık yaparak iyi bir geçim düzeyi elde eden dağ köyleri insanların bile geçim sıkıntısı yüzünden daha

sanralan Erzincan- Tercan ve Çayırılı ile Erzurum'a g ettikleri ve oralan sıla tıttıkları bilinmektedir .Yukarıda kısmi olarak izahına çalıştığımız sebeplerden dolayı köylerde nüfus hızla azalmış ve azalan nüfus büyük ölçüde sanayileşmiş kentlere akın etmiştir.Samsun-Rize arasında önemli bir delta ovası özelliğine sahip olan Araklı'da son yıllarda gözlenen hızlı yapılaşmaya rağmen şehir merkezinin nüfusunun fazla olmadığı dikkati içekmektedir. Bunun sebebi, dışanda bulunan insanlarımız gelecekte kalmak için kendilerine ilçelerinde bir mesken yapmaktadırlar; ancak hala geri dönüş sürecini başlatmamışlardır .

Umarız ki yakın bir gelecekte g eden nüfusun geri dönmesinden önce onları rahat ettirebileceğimiz sosyal ve kültürel-Sportif alışmalar, alanları, hizmetleri tamamlamış olalım.Engebeli arazi yapısı yüzünden Araklı'da nüfus yoğunluğu sahil kesimi ile iç kesimler arasında oldukça farklıdır .Sahil kesimi deniz seviyesinden 500-600m. ye kadar devam eder. Bu seviyede nüfus yoğunluğu yer yer 301 kilometrekareye 300 kişiyi bulmaktadır.Bu seviyenin üstünde arazi birden yükselir . 1000 m. nin üzerinde km kareye düşen nüfus sayısı çok yerde 20 yi bulmamaktadır.2000 m. den yüksek yerlerde ise ancak yazın yaylalara çıkanlara raslanır .Yaz mevsimi yaylalar için yaklaşık üç aylık bir dönemdir .Ondan sonra karlarla kaplı bu alanlar ıssızlığa ve yalnızlığa terk edilerek köylere dönölür .

Araklı genelinde doğum oranı olarak kadın erkek sayıları birbirine yakın bir denklindedir .Sosyal hayat içerisinde erkekler daha çok gurbete gittiklerinden kadınların sayılarının fazla olarak algılanması bu gelişmenin neticesidir .Nüfus yapısı olarak Türkiye genelinde olduğu gibi genç bir nüfusa sahiptir .ilçe merkezi ile dağ köyleri arasında yaşama standartları bakımından görünüşte dağ köylerinin aleyhine bir durum gözlenmekteyse de durum bunun tam tersidir .Araklı merkezinden daha içlerinde bulunan köylerde insanların yaşama süreleri daha uzun ve sağlık durumları daha pektir .Buna tabiatla içiçe olmaları sebep olduğu gibi hala Sun'i gıda yerine tabii gıdalar ile beslenmiş olmalarının da etkisi önemli oranda söz konusudur .Ayrıca sosyal aktiviteleri daha çok TV seyretmek olan kıyı insanı yerine, bağında bahçesinde çalışıp hareket halinde olan yüksek yerleşim yerlerinin insanların daha sağlıklı olacakları da tabiidir .

İLÇENİN GENEL YERLEŞİMİ

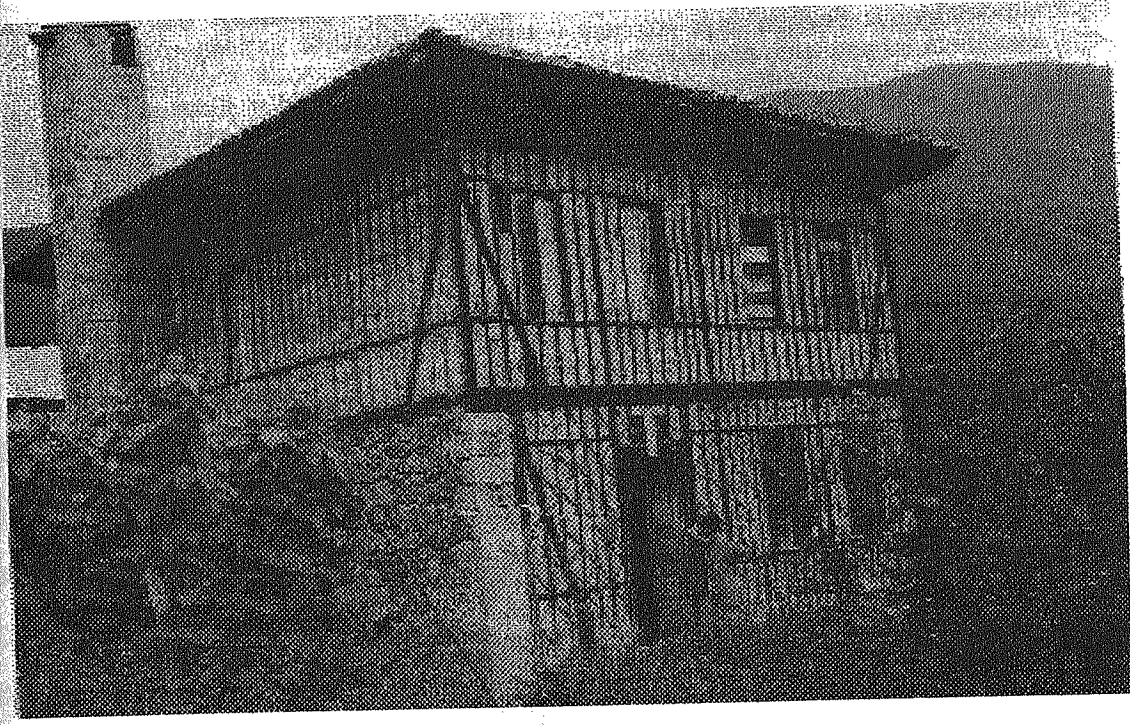
Araklı ilçesi başlangıçta Karadere delta ovasının batı kenarında Kuzey-Güney istikametinde uzanmakta iken, son yıllardaki önemli gelişmelerle ovanın bütün sathına yayılmaya başlamıştır .Bunda 1970'li yıllarda Karadere'nin yatağının taranıp suyun kanal içeresine alınmasının önemli bir katkısı olmuştur .İlk yerleşim alanı olan batı bölümü arazi ve arsa hacmi bakımından yeterince değerlendirildiğinden ilçenin büyümesi doğuya doğru Küçükdere'ye doğru olmaktadır.

<u>Yerleşim Alanı:</u>	<u>Nüfusu:</u>	<u>Şehir Merkezine Uzaklık(km):</u>
Merkez	12141	-
Ayvadere	1545	10
Bereketli	625	15
Buzluca	343	5
Çamlıktepe	1208	25
Çapanlı	2168	16
Değirmencik	1707	15
Dulk	548	7
Halilli	1040	15
Hasköy	438	15
İyisu	493	25
Karatepe	515	15
Kaymaklı	352	10
Merkezköy	680	20
Ortaköy	287	10
Pervane	1917	15
Taşönü	614	10
Taştepe	2135	25
Tekneciler	2220	40
Tosunlu	1387	15
Tumalı	1615	24

Yalıboyu	1118	7
Yassıkaya	333	5
Yeşilce	880	5
Yıldızlı	557	6
Yiğitözü	1670	8
Yoncalı	476	10
Yüceyurt	1090	30
Dağbaşı Köyü	901	36
Aytaş	1273	45
Bahçecik	94	55
Çiftepinar	403	35
Çukurçayır	1297	40
Erikli	228	70
Kayacık	1500	35
Kayaiçi	1277	45
Keçikaya	2094	30
Kestanelik(Erenler Bel)	1756	32
Köprüüstü	698	40
Kükürtü	764	45
Sulakyurt	123	70
Sularbaşı	1177	40
Taşgeçit	1734	45
Yeniköy		20

Hatta bir diğer gelişme de Karadere boyunca Kaşıkçı hanlarına doğru olmaktadır . Şimdiden Ayvadere köyü sakinleri hemen hemen büllinüyle Kanal boyunca toprak doldurdıkları ya da toprak alan buldukları yerlere evlerini almışlardır. Yakın bir gelecekte Araklı bir taraftan Küçükdere'ye diğer taraftan Konak önüne ve güneyden de Kaşıkçı hanlarına kadar genişlemiş bir yerleşim alanı haline gelecektir.Araklı'yı kuzey-güney doğrultusunda uzanan yaklaşık 10 m. genişliğe sahip Millet Caddesi ikiye ayırmıştır .Bu cadde sahildeki devlet yolu ile

birleşerek "T" şeklini almıştır .Bu iki caddenin yanında birçok tali caddeler ve bu caddeler boyunca Sahil mahallesine ve Rize Caddesine doğru yeni ve modern yapılar oluşmuştur. Millet Caddesindeki yapılar eskiliğini yeni ve modern yapılara bırakmaya başlamıştır. Bu anlamda birçok eskiyapı yıkılarak yeniden plan ve projeli olarak yapılmıştır. Hala yıkılmayan az sayıda bina da bulunmaktadır. Bunların da yakm zamanda yıkılarak yerlerine yenilerinin yapılacağı muhakkaktır .Gerek Millet Caddesi ve gerekse Trabzon Rize yolu boyunca ve büllin mahalleler arasındaki yapıların genellikle birinci katları dükkan şeklinde yapılarak "KepenK" denilen kapılar ile kapatılmaktadır. Bunların üzerine duruma göre 4 veya 5 katlı binalar inşa edilmektedir. Araklı'da son yıllarda hızlı bir inşaat gelişmesi olmasına rağmen kaliteli ve mimari özelliği olan yapılaşmanın olduğu söylenememektedir .Sadece yapı yapmak değil, yarınlarda bu yapılarda oturacak ve bu sokaklarda koşacak insanlarımızın da beklentilerine cevap oluşturmak gerektiğini düşünmemiz görevimiz olmalıdır .Araklı'nın içerisinde üç tane ilkokul mevcuttur .Bunlar Sahil İlkokulu-Merkez ilkokulu ve Yeşilova ilkokuludur .Lise bünyesinde bir ortaokul ve ayrıca Sağlık meslek lisesi Ticaret Meslek Lisesi, Çok Programlı Lise, İ. Hatip Lisesi ve son yılların ilçemiz için en önemli yatırımlarından biri olan Anadolu Öğretmen Lisesi mevcuttur .İlçemizin dışarıdaki en önemli imajlarından biri fırınlarında pişirilen ekmeğidir .Gerçekten de eski usulde odunla ya da mazotla çok leziz ekmeKler pişirilmektedir .Ancak bunun yeterince tanıtımın yapıldığı kanaatinde değiliz.

Araklıda bir köy evinden görüntü.

Araklı'dan dışarıya gidenler bilirler , hemen herkes Vakfıkebir'den Araklı ekmeğinden daha iyi sayılamayacak ekmeği alarak büyük şehirlere taşımaktadırlar. Oysa Araklı ekmeğinin kalitesi ve pişkinliğini dışarıdan gelenler söylemekte ve bu ekmeği özellikle ara-maktadırlar. Bunun için Araklı fırınlarının teşvik edilmesi ve ekmeğin tanıtılmasının yapılması muhakkak gereklidir. Son yıllarda inşaat sektöründe çalışan işçiler yavaş yavaş bununla yetinmeyip büyük şehirlere gidince boş kalan bu alanı doğudan gelen işçiler doldurmaya başlamıştır .Bu işçiler günlük çalışmazlar ve mutlaka işi götürü "üsülü" alırlar ve çok kısa bir zaman içerisinde tamamlayarak yabana atılmayacak miktarda para kazanırlar .Araklı'da hemen hemen bütün inşaat işçiliği bu insanların elindedir . Araklı ilçenin perşembe günleri "Hafta" günleridir .Bu günde özellikle ve yoğun olarak bütün köylüler hemen hemen ilçeye inerler .Bir taraftan ihtiyaçlarını kurulan Araklı pazarından ucuz almaya çalışırken bir taraftan da bankalarla olan işlerine, resmi daireler ile olan işlerini tamamlamaya çalışırlar. Bu yönüyle Araklı Perşembe günleri çok yoğun bir nüfus hareketlenmesine sahne olur .Sokaklar , lokantalar , duraklar insanlarla dolup taşar .Herkeste bir telaş herkeste bir koşuşturmadır , görülmeye değer .Akşama doğru ilçe başanır. Her köyün mutlaka bir ya da birkaç arabası vardır .Belli

duraklardan insanlar alınır ve tekrar köylerine kaşınır. Araklı'da meskenler iki özellik arz etmektedir. Birincisi ve çoğunlukta olanı vatandaşın "başımı sokacak bir yerim olsun" düşüncesiyle yapılan meskenler. Bu tür meskenlerde işçilik inceliği gözlenmez. Gelişi güzel yapılır. Yıllar süren eksiklikler tamamlanmaz. Zaten ilçemizde bu tür işçilikleri yapabilecek işçilerimiz de ya Arap ülkelerinde veya Avrupa'da bu alanda çalışmalarını ekonomik gelirlerinden dolayı sürdürmektedirler .

İkinci tip meskenler biraz daha planlı ve programlı olanlardır . Köylerimizdeki yapılanmış biraz daha düzenli ve mimari özellikte sayılabilecek şekilde yapılmıştır. Bu yapı şekilleri de özellikle iki şekilde karşımıza çıkmaktadır .Bunlardan birisi evin yansı tamamen kesme taştan olıJP geriye kalan kısımları "dolma" dediğimiz ağaç aralarının taş ve çamurla doldurulmasıyla yapılmış olanıdır .Yukandaki resimde gördüğünüz yapı böyle bir yapıdır .Evin genellikle ocaklığının, yani ateş yakılan yerinin bulunduğu kısım ve bitişiğindeki "Kiler" odasının bulunduğu kesim genellikle kesme taştan yapılan bu evlerin yarısından aşağısı da içten tahta döşeme dıştan ise "dolma" özelliğindedir. Bu kısmın altı da köylerimizde kışın ısınmaya yardımcı olsun diye "inekler" için ahır olarak kullanılır .Bu kısımda "Hayat-Gayat" denilen ve iki tarafından odalar bulunan bölüm vardır .Köylerimizdeki ev stilleri genellikle ve çoğunlukla öyledir .Bu özellikte kullanılan evlerimizin bazıları son dönemlerdeki modaya uyularak yıkılıp yerlerini beton-arme evler yapılmaktadır ki, bunların yıkılanlara göre hiçbir sıhhi özellikleri bulunmamaktadır .

İKİ KATLI TİPİK KÖY EVİ

Araklı köylerinde iki katlı bu evlerden çok fazla bulunmaz, hatla ineklerin barındığı "ahır" kısmını da buna eklersek üç katlı olur ki bu ev tipleri mimari olarak diğer evlerle aynı olmakla birlikte görünüşü daha farklıdır .Evin dış cepheleri " "barastal ve Reyka " denilen ağaçlar ile şekillenir. Daha sonra bunların arası "Hibar" denilen küçük taş ve çamur karışımı ile doldurulur .Bu durum kışın soğuktan ve yazın sıcağından insanları korur .Bu özelliği itibarı ile bu ev tipleri Araklı'nın sahile yakın köylerinde olduğu gibi en uzak köyünde de bulunmaktadır .Altındaki resim Araklı "Sulakyurt" köyünde çekilmiştir .Bu köy yayla alanlarıyla daha yakın ve iklim olarak

daha soğuk bir alanda bulunduğundan burada da evler dışarıdan dolma ile çevrilmiştir .Bu yapı şeklinin sıcak ve soğuğa karşı etkili bir metod olduğu yaygın olarak kullanılmasından anlaşılmaktadır .Araklı ve köylerinde bulunan bu tip evlerin kapı ve pencere başlarında ayrıca taştan oyulmuş süslemeler vardır .Bu süslemeler binayı yapan ustaların kabiliyetlerine göre değişmektedir .

Araklıda tipik bir köy evi

TAŞTAN PENCERE SÜSLERİ

Bir çok alanda olduğu gibi yapılarda da yöresel mimari özellikleri mevcuttur .Bu tür işçilik günümüzde eski önemini veya ustalarını kaybetmiş gibi görülmekle beraber , maddi imkanı olan kesimlerin yeni yeni eski klasik özelliklere doğru yönlendikleri de bir gerçek.Bir kültür mirası olarak bu yönlernenin çabuklaşması ve kalıcı olması için bu değerlerin iyi tanınması ve tanıtılması gerektiği kanaatindeyiz. İlçemizin birçok köyünde bulunan eski evlerde çok değişik şekillerde süsleme ve yapı tekniklerinin varlığı bir gerçektir . Araklı'da özelliği yapımına doğru bir yönelmenin olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bunun istenilen bir düzeyde olmadığı da bir gerçek. Yetkililerin ve ilgililerin bu konuda özendirici ve yönlendirici tedbirler almasında fayda olduğu kanaatindeyiz. Yakın bir gelecekte ev yapmayar arsa bulamayacağımız ilçemiz Araklı'nın güzelliği hepimizin müşterek gururu olacaktır Artık bir Araklılı imajı oluşturmak ve bir Araklılı farklılığını ortaya koymak zorundayız. Bunu gerçekleştirecek insan gücü ve sosyal aktivitelerimiz ziyadesiyle mevcuttur .Diğer ilçelerin bu tür oluşumlarını gerçekleştirirken ilçemizin büyük

şehirlerdeki insanlarından önemli ölçüde yardımlar aldığını düşünürsek bu konuda geç kaldığımızı ama asla vazgeçmememiz gerektiğini daha iyi anlarız.

Son yıllarda gerek ilçede ve gerekse köylerde "Beşik örtüsü"nün yerine ev çatılarında "düz çatı " açılmaktadır .Bunun sebebi bir taraftan üretilen (Özellikle hindik için) mahsulün kurutulması ve diğer ihtiyaç fazlası eşyanın konulması içindir .Ancak inşaat sektöründe ilçemizde çatı olmayan evlerin çatı katma atılan betonlar sonradan mutlaka .alt katlara su sızdırmakta bu durum ise yakın bir gelecekte inşaatın önemli ölçüde zarar görmesine sebep olmaktadır .Bu durumun önlenmesi için belediyenin mutlaka çatı katı yapımlarına standart bir betonlama ya da çatı yapma sorumluluğu getirmesi gerekir . Bu milli ekonomimiz içinde önemli bir kazanç olacaktır . Araklı deniz seviyesinin biraz da altında bir arazi yapısına sahip olduğu için yapılan binalar önce bir metrelik taş duvarlar üzerine yada beton dolugu üzerine inşa edilir . Yağmur yağdığı zaman ,önemli ölçülerde su birikintileri oluşur .Ancak son yıllarda çalışmalar ve şehir içinde oluşturulan "Drenaj" kanalları su birikmesini önemli ölçüde azaltmıştır. Eskiden deniz kenarlarından traktörler ile elde edilen çakıl-kum işlerine yeni bir düzen getirilmiştir.' İhale ile deniz kumu ve çakıl kooperatife satılmakta, buradan da tüccarlara satılıp vatandaşın kullanılması için pazarlanmaktadır .Bu aynı zamanda deniz sahillerinin ve belli ölçüde dere yataklarının aşındırılmasını önleyen olumlu bir uygulamadır .Bugün bir kamyon kum yaklaşık 10 metreküp dolayındadır ve kum satıcılarında 3 milyon TL. ye satışa arz edilmektedir . Bunun yanında "Karadere" içinde çakıl çıkarma işlemleri yapılmaktadır .Belli bir kilometreden sonra serbest bırakılan çakıl çıkarma işlemleri bilinçsiz yapıldığından derenin her iki tarafında bulunan araziler için zararlı olabilmektedir .Bunun için çakıl çıkarma işlemine dere (içi) içinde bir standart getirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır .Bu işten geçimini sağlayan insanların daha bilinçli hareket etmeleri kendilerine anlatılmalıdır .Çünkü dere yatağı bu şekilde alabildiğine derinleştirilse Araklı-Bayburt karayolun unda bundan olumsuz etkilenebileceği göz önüne alınmalıdır .Bunun devamında dere içinde varlığı hissedilen ancak ekonomik bir değere ulaşamayan "Balıkçılık" konusunun geliştirilmesi belki de bu aileler için yeni bir geçim kaynağı oluşturabilecek önemdedir . Araklı için en önemli çalışmalardan birisi de kanalizasyon çalışmasıdır

Henüz bütün birimleriyle faaliyete geçmemiş olsa bile kısmi olarak çalıştırılan kanalizasyon sistemi ilçemiz için çok önemli bir gelişmedir .Çünkü deniz seviyesinde olan bir jeolojik yapıya sahip Araklıda fosseptik çukurları önemli sağlık problemleri oluşturmaktaydı. Çalışmaların planladığı şekilde bütün birimlerin faaliyete geçecek şekilde bir an önce bitirilmesi temeriniimizdir .

AYDINLANMA VE ISINMA

Araklının elektriği Arsin Trafo merkezinden sağlanmaktadır .Son yıllardaki gelişmelere paralel olarak ilçenin bütün köylerine elektrik ulaştırılmış durumdadır. Bu yönden elektrik şebekesinin daha iyi çalışması için kurumun yeni çalışmalar içerisinde olması, bu yönde vatandaşlarımızın sıkıntıları ortadan kaldıracak olumlulukta görülmektedir .Ayrıca kaçakları önlemek için ana ve ara hatlarda yenileme çalışmalarının devam ettiği görülmektedir . Araklı merkezde 5721 abone bulunmaktadır. Köylerde ise 10.000 abone mevcuttur. Bu abonelerin aylık elektrik sarfıyatı ise 1.300.000 KW saat dolayımıdadır. Eskiye göre Araklı merkezi ve köylerinde elektrik açısından bir problemin olmadığı görülmektedir .Özellikle köylere kadar ulaşan elektrik ağı köylerin bir çok teknolojik malzemeden Buzdolabı çamaşır makinesi- TV gibi) yararlanması ve bu yöndeki ticaretin arttırılmasına sebep olmuştur . Merkezde ve köylerde hala ağırlıklı olarak ısınma odun ile yapılmaktadır .Son yıllarda ilçe merkezinde kömür ağırlıklı ısınma eğilimi gözlenmektedir .Kömürler ya torbalar halinde getirilip satılmakta ya da açık kömür arak satılmaktadır .Köylerde ise ekonomik bulunmadığından odun ile ısınma devam etmektedir .Bu durumun olumsuz bir yönü gözlenmiştir .Bu da köy sınırları içerisinde bulunan şahıs ya da devlet anlarının zarar görmesidir .İhtiyacını karşılamak isteyen vatandaşlarımızın bu alanlara yönelmesi bazı olumsuz ve tatsız durumları da ortaya çıkarmaktadır .Bunun önüne geçilmesi için ilgili birimlerce projeler üretilip ısınma ve yakacak temininin mutlaka sağlıklı bir statüye kavuşturulması gerekmektedir .

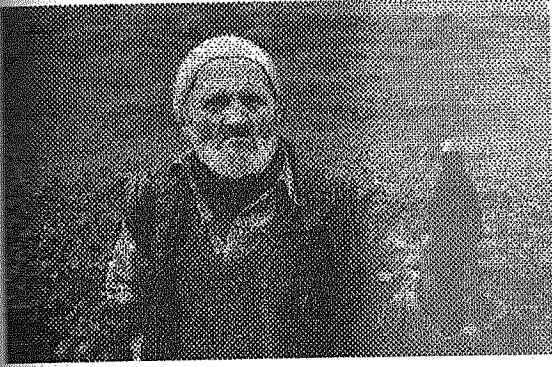
AYDINLANMA

Evet insanoğlu karanlık bastırınca ışık yönünden, cahil kalınca bilgi ile tarihin her Dönemin de aydınlanmak için çaba harcamıştır.

Aydınlanma bildiği kadar gecenin karanlığından ayaklarını taşlara vurmaktan kurtulmuş, bilgi yönünden ise yeni teknik ve icatlar ile var olan refahını daha da ileriye taşımıştır .

LUX (LÖKÜZ)

Her dönem insanlar ihtiyaçlarını daha ileri imkanlar ile karşılamak için çaba harcarlar demiştik. İşte bunlardan bir diğeri. Lux. Köylerimizde elektriğin olmadığı yakın zamana kadar kullanılan bu aydınlatma aracı ispiro ile yanarak o zamana kadar kullanılan bütün aydınlatma araçlarından daha fazla ışık verirdi.

İşte Araklı köylerinde eski dönemlerde kullanılan bir aydınlatma aracı.

ŞİŞELİ LAMBA

Köylerimizde henüz Lux gibi aydınlatma gücü ve etkisi fazla olan aletler kullanılmadan önce "şişeli Lamba" dediğimiz aletler lüp'ün yerini tutmaktaydı. Yine burada da şunu söyleyebileceğiz. Şişeli lamba kullanmakta lüks'ten önce durumu iyi olan aileler için daha geçerli idi. Araçlar ile aletler ile insanların ekonomik durumları arasındaki farklılığı anlamak mümkün olmaktadır . Aydınlanmanın köylerimizde ilke "Fiske" lambaları ile yapılmaktaydı. Ondan sonar şişeli lambalar çıktı. Devamında „ Deveci fenerleri „ kullanıldı. Ondan sonra lüks'ler ortaya çıktı. Ve nihayetinde elektrik.

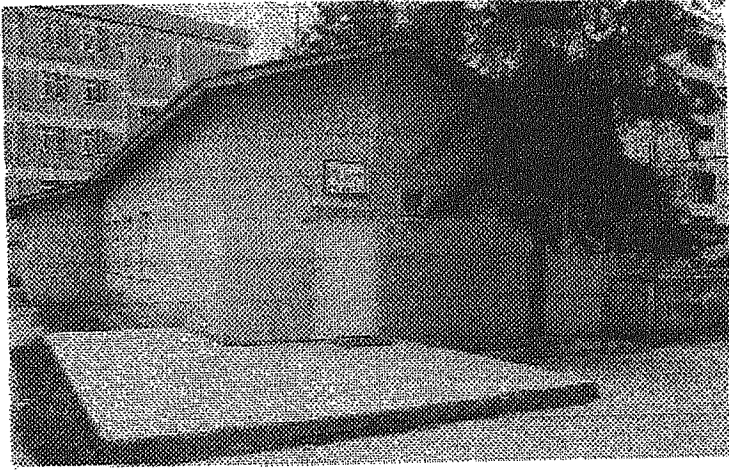
DEVECİ FENERİ

Lüx'ün bir küçük benzeri olan bu aydınlatma aracı muhtemeldir ki, deve kervanlarının çöl yolculuklarında geceleri esen rüzgarların etkisiyle lambanın sönmesinin önlenmesi şeklinde dizayn edilmiştir . Otomatik olarak inip kalkabilen camı, hafifliği ve kullanılabilirlik ölçüsü bakımından Araklı ve köylerinde de yaygın olarak bulunmaktaydı. Ancak diğer aletler gibi "Deveci Fenerini „ de artık resimlerde grup tanımaya çalışacağız.

ARAKLI'DA SAĞLIK DURUMU

Araklıda ve köylerinde oturanlar bilirler .Eskiden Araklı ovası bataklık ve sazlık bir alan durumundaydı. Bunun için "Sıtma" hastalığı burada önemli ölçüde etkiliydi. Köylerden işlerini görmek için şehirlere inen insanlar akşamları mutlaka köylerine geri dönmek zorundaydılar .Y oksa bu hastalığın pençesine düşmeleri muhakkaktı. Bunun neticesinde uzun yıllar yapılan tıbbi mücadeleler ile bu hastalığın kökü Araklıda kurutuldu. Yaşlıların anlattıkları ile gelinen noktayı karşılaştırdığımız zaman önemli ölçüde gelişme kaydettiğimiz de bir gerçektir . İlçede sağlık hizmetleri biri merkezde bulunan beş sağlık ocağı tarafından yapılmaktadır .

<u>Sağlık Ocağı</u>	<u>Doktor Say.</u>	<u>Yard. Sağ. Pers.</u>
Merkez	5	14
Pervane	1	3
Taşgeçit	1	1
Dağbaşı	1	1
Kestanelik	1	3

1967 yılında hizmete açılan Araklı Sağlık Ocağı

Araklının son yapılan nüfus sayımına göre 55 bin kişilik nüfusu için bu personel sayısı ihtiyacın çok altında görülmektedir . Bunun giderilmesi yolları aranırken sağlık ocakları ile bu hizmetlerin verimli bir şekilde daha uzun süre yürütülemeyeceği gerçeği de göz önünde bulundurularak ilçede mutlaka bir hastane yapılması yoluna gidilmesi gereği ortaya çıkmaktadır . Daha önceden bu alanda bir yatırım yapılması için ilçe içerisinde bir heyet kurulmuştu. Öğrendiğimiz kadarıyla belli bir çalışma da yapılmıştı. Ancak şimdiye kadar bir sonuç alınamamış olmasından anlamaktayız ki yapılan çalışmalar yeterli olmamış. En kısa zamanda hastane yapılması için ilçemizin münevver insanların tekrar bir araya gelip bu işi bir an önce halletmeleri müşterek dileğimizdir. Köylerimizde sağlık durumumuzu olumsuz etkileyen en önemli problemlerden biri olan fosseptik çukuru yokluğu son dönemlerde %90 civarında halledilmiş durumdadır. Bu sevindirici bir durumdur .Ancak Karadere vadisinden Pazarcık'a doğru yola çıkan günöbirlik yolcular dere kenarlarınıza kurulmuş olan WC'leri görmektedirler .Bu hem inancımıza vede kültürümüze aykırı bir durumdur . Öncelikle bu müesseselerin sahipleri ve ardından da yetkili ve sorumlularını bu konuda gerekli çalışmaları yapmaları ilçemizin geleceği açısından önemlidir .Bunlar için seçilen alanlar mutlaka dere yatağını dışında ve sağlıklı fosseptik çukuru olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir .Dört yerleşim biriminde daha sağlık ocağı olmasına rağmen Araklı merkez sağlık ocağının yıllık hasta muayene sayısı 20 .bin gibi çok yüksek rakamlara ulaşmaktadır .Bu durumda sağlık için sağlıklı bir çalışmanın yapılabilirdiğini söylemek oldukça

zordur Fedakarhane çalışan sağlık mensupları ve elemanlarının gayretleri kadar Araklılı zenginlerin ve bürokratlarını da bu işte sorumluluklarının olması gerektiğini bu vesile ile anlatmış olalım. Sevindirici bir tesbitimiz de bulaşıcı hastalıkların eskiye nazaran yok denecek kadar az olmasıdır .Sıtma gibi, frengi gibi hastalıkların hemen hemen kökünün kurutulduğunu söyleyebiliriz. Bu gelişmeye yapılan mücadelelerin katkısı olduğu kadar elbette ki halkın sosyal hayat seviyesinin, kültürünün ve ekonomik durumunun da gelişmiş olmasının katkısı vardır . Araklı insanı gerek kültürel olgunlaşma gerekse ekonomik yeterliliğe ulaşma açısından önemli bir çizgi yakalamıştır .Bunun için insanlarımız sağlık durumları ile yakından ilgilenmektedirler .Eskiden olduğu gibi köy doktorlarının verdiği ilaçlar ile yetinecek kadar sabırlı davranmamaktadırlar .Bununla birlikte hala "Köy Hekimlerinin" tavsiyeleri bölgemizde oldukça rağbet görmektedir .Çeşitli otlardan yapılan ilaçlar bilimsel izahı yapılamamış olsa bile insanların umutlarına şifa olarak değerlendirilmektedirler .Bu ilaçlardan kısmi olarak da şifa gören insanlarımız mevcuttur . Son yıllarda ilçemizde ancılık faaliyetlerinin geliştirilmesi ve halkımızın bal tüketiminin artırılmasındaki istekleri sağlık yönüyle de insanlarımızı olumlu etkilemektedir. Çünkü zeytin ile karşılaştırıldığında bal zeytinden ucuza gelmektedir .Çekirdekleri ile birlikte iyi derecede zeytin kg. ile balın kg. karşılaştırıldığında bal daha ucuza gelmektedir .Bundan dolayı insanımızın bala olan ilgisi her geçen gün artmakta ve bunun da sağlık hizmetlerine dolaylı olarak bir katkısı bulunmaktadır . Bölgemizdeki genel nem oranının diğer bölgelere göre fazla olması "Romatizmal ve Sindirim" hastalıklarının fazlasıyla insanlarımızı rahatsız etmesine sebep olmaktadır. Karadeniz bölgesi insanının en fazla rahatsız olduğu hastalıklar bu iki ana başlık altında toplanabilir. Bu tabii bir olay olduğu için genel önleyici bir yaptırımı yoktur. Ancak insanların kendi günlük hayatlarında nelere dikkat etmeleri gerektiğini çok iyi bilmeleri ve ısrarla uygulamalar gerekmektedir .Sağlık hekimliklerinin bu konuda eğitici faaliyetlerde bulunması söz konusu hastalıklarını azaltılmasında önemli katkılar sağlayacağı inancındayız.

ARAKLI'DA EĞİTİM -ÖĞRETİM DURUMU

Bize göre asrımızın hakim ideolojisi eğitimin kalitesidir .Dünyaya ve fezaya hakim olan milletler ilim ve teknikte ileri olan ülkelerdir .Medeni milletlerin seviyesi bu alandaki faaliyetleri ile ölçülmektedir .Eğitimden yoksun bir milletin ve insanlarını seviye ve sosyal statüleri için sosyologlar çok çeşitli açıklamalarda bulunmuşlardır Günümüzde en önemli yatırımın eğitime yapılan yatırıma olduğunu kabullenirsek bu alandaki faaliyetlerimizin çok. önemli olduğunu kavramış oluruz. O zaman bütün bir millet olarak herşeyi devletten bekleme merkezîyetçi hantallığı yerine, sosyal ve kültürel faaliyetler eksenini üzerine oturtulmuş olan sorumluluklarımızı icra ederek gücümüzün yetmediği noktalarda devlet kapısını aşındırma yoluna gitmeliyiz. Yoksa kaybolan yıllarını tekrar mümkün değildir .Dünya bir yarış halinde ise bu yarışın en hızlı vasıtası da eğitimidir .Bu açıdan Araklı'daki eğitim ve öğretim faaliyetlerini değerlendirdiğimiz zaman iyi bir seviye yakaladığımızı söyleyebiliriz. Gerek son yıllarda Üniversiteyi kazanma oranı ve gerekse Anadolu Liselerini Fen liselerini kazanma oranında önemli ölçülerde artışlarının olduğu gözlenmektedir.

1965'li yıllarda nüfusunun % 28'i okur yazar olan bir ilçe durumundan bugün okur yazar oranının % 80'lerin üzerine çıkmış olması sevindirici bir gelişmedir .Ancak biz bununla da yetinme hakkına sahip değiliz. Sadece okur yazar oranımızın artırılması hedefimiz değildir .Aynı zamanda okuduğunu anlayan .ve yorumlayan bir toplum yapısına ihtiyacımız vardır .Bu ihtiyaçtan hareketle her seviyede okullarımızın eğitim ve öğretim kalitelerini yükseltmeye çalışırken toplumsal sorumluluklarımız içerisinde eğitim ve öğretim kurumlarına da yardımcı olmalıyız. Bilmeliyiz ki iyi eğitilmiş insandan daha güçlü bir silah yoktur. Eğitimin diğer sevindirici bir yönü yanında kız ve erkek öğrenciler arasındaki kızların aleyhine olan okuma yazma oranının denk bir seviyeye ulaşmış olmasıdır. Kız çocuklarının okumasının iyi karşılanmaması, okumaları için yeterli alt yapının oluşturulamaması, ortaöğretimlerine devam edebilmeleri için köylerin ilçe merkezine uzak olması gibi sebeplerden okuma oranları az olan kız sayısının bugün bu sevindirici seviyeye gelmesi aslında toplumsal seviyemizin de iyi olduğunu göstermesi bakımından da önemlidir .Kadın erkek ilmin herkese farz olduğu bir inancın da sahibi olan bir toplumda bu inancın ifadesine aykırı sonuçların varlığı inancımıza da aynı

zamanda aykırı bir gelişmeydi. Son yıllarda yapılan çalışmalar ilçe köylerimizde okulu olmayan yerleşim alanı kalmamıştır .Henüz istenilen seviyede olmasa bile öğretmen sayısında da diğer ilçelere göre çok fazla açık bulunmamaktadır .Ancak diğer ilçelerden geri olan bir yönümüz var ki o da zenginlerimizin eğitim yatırımlarına gerekli ilgiyi gösterememiş olmalarıdır .Gerçi son yıllarda bazı yardımsever ve değerli insanlarımız ilçemizde de okul yaptırmaya başlamıştır .Bu tür güzel çalışmaların çoğalarak devam etmesini de temenni ettiğimizi açıklamak isterim. Aşağıdaki tabloda Araklı'daki eğitim faaliyetlerini daha iyi anlayacağız kanaatindeyiz.

	<u>Kız öğr.</u>	<u>Erk. Öğr.</u>	<u>Öğrt. Say.</u>	<u>Tpl.öğr.</u>	<u>Okl. say.</u>
İlkokul	3727	4020	232	7747	70
Ortaokul	559	1260	127	1819	1/Müst.
Lise	302	965	Dahil	1267	5

Araklı'nın ve de bölgemizin geleceğinde önemli bir yeri olacak olan Araklı Anadolu Öğretmen Lisesi'nde temelleri atıldı. 300 öğrenci yatak kapasiteli bu okulu muzun tam olarak faaliyete geçmesiyle ilçemiz eğitim alanında yıllarca eksikliğini hissettiği eğitim alanındaki ihtiyaçları da karşılamış olmanın haklı sevincini yaşayacaktır. 55 bine varan nüfusuyla ilçemizdeki ortadereceli okullarını sayısının beş olduğunu düşünürseniz oldukça iyi durumda olduğumuz ortaya çıkmaktadır .Anadolu Öğretmen Lisesi , Lise, Ticaret Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, Çok Programlı Lise ve İ. Hatip Liselerinin tam kapasite ile eğitim ve öğretim faaliyetlerinde olması ilçemizin geleceği açısından son derece sevinç verici bir ortam oluşturmaktadır .Bütün bu güzelliklere çok yakın bir zamanda kurulacağına inandığımız ve Meclis Bütçe Plan Komisyonundan kurulma kararını geçen K. T .Ü'ye bağlı Araklı İletişim Fakültesi de katılırsa ilçemizin sosyal seviyesi bakımından oldukça gurur verici bir tablonun ortaya çıkacağı görülmektedir . Son yıllarda gerek ilçe merkezinde ve gerekse köylerimizde eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintisiz ve problemsiz devam etmiş olmasında ilçe sakinlerinin yanında Milli eğitim camiamızın yapıcı, ıllmll ve yol gösterici çalışmalarının da önemli bir katkısının

olduğunu belirtmemiz gerekmektedir .Eğitim öğretim faaliyetlerini öğretim alanında yoğun olarak Araklı Merkez Halk Eğitim Müdürlüğü'nün de katıldığını anlatmak isteriz. Faaliyetlerine 1972 yılında başlayan Halk Eğitim müdürlüğü çok yönlü kurs programları alanında adeta kendisiyle yarışarak rekor başarılar elde etmiş durumdadır .Eski ve hizmete uygun olmayan bir binada faaliyetlerini sürdürmesine rağmen son 14 yılda tam 695 muhtelif kurs açarak bu kurslara devam eden toplam 10.463 kursiyere "Kurs bitirme ve başarı" belgeleri verildi. Özellikle Biçki dikiş, Makina nakışları,Halicilik, Kumaş boyama, Hasır Bilezik, Bilgi sayar , Muhasebe, Boks, Guaj Boya, Tiyatro, Daktilografi, Çiçek, El nakışları, Makrome, Trikotaj, Güreş, Folklor .Resim tekniği, Okuma-Yazma, kurları gibi çok yönlü kurslarla ilçe Halk Eğitim Merkez Müdürlüğü yaygın eğitim alanında Araklı'da Halk Eğitim Merkez Müdürlüğü'nün yeni dönemde yapacağı faaliyetleri için inşa edilen yenilenen modern binasının inşaatı .Önemli çalışmalar başarı ile devam ettirmektedir. 1994-95 faaliyet yılında da 32 muhtelif kurs açan halk eğitim müdürlüğü için bu yoğun faaliyetlerini daha iyi imkanlarda yapması açısından yeni bir bina ihale ettirilerek yapımına başlanılmıştır .

ARAKLI'DA SOSYAL HAYAT

Araklı ilçesinde geleneksel aile yapısı büyük oranda varlığını devam ettirmektedir .Ailede reis babadır .Genellikle evin dışarı ile ilgili bağlantılarını baba sağlar. Alış-veriş yapar .Zaman zaman da bağ-bahçe işlerinde çalışır. Yaz döneminde birçok aile reisi de geçici kampanya dönemi işçisi statüsüyle Araklı çay fabrikasında çalışır .Bunun için köylerden fabrikaya işçi servisleri tutulur. İşçi gönderen köyler için gece mesaisinden dönen işçiler , fındık harmanlarını bekleyen kişilerin sohbetleri ayrı bir canlılık oluşturur .Büyük şehirlerin kalabalık insan yığınlarından yaz tatillerinde köylere gelenler için yaz boyunca devam eden bu faaliyetler uzun süre anlatılacak olan hatıralar özelliğine ulaşır.Araklı'da kadınlar eskisi kadar olmasa bile bağ-bahçe ve ev işleriyle yakından ilgilendirler .Kendilerine bu konuda en büyük yardımcı özellikle ve öncelikle kız çocuklarıdır .Bundan sonra ortaokul çağını aşmamış erkek çocuklar da annelerine yardımcı olurlar .Ancak çocuklar lise çağına gelince artık annelerinin iş yaptırma kontrolünden

çalışanlar. Psikolojik olarak ergenlik çağına ulaşmanın da baskısıyla iş alanlarından ne kadar çok uzaklaşırlarsa o kadar kişilik bulacaklarına inanırlar .Bu durum onların iş güçlerinden ailelerinin yararlanmasını olumsuz yönde etkiler. Ancak çocuk kişiliğini bulduktan sonra tekrar bağ-bahçede çalışmanın ayıp olmadığını, gerekli olduğunu kavramaya başlar. Daha doğrusu bölgemizde bu bir zaman işidir .Bölgemizde işsizlik önemli boyutlarda olduğu için kahve köşelerinde zaman harcayan insanların sayısı az değildir. Araklı'da 30'un üzerinde kahvehane olması bunun somut bir örneğidir .Bölgemizde olduğu gibi ilçemizde de her mevsimin kendine ait yapılması gereken işleri vardır. Araklı'da çalışma mevsimi bahar ile başlar .Bağ bahçelerin bakımından gübrenmesinden sonra , tarlaların bellenmesine ve çabalanmasına başlanır. Bu işlerde eskiden "İmece" usulü vardı. Ancak son zamanlarda kısmi ekonomik refah bu yardımlaşmayı ortadan kaldırdığı gibi toprak sahipleri işlerini yaptıracak "Yevmiyeli" işçi bulmakta bile zorluk çekmektedirler .Bu durum bazı yorumlara da sebep olmaktadır .Eskiden kıtlık zamanları anlatılanlara göre insanlar bu tür işleri sadece „ karın tokluğuna „ yaparlarmış. Yani işi olan insana sadece o günlük yemeğini temin edecek diye insanlar gelip çalışırlar ve başka bir ücret talep etmezlermiş Bu durum şimdilerde anlatılır ve biraz da espiri imajı oluşturulur .Bu anlatımda hem sosyal bir tenkit vardır hem de değişimin meydana getirdiği kısmi refahın belirginliği vardır .

Araklı'da perşembe günleri pazar kurulur .Trabzon ve çevresinden çok sayıda satıcının gelip tezgah açtığı bu pazara köylüler de yoğun ilgi gösterirler .Köyde yaşayanlar için perşembe günleri bir bayram günü havasında geçer .Mutlaka o gün köyden veya köylerin her hanesinden bir ya da birkaç kişi pazara ulaşmak için Araklı'ya iner .Bu kişiler bir taraftan ihtiyaçlarını ucuza temin etmek için pazara gelirlerken bir yandan da ürettikleri yağ-peynir-yumurta gibi mamüller ile diğer sebze ve meyve türü ürünlerini pazarda satarlar. İhtiyaçlarını elde ettikleri paralarla tedarik eder bir günün sonunda kendi köyleri için bekleyen araçlara binerek tekrar akşam köye dönerler; Köylere giden araçlarda yer ayırma telaşına girerler .Herkes kendi köyünün arabasının bir koltuğuna aldığı malzemelerin bir kısmını koyarak tabiri caizse o koltuğu sahiplenirler .Bütün bu telaşa ve köye bir an önce ulaşma isteğine rağmen köyün yaşlıları ve önde gelen insanları arabaya

binmek için geldiği zaman en önde oturan insanlar mutlaka bu kişilere yer verirler .Araçların önünde oturmak büyük ve itibarlı kişiler için tahsis edilmiş gibidir .Bu kendiliğinden oluşan psikolojik bir hadisedir .Eğer bir genç arabanın önünden daha önce yer almış da kendisinden sonra bir yaşlı ya da önemli kabul edilen bir kişi arabaya geldiğinde ona yer vermez ise bu toplumsal olarak kınanır. Aslında geleneklerimize de uygun bir davranışın ilçemizde devam etmesinden ibaret bu uygulamada toplumsal saygının ölçüleri de saklıdır. Pazar ihtiyacının yanında genç kızlarda perşembe günleri çarşıya inerek kendi gençlik hayalleriyle ilgili el ve ev işlerinde kendilerine gerekli olan malzemeleri araştırırlar ve köye dönünce çalışmalarına devam ederler .

Araklı ve köylerinde evlenmelerde yaş sınırı son yıllardaki sosyal değişkenliklere paralel olarak yukarıya doğru tırmanmaktadır .Eskiden köylerin ekonomik yapısının insan gücüne olan önemli ihtiyacından dolayı evlilik çağı ise-16 yaşlarında kız ve erkekler için başlayabiliyordu. Ancak son dönemlerdeki sosyal refahın artması,kültürel etkileşimler ve diğer teknolojik gelişmelerden dolayı insan gücüne olan ihtiyacın azalmasıyla da evlenmelerde yaş sınırı 30 yaşlarına kadar çıkabilmektedir .Hatta bazı "Müzmin" diyebileceğimiz sosyal kronik gecikmelerde göz önüne alınırsa evlilikte yaş sınırı 40'a kadar çıkabilmektedir . Ancak bu durum istinadır .Genel olarak 20-30 yaş sınırının ilçemizde hala yoğunlukta olan evlenme yaş sınırıdır.

Eskiden olduğu gibi askerliğini yapmayana ya da bir iş veya meslek sahibi olmayana kız tarafı kızını vermek istememektedir .Bu bir bakıma evlendirecekleri kızlarının sosyal statüsünün ve ekonomik durumunun iyi olmasını istemekten ibaret bir davranıştır .Aileler bu davranışlarında haklıdırlar .Çünkü henüz işsizlere devlet tarafından sağlanabilmiş işsizlik sigortası mevcut olmadığından evlenecek kızların kendi aileleri tarafından bakılabileceği endişesi aileleri böyle bir tercihe yönlendirmektedir . Evlenmelerde eskilerden çok sıkıntı olan ve şimdilerde ancak filmlerde görülen "Başlık parası" uygulaması büyük ölçüde ortadan kalkmıştır .Bu da son yıllardaki sosyal gelişmişliğin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır .Yer yer oğlan tarafından talep edilen paralar bile kız tarafı tarafından kıza çeyiz olarak

harcanmaktadır. Yakın bir gelecekte bu uygulamanın bile ortadan kalkabileceğini Araklı için rahatlıkla söyleyebiliriz.

Son yıllardaki kültür yozlaşmalarına paralel olarak düğünlerin şekli de oldukça değişme görülmektedir .Kemençe-Kaval ve Davulun hakim olduğu düğün kutlamaları yerine batı kültürü ürünleri olan Pop müziği ve arabesk çalgılara dans ve valsa bırakmış görülmektedir .Böyle de olsa mahalli olarak hala kemençe-davul ve az da olsa kaval ile düğün şenliklerine raslanılmaktadır .Zaman zaman üç gün üç gece süre ile yapılan düğün şenlikleri son yıllarda tamamen ortadan kalkmış görülmektedir .Bundan sosyal değişkenliğin önemli ölçüde rolü görülmektedir .Çünkü insanların bu hayat koşuşturmasında bu kadar uzun süre eğlenmek için vakitlerinin olmadığı gerçeği ortadadır .Bütün bunlara rağmen düğünler yöremizin ve ilçemizin en aranan şenlikleri ve sosyal barışı sağlayan etkinlikleri olarak değerlendirilmektedir . Son yıllarda Araklı'nın sosyal yapısında meydana gelen değişikliklerin en önemli boyutu da ekonomik dengelerin eğişiyle ilgilidir .Araklı'nın yerlilerinin zenginliklerini ön planda olduğu sosyal yapısından köylerden gelenlerin daha zengin duruma geçtikleri serçeğini müşahade etmiş bulunmaktayız. Öyle ki çok yüksek rayiçlerle arazi satımı yapıp ekonomik durumunun güçlülüğünü devam ettirmek isteyen toprak sahiplerine rağmen, ilçemizde Almanyalı diye tabir edilen Avrupada Çalışan işçilerin ekonomik güçleri çok kuvvetlenmiştir. Bunun tabii sonucu olarak bu işçilerimiz yatırım yapmaya yönelmişler ve bu alanda öncelikle ve özellikle toprak elde etmeye, arsa ve arazi almaya yönelmişlerdir .Bu durum Araklı'nın yerlilerini ikinci plana düşüren sonuca doğru ulaşmış görülmektedir. Yerler topraklarını ilçemizde birçok dalda olduğu gibi Ayakkabıcılık dalındada kaliteli yeterli imalat yapılabilmektedir. Satıp maddi gelir elde etmeyi düşünmüşlersede kısa bir zaman sonra hakim oldukları topraklarda bir arsa yada evi olan kişiler durumuna Sosyal banşı etkileyebilecek boyuttu olmayan bu gelişmenin sebep olduğu en önemli sonuç arsa ve emlak fiatlarının gerçek değerlerinin çok üstünde fiatlara ulaşmış olmasıdır. Maddi durumu Almanyalıları gibi güçlü olmayan insanların artık Araklı'da mülk edinmeleri geçmişe göre çok zorlaşmıştı. Yeri gelmişken burada bir husus daha belirtmek istiyorum. Araklı'da yaşayanlar bilir . Bir zamanlar ilçemiz gelişsin, insanlar buraya gelip yerleşsinler diye

günkü devlet karayolundan deniz tarafa kalan arsalar belediye tarafından dava denilecek bir fiatla köyden gelen vatandaşlara dağıtılmaktaydı. Şimdi ise Araklı'da normal bir evlik arsanın değerinin milyarlara ulaştığını düşünürsek bu genişime ayak uydurmanın zor olduğunu daha rahat anlamış oluruz. Araklılılar genel olarak Karadeniz bölgesinde olduğu gibi, zeki, hareketli, becerikli ve sıcak kişilerdir. Torna tesviyecilik, marangozluk, yorgancılık, ayakkabıcılık, sepetçilik, taşap ev aletleri gibi el sanatlarını beceri ile başarı ve yaparlar .

Karadenizin hırçın dalgalarındaki hareketlilik, kararsızlık, ince espiri ruhu, Araklı insanının tabiatına etki etmiştir. Bu sebeple çabuk kızarlar , kolay dost olurlar . Konuşmaların daki sözcükleri şekli çok belirgin mahalli bir özellik göstermese de genel Türkçe ifadesine uygundur .Mesela bir Çaykara, Of veya Akçaabat gibi belirgin şive farklılık yoktur .İstanbul Türkçesine yakın bir genel ifadelemenin olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte sözcüklerin sonunda kafiyelemlerden bir kısmı değişik şekilde söylenir. Genellikle " i " harfi " ğ " şeklinde söylenir . "i" harfi ise çoğunlukla "u" şeklinde okunur ve söylenir .Mesela; geliyorum sözcüklerin başında kullanılan bir hitabet ifadesi olan "Ey" sözcüğü yerine "E" kullanılır ."E" gız, "E" uşak gibi.

Araklı komşu ilçelere rağmen mahalli bir farklılık oluşturabilecek kültürel çalışmalarda oldukça geç kalmıştır. Genellikle Araklı'nın bütün köylerinin sosyal ve kültürel yapısı birbirini tamamlayan özelliklerdedir .Dağbaşı nahiyesine eskiden bağlı olan köylerde biraz daha gelenek ve göreneklerimiz yaşatma yönünde farklılık görülmekteydi de son yıllarda uydu yayınlı televizyonların buralara kadar ulaşmasıyla bu fark da ortadan kalkmıştır .

ARAKLI'DA YOL VE ULAŞIM DURUMU

Henüz istenilen yeterlilikte olmasa bile Karadeniz sahillerine önemli bir hareketlilik kazandıran 20 no'lu Devlet yolu birçok kıyı ilçesinde olduğu gibi Araklı'nın da içinden geçmektedir .Bu yol sahildeki bütün yerleşim birimlerini birbirine bağlamaktadır .Bu yerleşim birimlerinin aralarında büyük mesafeler yoktur .Hatta bugün birçok ilçe mesken yapımı itibariyle adeta birbiriyle bütünleşmiştir. Araklı ile Sürmene, Yomra ile Trabzon, Trabzon ile Akçaabat gibi. Araklı'nın ikinci

derecedeki önem arzeden yolu 1968 yılında açılan Araklı -Bayburt yoludur. Yaklaşık 100 Km. Uzunluğu olan bu yolun Trabzon-Erzurum yolunu 90 Km. kısaltması önemini ortaya koymaktadır. Bugün Araklı'dan itibaren bu yolun 40 Km. lik kısmı asfaltlanmış durumda olup, Tilkibeli'ne kadar olan kısmı da asfalta hazır duruma getirilmiş ve genişletilmiştir .Karayolları çok verimli olmasa bile bugünlerde Tilkibeli mevkiinde çalışmalarına devam etmektedirler. Bu mevkideki çalışmalar tamamlanınca Araklı-Bayburt yolunun önünde önemli bir genişleme engeli kalmayacaktır .Araklı için sevindirici gelişme sayılan bu durum netice itibariyle Pazarcık mevkiinde bir turizm potansiyeli de oluşturacaktır.

Araklı ilçe merkezinden geçen Devlet yolunun çift yönlü hale getirilmesi ve sinyalizasyon sisteminin kurulması ile şehir içi trafiğinde önemli bir rahatlama elde edildi.

Daha şimdiden ileriye gören bazı müteşebbisler burada bu amaca hizmet edecek yapılaşmaya gitmeye başlamışlar bile. Ancak yetkililere buradan ulaşmak istiyoruz. Turizmin istediğini telikten uzak, sadece yer kapatmak maksadıyla derme çatma yapılacak olan bina ve tesisler ile bu bakir güzellikler heba edilmemelidir . Yapılacak yapı ve işletmelerin mutlaka turizm öncelikli bir standartizasyonu olmalıdır .Bu durum siyasi beklentilere feda edilmemelidir. Oluşacak güzelliklerde sadece bizim değil gelecek kuşaklarını da hakları olduğu gerçeği unutulmamalıdır .Son yıllarda Araklı'da yapılan modern tesislerden biri de „ Otobüs yolcu terminali"dir. İlçede dağınık halde bulunan otobüs yazıhanelerinin toplandığı bu terminalden günde onlarca yolcu büyük şehirlere taşınmaktadır. Ancak Araklı gibi "Hinderland" olan bir ilçe için yakın bir gelecekte bu tesis çok yetersiz kalacağı söylenmektedir .Bu bakımdan yetkililerin şimdiden terminal sahasının genişletilmesi tedbirlerini alması gerektiği belirtilmektedir . Eskiye nazaran şehir içinde önemli bir rahatlama meydana getiren "Terminal" sahası yeterli olmadığından köylerden

gelen vasıtalar için park yeri oluşturmamıştından bu vasıtalar yine eskisi gibi ilçe içerisinde gelişigüzel yerlere park edebilmekte ve sıkışıklık meydana getirmekteydiler. Araklı ile köyleri arasında zamanla bütün imkanlar seferber edilerek yollar yapılmıştır. Ancak bu yolların hiçbiri standartlara uygun değildir .Bunun en önemli sebebi vatandaşın köyüne yol yapılırken çok bağlı olduğu toprağından yol için gerekli sahayı verilmemesidir .Ayrıca dağınık bir yerleşim alanının olması yağışların bol oluşu gibi sebeplerden dolayı da yolların uzun vadede yıpranıp yıkılmasına sebep olmaktadır .Bugün birkaç köyün birkaç Km. lik yolunun betonlaşmış kısmı dışında yollar önemli ölçüde bakıma muhtaçtır. Yapılması gereken iş köylülerin ilk yol yapımındaki azimlerini, kasa ve kafalarını birleştirip her köyün kendi yolunu beton yapmasıdır .Bu betonlamanın da mutlaka teknik bir süre sonra bozulur ve yıkılabilir.

Derme çatma yeterli kıvamda olmayan betonlama çalışmalarının da amaca hizmet etmeyeceği ortadadır. Trabzon ile Araklı arasında yolcu taşınmasında bugün birçok minibüs çalışmaktadır. Ayrıca Araklı ile köyleri arasında her köyün kendisine ait olmak üzere araçlar çalışmaktadır .Köylerin merkeze olan uzaklığına göre ücret alınmakta ve ekonomik şartlara göre bu ücretler belirli zamanlarda yeniden düzenlenmektedir . Bunun dışında Araklı ve köylerinden hemen hemen hergün "yaylalara" araçlar kalkmaktadır. Bu araçlar için belli merkezlerde yolcular toplanır ya da bir gün evvelinden yaylaya gidecek vasıtada insanlar yerlerini ayırırlar. Ertesi gün Araklı merkez,Kaşıkçı, Değirmencik, Birferah Hanları, Çimşirli, Garuksa (dağbaşı) merkezlerinden alınan yolcular yayla yolları güzergahı üzerinde indirile indirile yerlerine ulaştırılırlar. Yaylalara giden vasıtalar yine belli günlerde "aşağıya" diye tabir edilen kendi köylerine veya yerlerine dönerken yine yolcuları alır geriye götürürler .Dünüşte ve gidişte belli mola yerleri vardır .Bunların en önemlisi Pazarcık mevkiidir .Orada inilir ,dinlenilir .Mangalda et pişirilir .Kısacası günlük bir piknik yapıldıktan sonra vasıtalar yine yollarına devam ederler. Şehir içerisinde özellikle yolun gidiş-gelişli olduğu dönemlerde ölümle sonuçlanan ve önemli maddi hasarlar oluşturan trafik kazaları meydana gelmekteydi. Şehir içi yolunun çift gidişli yapılmasından sonra bu kazalar da kazalar hissediler bir oranda azalma olduysa da tamarnen ortadan kaldırılamadı.

Hemen hemen her gün hız içinde genellikle de ölümle sonuçlanan kazaların önlenmesi maksadıyla şehir içerisine iki noktada sinyalizasyon sistemi kuruldu. Bundan sonra Karadere köprüsü ile Liman arasında hemen hemen kaza oranı ortadan kalkarak sıfırlandı. Şimdi Karadere köprüsü ile Küçükdere köprüsü arasında kalan devlet yolunda kazalar olmaktadır .Eskiye göre %60 oranında bu alanda da kazalar azaldıysa bile yolun korumasız olması ve bölgede çocuk sayısının fazla olmasından dolayı kazalar devam etmektedir. Yetkililerin bu güzergahta mutlaka koruyucu ve önleyici tedbirleri biran önce alıp uygulamaya koyması semt sakinlerinin öncelikli istekleri arasındadır. Araklı Bayburt arasındaki yolda geçişi sağlayan eskiden kalma taş kemer köprülerden halen sekiz tanesi faal durumdadır .Bu köprülerin en önemlileri Değirmencik (Ağnas Hanları) Köprüsü (Ancak bugün fonksiyonunu kaybetmiş durumda) Birferah Hanları Köprüsü, Kayacık köprüsü, Taşgeçit köprüsü, B. Ayven köprüsü (fonksiyonu kalmadı) Pazarcık Tilki bel'i'nin üstündeki köprü (Fonksiyonu yok) Pazarcık tarihi mağaranın aşağısındaki taş köprü bugün hala asırların yükünü kemerleriyle taşımaktadırlar. Değirmencik mntıkasında heyelanlı alan olduğu için yakın bir zamanda yolun yönü değiştirilerek arazinin bugünkü doğu yakasına yol alınmış böylece eskiden üzerinden geçilip dağbaşına ulaşılan "Değirmencik köprüsü atıl durumda kalmıştır .Bununla birlikte Değirmencik Köyü'nün Birferah hanları yönünden girişi mevkiinde olan "İstanbaz" ırmağı virajının da korkulu rüya olmaktan çıktığını söyleyebiliriz. Eskiden bu yoldan gidenler bilirler: Karadere yolunun en keskin virajı bu isimle anılan yerd. Buradan bir çok aracın da virajı alamadığı için aşağılara uçtuğunu bilenler çoktur. Tarihi taş köprü yapımının özellikle Karadere havzası boyunca olması bu bölgenin tarihi hakkında bizlere önemli bir ipucu verebilmektedir .Bu köprülerden Küçükdere hattında ve bugünkü Yeşilyurt hattında olmamasın da ayrıca bir izahı ulunmaktadır .Erzurum- Trabzon hattına devam eden tarihi "ipek Yolu"nun Bayburt'tan sonra Karadere vadisini takip ettiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır .Bu yollar zamanında çok işlek olduğundan uzun vadeli ihtiyaçlara cevap oluşturması açısından bu köprüler yapılmıştır .Yani aynı zamanda Araklı'nın tarihi hinderlandının da olduğunu bu taş köprüler ortaya koymaktadır . Hemen hemen Karadenizin her yerinde olduğu gibi Araklı'da da günlük köy hayatı kadınlarımız açısından yoğun bir çalışma ortamı

içerisinde geçer. Aslında köy kesiminde yaşayan insanlarımızın başka bir tercihi de bulunmamaktadır .Tarım ve hayvancılığa dayanan ekonomik hayat mutlaka aile fertlerinin yeterli ve gerekli bir şekilde çalışmalarına dayanır .

Onun için Karadenizli kadın çocuklar daha yataktan kalkmadan evinin işini bitirip, hayvanlarının ihtiyaçlarını karşılamak durumundadır .Ondan sonra uyanan ev sakinleri mutlaka "Anne" nin ilgisine ve ikramına muhtaçtır . Kahvaltı ile devam eden günlük hayat akşam geç saatlerde herkesin odasına çekilmesiyle soluklanır. Araklı'nın hemen hemen birçok köyünde insanların ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan ev ve el aletleri mevcuttur .Bunların büyük bir kısmı bugün hizmet dışı bulunmakta ve evin ıssız bir köşesinde çürümeye terk edilmiş durumdadır.

BÖLGEMİZDE EKONOMİK GELECEĞİ OLAN YENİ BİR SEKTÖR: KIZILAĞAÇÇILIK

Burada bölgemiz için ekonomik değere haiz yeni bir gelişmeden bahsetmek durumundayız. Bu yeni gelişme yıllardan beri gözümüzün önünde olup henüz yeterince değerlendirilmesi düşünülmemiş olan „ kızılağaççılık „ olayıdır .Bölgemizde, önemli bir ekonomik değere sahip olan kızılağaca eskiden beri gerekli önem verilememiş ve konu ile ilgili de vatandaşlarımız yeterli derecede aydınlatılamamıştır .Bu ağaç daima fındık ve çay bahçeleri için istenmeyen ve çabuk gelişen zararlı bir ağaç türü olarak görülmüştür .Yetişmemesi için de özel bir gayret sarfedilerek büyüyen ağaçlar hemen kesilip odun haline getirilmiştir . Kızılağaç yöremize özgü bir ağaç türü olup 0-200 m. rakımlar arasında yetişebilmektedir.

Toprak isteği öteki ağaç . türlerine göre oldukça azdır. Bölgemizde yıllardır boş bekletilen ve verimsiz olarak nitelendirilen dere kenarları ve çakıllı arazilerde, çok çabuk ve kendiliğinden bir gelişme gösterir. Kullanım yerine göre 10-20 yılda kesim çağına ulaşır .Odun hammaddesi özellikle rutubetsiz ortamlarda her sahada kullanılır .Günümüzde değeri ise bölgemizde yetişen diğer ağaç türlerinden geri değildir . Bilindiği gibi ülkemizin birçok bölgesinde kavakçılık sektörü belli sektörlerin başında yer almaktadır .Kavakçılık sektörünün geliştiği bölgelerde kavak hangi özelliklere sahipse, bölgemizde de kızılağaç aynı özelliklere fazlasıyla sahiptir .Öte

yandan kavakçılık sektörün geliştiği yörelerde en verimli topraklarda yapılmakta .ken kızılağaç için böyle birşey söz konusu değildir .

İlçemizde konu ile ilgili uzmanların çabaları sonunda örnek bir kızılağaç yetiştirme alanı oluşturulmuştur .Bu gelişme ekonomik olarak sadece çay ve fındığa bağımlı olarak yaşayan yöremiz insanının geleceği için yeni bir gelişmedir .Bunun için özel alanların tahsis edilmesine, arazilerin boydan boya bu işe tahsis edilmesine de gerek yoktur .Orman alanları içinde, fındık ve çay bahçeleri alanlarında bu ürünler ile birlikte yetiştirebileceği için örnek çalışma alanında olduğu gibi tek başına boş bir alanda da yetiştirilebilir .Bu gelişme sağlandığı durumunda bölge insanı için önemli bir gelir elde etme imkanı oluşacaktır .İlçemizde Özgen Mahellesinde şimdilik 25 dönümlük alanda yapılan örnek kızılağaç yetiştirme alanının çok yakın gelecekte daha geniş alanlara yayılacağı beklentisi içerisindeyiz. Bu konuda vatandaşın bilgilendirilmesi ve konunun enine boyuna panellerle, açikoturumlarla açıklanması ve halkın bilgilendirilmesi gerekmektedir.

ARAKLI'DA EKONOMİK ŞARTLAR

Tarım -Hayvancılık -Yaylacık

Genel Ekonomik Yapı: İlçe sınırları içerisinde yaklaşık 37 .200 hektarlık bir alan vardır. Bu alanın 10.420 hektarlık bölümü tarım alanı, 16.200 hektarlık alanı orman, 71.650 hektarlık alanı çayır-mera ve 2. 925 hektarlık alanı da boş arazidir .Bölgemizde yağışların her mevsim yetirince yağmasından dolayı tarım faaliyetlerinin hemen hemen her mevsim devam etmesine sebep olur. İlki yıllarda Araklı'nın en önemli tarım sahası olan Karadere ovasında tarımsal faaliyetler ortakçılık şeklinde yapılırdı. Ancak bu durum şimdilerde hemen hemen ortadan kalkmıştır .Bunun en önemli sebepleri ovanın tarıma ayrılan alanının inşaat sektörü ile azalmış olması ve ortakçılık yapan kişilerin de kısmen ekonomik durumlarının eskiye nazaran gelişmiş olmasındandır. Günümüzde Araklı merkez arazisinin hemen hemen çoğunluğu daha sonra köylerden buralara gelip yerleşen in sanlarını eline geçmiş durumdadır , Bu alanda emlak edinme istekleri devam ettiği sürece cazip fiyatlar karşısında toprağa sahip olan ilçenin yerlilerinin ellerinde kalan bütün toprakları da çıkarabilecekleri görülmektedir. Bugün daha çok köylerde "Fındık"

ysiminde kiralık işçi tutulması söz konusu olur . Bunlar gündelik hesabı çalışanlar ve
ştıkları mal sahibinden sabah kalvaltısı ve öğle yemeği de yerler .Bugün tarım
nında çalıştıkları kişilerden iki öğün yemek yeme şartıyla işçilere verilen yevmiye
aşık olarak 300 bin TL, dir , Büyük fındık sahipleri bu alandaki fiatları ve piyasayı
lerler . Bölgenin bu en önemli ekonomik faaliyetleri büyük şehirlerde yaşanan ilçe
köy sakinlerinin büyük bir bölümünde Araklı'ya gelmesine sebep olur .Böylece
i bir iç turizm diyebileceğimiz hareketlilikler olur .Arazinin dağınık ve dikliği
nda miras yoluyla bölünmüş olması tarımsal gelirleri önemli oranda
tmaktadır .Gerek miras ve gerekse evlenmeler ile müklerin el değiştirmesi ve
ünmesi tarım faaliyetlerini olumsuz olarak etkilemeye devam etmektedir.

Ziraat : Araklı sakinlerinin fındıktan sonra en önemli geçim kaynaklardan biri
çay üretimidir . Araklı ve köylerinde 7200 dekada yapılan çay üretiminden
a 4317 ton yaş çay yaprağı elde edilmektedir . Bölgemiz ilçemiz ve hatta
miz insanların sabah kahvaltılarının vazgeçilmez kahvaltılığı olan çay,
kaların dışında "Dink" denilen küçük atölyelerde de işlenerek daha ucuza mal
ebilmektedir .Özellikle çay üreticileri yıllık ve hediye çay ihtiyaçlarını bu yolla
in etmektedirler 1973 yılında Araklı'da kurulan çay fabrikasının yanında bugün
sektörün de ilçemide faal olarak çalışan bir çay fabrikası bulunmaktadır .Bu iki
ikada yaklaşık olarak 650 işçi çalışmakta ve 120 günlük çalışmayla bir yıllık
ortalılık haklarından yararlanmaktadırlar . İlçemizde ekonomik değeri pazarlama
yesinde olmasa bile çeşitli meyve ve sebzelerde yetiştirilmektedir .Meyveler
a çok çay ve fındık bahçeleri arasında yetiştirilmekte ve genellikle hanelerin
di ihtiyaçlarını karşılamak üzere dikilmektedirler . Mevcut meyve ağaçlarının %
aşısızdır, yani ziraatın verdiği fidelerden yetiştirilmemiştir .

Kıyılar ve Araklı ovasının meskenlerden geri kalan kısmı sebze yetiştirmeye
elverişlidir .Ortam müsait olduğu halde henüz turfanda sebzeçilik
ştırilememiştir .Ancak bir ziraat teknisyeninin nümune olarak sera çalışmalarının
ası ve verim elde edebilmesi bu alanda yapılabilecek çalışmaların sonuca
abileceğini göstermektedir .Meyvecilik gibi sebze yetiştirilmesi de pazarlama
utunda değildir .Vatandaş kadar mısır bizim mahalli kültürümüzün en
ekteristik özelliğini oluşturur . İlçemizde yaklaşık 4300 hektarda yıllık 6000 ton

civarında bir üretim elde edilir .Mısır ekin alanlarının son yıllarda oldukça azaldığı görülmektedir . Rakamlar zaten bunu ortaya koymaktadır .1970'li yıllardan önce vatandaşlarımızın en önemli ve vazgeçilmez gıdası olan mısır, bugün daha çok "hayvanlar için" yem olarak kullanılmakta, bazı meraklıları tarafından da hala aranıp çeşitli yemekler ve ekmek şeklinde tüketilebilmektedir . Gerek Avrupaya giden insanların çokluğu ve gerekse diğer ekonomik yan faktörler mısıra olan ilgiyi azaltmış hatta yakın bir gelecekte de ortadan kaldıracabilecek boyuta ulaşmıştır . Buna rağmen pazarlarda tenekelerde pişirilip o nefis kokusuyla satılan hemde kilo ile satılan mısır ekmeği bulunabilmektedir. Bütün bu değerlendirmelerden ve incelemelerden ortaya çıkan sonucu şu şekilde özetleyebiliriz. Araklı'da yapılmakta olan Fındık, çay, Mısır ziraatı ve bunların ekonomik olarak değerlendirilmesi dışında tarımsal alanda ekonomik değere ulaşan ve pazarlama verimliliği elde edebildiğimiz başka önemli bir tarım ürünümüz bulunmamaktadır .Vatandaşlarımızın etkili bir şekilde bilgilendirilmesi ve yeterli bir boyutta desteklenmesi ile arttırılacak sebze ve meyve yetiştiriciliği için önemli bir kıyı pazarımızın da olduğu unutulmamalıdır. Eskilerin çok iyi bildiği diğer bir "Mısır"dan yada "Çorbalık" şeklinde yararlanmamızı sağlayan bir aracımız da "El Değirmeni" (Şoromil) dir .Eskiden evlerde mısır unu bittiği zaman evin baş gıdası mısır unu sayıldığından ev halkını bir telaş alırdı. Mısırın değirmene yetiştirilip, övütülüp getirilmesine kadar bu araç devreye sokulurdu. Değirmen taşlarının minyatürü olan El Değirmeninin altta ve üstte iki taşı vardır .Üst taşın ortasından açılan delikten mısır dökülür , yine üst taşın bir kenarına yerleştirilerek tutma „ Sapı „ ile taş çevrilir ve mısır un haline getirilirdi. Zamanında unun bittiğini anlayamayan evin gelini de böylelikle azar işitmekten kurtulurmuş. Mısır unundan elde edilen hamur , çamurdan yapılmış ve adına "Bilegi" denilen kaplarda yanan ateşin yanında dikliğine tutulur ve pişirilirdi. Bu şekilde elde , edilen ekmeğe de "Kızartma" denir. Tereyağ ve peynirin ilavesi ile bu ekmekten "Zumur" denilen bir yemek elde edilir ki bütün Karadenizliler bu yemeği çok severler. Özel bir eşim alanı olmayan hem beyaz hem de "Kara" tabir edilen cinsleri vardır . Bunlar için köylerdeki evlerin hemen yakınlarında olan veya evin duvarlarına tutuşturulan ve "Seren" denilen tırmanma yerleri yapılır . Kabak asmalarının tırmandığı bu serenlerde güzün ilginç

arım ürünümüz bulunmamaktadır .Vatandaşlarımızın etkili bir şekilde bilgilendirilmesi ve yeterli bir boyutta desteklenmesi ile arttırılacak sebze ve meyve yetiştiriciliği için önemli bir kıyı pazarımızın da olduğu unutulmamalıdır. Eskilerin çok iyi bildiği diğer bir "Mısır"dan yada "Çorbalık" şeklinde yararlanmamızı sağlayan bir aracımız da "El Değirmeni" (Şoromil) dir .Eskiden evlerde mısır unu bittiği zaman evin baş gıdası mısır unu sayıldığından ev halkını bir telaş alırdı. Mısırın değirmene yetiştirilip, övütölüp getirilmesine kadar bu araç devreye sokulurdu. Değirmen taşlarının minyatürü olan El Değirmeninin altta ve üstte iki taşı vardır .Üst taşın ortasından açılan delikten mısır dökülür , yine üst taşın bir kenarına yerleştirilerek tutma „ Sapi „ ile taş çevrilir ve mısır un haline getirilirdi. Zamanında unun bittiğini anlayamayan evin gelini de böylelikle azar işitmekten kurtulmuş. Mısır unundan elde edilen hamur , çamurdan yapılmış ve adına "Bilegi" denilen kaplarda yanan ateşin yanında dikliğine tutulur ve pişirilirdi. Bu şekilde elde , edilen ekmeğe de "Kızartma" denir. Tereyağ ve peynirin ilavesi ile bu ekmekten "Zumur" denilen bir yemek elde edilir ki 'bütün Karadenizliler bu yemeği çok severler. Özel bir eşim alanı olmayan hem beyaz hem de "Kara" tabir edilen cinsleri vardır . Bunlar için köylerdeki evlerin hemen yakınlarındaki olan veya evin duvarlarına tutuşturulan ve "Seren" denilen tırmanma yerleri yapılır .Kabak asmalarının tırmandığı bu serenlerde güzün ilginç öyle bir yemektir ki, yedikçe insanın açlığı gelir , acıktıkça da yemesi gelir .Malez sütle yapılır .Bunun dışında etle yapılan "Kabak yahnisi" vardırki anlatması bile zordur .Yine Araklılı ve bölgemizin insanı "Kabak yahnisi" denildikçe hemen hatıralarını göz önünde canlandırır. Bunun dışında pirinçle elde edilen kabak yemeği de hatırlamadan edilemez.Bölgemiz ve ilçemiz insanının en sevdiği mısırın yetişkin hali. Bu mısır tarlaları içerisinde aynı zamanda bol miktarda kabak, salatalık, fasulye ve her türlü sebze dikilir ve üretilir .

Mısırın tazesinden pişirilerek elde edilen ve bölgemizde "Koliva" denilen yiyeceğinden tadma doyum olmadığını belirtmiş olalım. Bir de "Goliva „ nın yanında kuru fındık varsa, değmeyin yiyenin keyfine

HAYVANCILIK

Ekonomik faaliyetler içerisinde Araklı'da ziraatin yanında hayvancılığa da önem verilmektedir. Araklı'da hayvancılığın dün ile bugün arasında fark vardır. Meraların, ormanların henüz tarla haline getirilmediği dönemlerde Araklı'da daha basit halde hayvancılık yapılmaktaydı. Özel emek ve gayret göstermeden hayvanlar geniş mera ve otlaklarda, orman aralarında otlatıp yetiştiriliyordu. Daha sonraki yıllar hükümet tarafından destek gören yetiştiriciler kredi ile güçlendirilmişler ve hayvan ırkları ıslah edilerek verimlilik esası üzerine çalışmalar devam ettirilmiştir. Buna rağmen genelde Araklı'da hala geleneksel "Ahır" hayvancılığı devam ettirilmektedir. Yaygın olarak sığır, koyun az miktarda da keçi (Fındık ve ormana zararlı olduğundan bakımı zor) ve manda (Çok fazla yiyecek tükettiğinden ve huysuz bir hayvan olduğundan tercih edilmemektedir) yetiştirilmektedir. Ayrıca gücünden yararlanılan belli miktarda at ve az da olsa eşek gibi hayvanlar da beslenmektedir. Hayvanların etinden, sütünden ve derisinden gereği gibi yararlanma beklentisi ve becerisi olduğu söylenemez. İlçemiz sakinleri ve köylerde yaşayanlar daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hayvan besleyiciliği yapmaktadırlar. Entegre bir tesisin olmayışı bu alanda yoğun besleme alışkanlığının oluşumunu engellemektedir. İhtiyaçlarının dışında kalan kısmı pazarlayıp gelir elde etme yoluna gidilmektedir. Ancak özellikle ticari amacı olan "Besi hayvancılığı" ilçemizde yaygın değildir. Hayvan cinslerindeki sayısal oran da bunu göstermektedir. İlçemiz ve köylerinde ancak 247 adet saf "Jersey" cinsi inek bulunmaktadır. 55 bin nüfuslu ilçe için bu sayı yeterli görülmemektedir. Bunun yanında 5695 tane "Melez" inek bulunmaktadır. Ayrıca 9223 tane de "yerli kara" inek bakıldığı ilçe tarım müdürlüğünün verdiği bilgilerden tesbit edilmiştir. Kışın kiralanmış otlaklarda bakılıp kar yağınca hazır kuru çayır ile Ağıllarda bakılan koyun sürüleri bahar olunca yayla ların yolunu tutar. Bunun için koyunlar özel olarak boyalanır ve boyunlarına özel koyun zilleri" asılır. Bu zillerin özellikleri vardır. En iyi ses veren ve en uzaktan işitilebilen ziller iyi zil sayılır. Ayrıca koyun sürülerinin ne kadar fazla zili olursa onların yöneticileri olan "Reis" lerin o kadar itibar olacağı söylenir. Koyunculuk ilçemizin yüksek köylerinde daha ağırlıklı olarak yapılmaktadır. Bunun için bu işin yapıldığı köylerde incelenmeye değer bir kültür olduğu söylenebilir.

Son yıllarda ilçe Tanım müdürlüğünün açtığı kurslarla Araklı sakinlerinin arıcılığa karşı ilgileri artmıştır. 1650 arı kovaniyla 181 belgeli arıcı mevcuttur. Bu rakam biraz abartılı görülmektedir .Çünkü birçok insan Karadenizliler'in vazgeçilmez tutkusu olan silahlara ruhsat alabilmek,bu tür belgelerden yararlanabilmek için kursa gidip belge almaktadırlar. Bunun için belge sayısına göre Araklı'da üretim yapılamamaktadır .Bunun yanında 12 gezginci arıcı vardır ve bunlar yılda yaklaşık olarak 20 ton civarında "Hakiki" yayla balı üretmektedirler .Özellikle ilçemizde üretilen ve "Zifin" denilen çiçeğin özünden kanştığı için "Deli Bal" olarak adlandırılan balın, antibiyotik değerinin çok yüksek olduğu bilinmektedir. Ayrıca bu balın bir de tehlikeli yönü vardır .Aç karnına sıcak sıvılar ile alınırsa "Bal tutması ,, denilen bir rahatsızlığa sebep olur ki bazen nadir de olsa bu tür vakalar ölümlerle sonuçlanabilmektedir .

Belgeli aracıların dışında "babadan kalma usüllerle arıcılık yapanlar vardır. Bunlar meskenlerinin herhangi bir yerine 4-5 kovan yerleştirirler. Bu kovanlar yakın bir zamana kadar Kara kovan tabir edilen yekpare ağacın içinin oyulmasıyla elde edilen kovanlardı. Bunlar da elde edilen ballar çok kaliteli ve aranan ballardır. İlçemizin arıcıları yazın arılarını elde ederler .Çoğu zaman ürünlerini oldukları yerlerde büyük şehirlerden gelen alıcılara toptan pazarlarlar. Bazı arıcılar da ballarını ilçemize götürerek pazarlarlar .Bal'ın besleyiciliği göz önünde bulundurulursa Zeytine göre fiyatının uygun olduğu görülür .Bu durum son yıllarda bal tüketiminde oldukça fazla bir artışa sebep olmuştur . Arı sütü ve çiçek tozunun insan sağlığı üzerindeki etkileri bilimsel olarak ispatlanmıştır. Hatta bunların Hayat İksiri şeklinde değerlendirilmesi de fazla bir abartı değildir .Her türlü rahatsızlığa ve hastalığa karşı tedavi edici özelliği olan Arı Sütünün saklanması ve üretimi çok zordur .Büyük şehirlerde topler içerisinde satılan ve genellikle aslı ile ilgisi olmayan sütünün gramı milyonlara satıldığını belirtirsek öneminin ne kadar olduğunu anlamış oluruz. Son yıllardaki ilçemiz tanım alanlarımızın zirai ilaçlanması neticesinde arıcılarımız bölgemiz çiçeklerinden yararlanamamaktadırlar. Arıların ilkbahar döneminde yararlanabilmeleri açısından tarımsal ilaçlanmanın bir takvime bağlanması imkanlarının da değerlendirilmesinin yararlı olacağı görüşündeyiz.

İlçemizde yapılan hayvancılığın diğer bir boyutu da Yayla dönemidir .Kışın genellikle evlerin alt kısımlarında bulunan ahırlarda beslenen hayvanlar yazın 3-4 ay dağların engin eteklerinde ve geniş otlaklarda otlayarak beslenirler .Bunların bu dönem içerisinde beslenmesi için ayrı bir harcama yapılmazken elde edilen sütlerden de, oldukça kaliteli yağ peynir ve yoğurt yapılır. Araklı merkez ve köylerinde yaşayanlar ilçemizin dışında bulunan ve çoğunlukla Gümüşhane il sınırları içerisinde kalan yaylalara çıkarlar. Yazın üç aylık dönemde hem hayvanlarını ek bir masraf yapmadan beslerler ve hemde kışlık yağ ve peynir ihtiyaçlarını hazırlarlar .Ayrıca burada üretilen yağ ve peynirin ekonomik değeri vardır. Bir koyun 10 kg, bir inek 40 kg yağ ve bir okadar da peynir için süt verebildiğini belirten yetkililer bu verimin daha da arttırılabileceğini söylemektedirler .Yaylalar bağlanması imkanlarının da değerlendirilmesinin yararlı olacağı görüşündeyiz. İlçemizde yapılan hayvancılığın diğer bir boyutu da "Yayla" dönemidir .Kışın genellikle evlerin alt kısımlarında bulunan ahırlarda beslenen hayvanlar yazın 3-4 ay dağların engin eteklerinde ve geniş otlaklarda otlayarak beslenirler .Bunların bu dönem içerisinde beslenmesi için ayrı bir harcama yapılmazken elde edilen sütlerden de, oldukça kaliteli yağ peynir ve yoğurt yapılır. Araklı merkez ve köylerinde yaşayanlar ilçemizin dışında bulunan ve çoğunlukla Gümüşhane il sınırları içerisinde kalan yaylalara çıkarlar. Yazın üç aylık dönemde hem hayvanlarını ek bir masraf yapmadan beslerler ve hemde kışlık yağ ve peynir ihtiyaçlarını hazırlarlar .Ayrıca burada üretilen yağ ve peynirin ekonomik değeri vardır. Bir koyun 10 kg, bir inek 40 kg yağ ve bir o kadar da peynir için süt verebildiğini belirten yetkililer bu verimin daha da arttırılabileceğini söylemektedirler .Yaylalar da yağ ve peynir pazarını gezici "V ağıcı „ denilen tüccarlar oluşturur .Bunlar atlarla gezerler ve yaylalarda üretilen yağ ve peynirleri gelir yerinde ve toptan alarak büyük şehirlere taşırlar .Yaylacı vatandaşlarımızın piyasa oluşturma bilgileri yetersiz kaldığından zaman zaman mahsüllerini ucuz fiata verebilmektedirler .Bunun önlenmesi için Araklı yaylalarının bütüne hitabedecek bir "Yayla ürünleri tüketim tanıtım ve pazarlama kooperatifinin kurulmasının yararlı olacağı ortadadır .

Hayvancılığın içerisinde "küçük baş" hayvancılığın ayrı bir yeri vardır .Geniş yayla otlakları küçükbaş hayvanlar için daha verimli ve elverişlidir .Yaylalarımızda üreticiler ya doğrudan kendileri veya tuttıkları 'çobanlar ile koyun yetiştiriciliği yapmaktadırlar. Hemen hemen bütün yaylalarımızda oldukça yeterli sayıda koyun sürüsü beslenmektedir .Araklı yaylalarınında yetiştirilen koyun sürülerinden yılda yaklaşık olarak 30 ton yün yapağı" elde edilmektedir. Bunun bilinçli bir şekilde değerlendirilmesi ve geliştirilmesi projelerinin uygulanması ile önemli bir gelir elde edileceği ortadadır. Ancak bu pazar da yine belli geleneksel kesimlerin elindedir. Vatandaş ürününü organize olmadığı için farklı farklı fiatlarda tüccara kaptırabilmektedir . Bunların yanında Araklı ve köylerinde 10.000 tavuk bulunmaktadır. Bunlardan yılda yaklaşık olarak 500 bin yumurta elde edilmektedir . Besi tavukçuluğu ya da çiftlik tavukçuluğu yapılmadığından "Köy yumurtası" olarak bilinen bu ürünler oldukça seçkin bir alıcı kitlesine sahiptir. Karadeniz sahilleri birbirinden güzel koylar , uzayıp giden kumsallar ve tertemiz deniz suyu ile "Turizmin" öncelik tanıdığı değerlere fazlasıyla sahiptir. Deniz seviyesinden başlayan yeşil örtü dağlara doğru tırmanırken ilk görenlere tarifi imkansız bir heyecan verir .Özellikle Doğu ve Batı Karadeniz kıyıları yer yer düzlüklere sahipse de genellikle sarp ve dik kıyılar ile denizin kuytu körfezlerde buluşabildiği yerler enderdir .Batıdan doğuya doğru giderken sadece Orta Karadeniz bölümünde deniz ile kıyı bantı içeresindedir .Deniz sahillerinden başlayan düzlükler denizin enginliği gibi alabildiğine uzayıp iç kesimlere doğru gider .

Doğu Karadeniz'e doğru ilerlenince kıyı sarplıklarının denize inat hemen deniz seviyesinden başladığı görülür . Bunu kıyının kara tarafından güzellikleri süsler .Bu güzellikler kısmen şehirden şehire, hatta ilçeden ilçeye farklılıklar gösterebilir . Trabzon ilinin ilçeleri arasında da bu farklılıkları gözlemeniz mümkündür. Batıdan doğuya doğru gider-ken genellikle düz görülen, hiç olmazsa dar bir kıyı şeridinde sahip olan sahiller Yomra-Arsin arasında birbirinin aynı özelliğindedir. Ancak Yanbolu köprüsünü geçip Araklı topraklarına girdiğiniz andan itibaren farklılıklar fark edilir .Ne var ki insanımız yıllarca yaşadığı bu güzellikler içerisinde farklılık arayışı içerisinde, olmadığı için bu ayrıntıları göremez. Her gün geçip dalgın dalgın seyrettiğimiz bu kıyıların kendisini değil bir resmini görsek bile herhalde ilk

şayacağımız yerler olarak düşünmeden burasını tercih edeceğimiz kesindir .
klılıklara gelince bir kere Yanbolu deresini geçtikten sonra yolun 300 m. ilerisinde
alt kısımda denizin üstünde bir sofra gibi duran kayalık bir yer görürsünüz. Merak
ip incelemek isteyenler burayı incelerlerse ilginç görüntüler ile karşılaşılır. Deniz
yiyesinden yaklaşık 40-50 m. yüksek bir kaya kısım vardır .Bunun üzerinde
radaki manzaraya uygun olmasa bile birkaç eski betonarme ev vardır . Bu
lümün doğu kıyısında geçeceğiniz dar ve ince bir keçi yolu ile şimdiye kadar
nsenin isimlendirmedeği "Yalıboyu mağarası" na inersiniz. Tabiri caizse
mumuzun dibindeki bu güzelliğin öyle inanıyorum ki "Mağara Bilimcilerinin"
sine ihtiyacı vardır .Deniz dalgaların binlerce yılda yaptığı aşındırma sonucunda
şan bu mağaraların önü aynı zamanda aileler için tabii ve muhafazalı bir plaj
rünümsüdedir .Buradan hangi tarafa bakarsınız bakm karşımızda hep
birinden güzel sahil manzaraları vardır . Ayrıca bu mağaraların önünde karşılıklı
nuşma konumu görünümünde olan Muhabbet kayalarını görenler için burası
rı bir ilginçlik oluşturacaktır .Deniz berrakmı berraktır. Avucunuza alsanız içilecek
bi Yalıboyu mağaralarının bulunduğu yerden "Küfali" denilen Kalecik mevkiinin
işine kadar dümdüz bir sahil yolu mevcuttur .Bu yolun bitiminin tam altında
hilden güneşin en son battığı yer olarak bilinen Küfali kayalıkları vardır . Hergün
dan araçlarla geçenlerin mutlaka gözüne ilişen bu kayalıklarını önemini öyle bir
kişta anlamak mümkün değildir . Burada bir gününü geçirecek kişi güneşin deniz
ufuk arasında tamamen kaybolana kadar buradan seyredilebildiğini görecektir
eniz durgun olduğu zamanlarda suyun cam gibi temiz olduğunu bilen insanlar
ş zamanlarında doldururlar Küfali kıyılının. Yosun kokan kayalıklar . Birbirini
valayan martılar , ince taneleri gibi üst üste yığılmış Çakır taşları ve sessizliği işte
fali kayalıkları Bu kayalıkların alt kısımlarında bulunan midyeleri çıkarıp deniz
nalarında yakacağınız bir balıkçı ateşi üzerinde kızartıp kendinize bedava bir öğlen
afeti de çekebilirsiniz. Miletoslular'ın, Romalılar'ın, Bizanslılardan, Osmanlılara
dar hemen her dönemde ayn bir öneme sahip Araklı ve çevresini ilk tarihi özelliği
"Kalecik" te karşılırsınız.

Bu kalenin emir komuta merkezi ise bugünkü "Canayer" (Samayer-Samayeri)
yyü'nün sınırları içerisindedir. Dört yönden giriş kapısı olan ve geniş bir alanda

denize hakim bir konumda olan bir emir komuta merkezinden bugün hala ayakta kalmayı başaran kuzey ve batı kapılan mevcuttur. M.S. 625 yılında Roma imp. II Heraclius'un İran seferi için buraya gelerek üs kurduğu ve burada bir oğlunun dünyaya geldiği bilinmektedir . Adı Heraclionas II olan bu zattan dolayı Araklı'nın isminin geldiğini düşünenler de vardır .

MAHALLİ YEMEKLERİMİZ

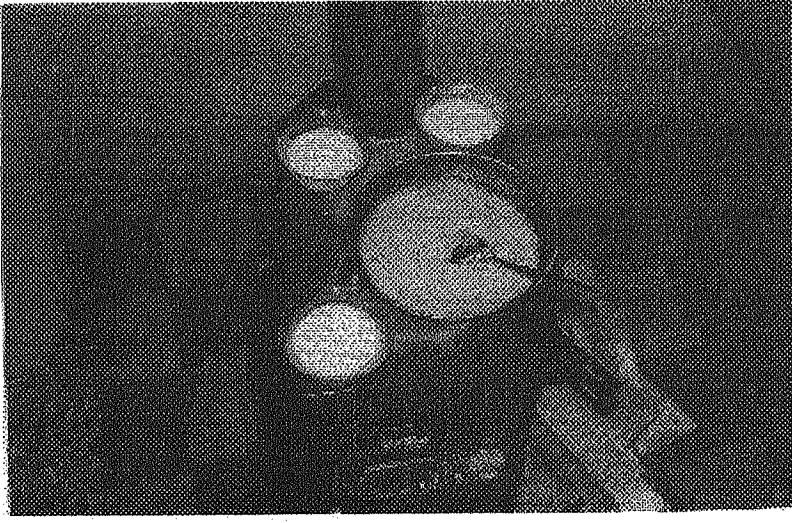
Karadeniz insanının sabırsızlığı, pratikliği ve aceleciliği belli ki hayatının her safhasına yayılmıştır .Bunun günlük hayatı gözlerken anlamamız mümkün olmaktadır .Köyde ise sabahleyin Araklı'ya incek ise sabaha karşı kalkıp yollara düşmesi de kahvaltı yaparken kaşıkları ard arda sıralayıp yemeği bir hamlede bitirmesi de, çay içerken daha başkaları çayını karıştırıp bitirmeden onun çayın bir iki şekilde bitirilmesi de hep karadeniz insanının kendine ait özelliklerinin bir sonucudur .Bu durum yemeklerin yapılmasında ve de hazırlanmasında da kendini gösterir. Yemeklere katılan yan maddelerin fazla olmayışı, genellikle birkaç türün karışımından yemeklerin oluşması ve hazırlanması bunu göstermektedir . Bölgemizde ve özellikle ilçemiz Araklı'da yemeklerin ana maddesi önemli oranda mısır ve mısır mamülleridir .Ondan sonra daha öncelerden beri devam eden ve günlük sebze ihtiyacını karşılayan tabii otlardan yapılan turşu ve benzeri yemekler gelir .Bunların isimlerini ve kısaca hazırlanışlarını sizlere aktarmak istememizin sebebi hiç olmazsa unutulmasınlar dıyedir. Yoksa pek çoğumuzun bunları zevkle yediği ve aradığı günler geride kalmış olabilir .

GULİYA: Taze lahanalar yaprakları kaynatılarak haşlanır .Sonra süzdürülür .Mısır yarması "çorbalık", bulgur veya pirinç ile bu lahanalar doğranarak karıştırılır .İçine soğan ve yağ ilave edilerek pişmeye bırakılır. Lahanadan yapılan yemeklere daha önceden hazırlanıp kurutulmuş "koyun kuyruğundan" bir parça kesilerek konulur .Bu kuyruk yağı yemeklere ayrı bir tad ve reha kazandırır . Pişme süresi 50 dk. olan Guliya servise hazır hale gelmiş olur. Yemek piştikten sonra taze minzi (Çökelek) ile yenilirse ayrı bir zevki olur .Tabii mısır ekmeğini de yanından ayırmamak şartıyla.

SULU LAHANA : Taze lahana yaprak ları temizlenir ve sıcajr. suda haşlanır .Sonra yapraklar belli şekilde küçük küçük doğranır. Yemek kabına su konulur. Kaynatılır. Sonra "çorbalık" karıştırılır .Hazırlanan lahana yapraklarının doğranmış şekliyle karışım pişmeye bırakılır. Ayrıca içersine lezzetli yenilsin diye "Bir avuç" dolusu fasulye konulur . Kabak dilimi de konduğu olur. Yakan cinsinden kırmızı biberin de ilave edildiği bu yemeğin pişme süresi, fasulyelerin pişme süresi kadardır .Yemek piştikten sonra tas veya sahan denilen kaplara veya tabaklara konularak servis yapılır . Yemeğe hazırlama esnasında daha iyi bir kıvam vermek isteyen hanımlar karışıma biraz da mısır unu ilave edebilirler.

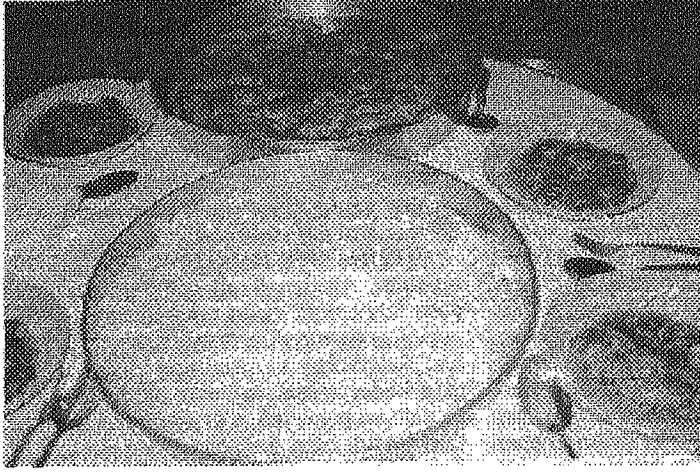
LAPA : Yemek hazırlanacak kaba istenilen miktarda su konulur .İçine de belli oranda "çorbalık" konulur .Katılışincaya kadar kaynatılır .Çorbalık pişince karıştırılarak belli oranda mısır unu ilave edilir .Tam katılaşma olunca yemek pişmiş demektir. Tabaklara konulan yemekler içine yağ konularak ya da süt ve yoğurtla afiyetle yenilir .Ancak lapa yiyen insan kısa bir süre sonra acıkır .Bu yemeğin sindirimi kolay olduğundan dolayı insan tekrar yemek ihtiyacını hisseder . Onun için Araklı ve çevresinde bunu anlatan güzel bir de atasözümüz vardır .Hepiniz okuyunca hatırlayacaksınız. Lapa ye direği dolaş, kovut ye dağları as Gavut'u anlatırken gavut yenilince niçin dağların aşılabileceğininide izah edeceğiz.

ZUMUR : Öncelikle mısır ekmeğinin sıcakından, özellikle "bilegi" denilen çamurdan yapılmış kapta pişirilen ve kızartma denilen mısır ekmeğinin yağ ve tuzlu peynir ile karıştırılıp yoğrulmasıyla elde edilir.Çok lezzet olan bu yemek bütün Trabzonlu ve özellikle Araklıların böyle çok sevdiği bir ara yemek türüdür .Bu karışım olduğu gibi yenildiği gibi ayrıca yoğurt ve ayran ile bunu yiyenler vardır .

DÖNME KUymAK : Araklı yaylalarının en tibarlı yemeği "dönme kuymak" tır.

Kaymaktan yapılan bu yemek çok leziz ve besleyicidir. Yapımı için mısır unu kaymak ve taze civil peynir gereklidir . Önce belli bir miktarda kaymak tava'ya konulur ve pişmeye bırakılır .Kaymak pişme kıvamına ulaştığı zaman içine karıştırılarak mısır unu ilave edilmeye başlanır .Bir taraftan da katılaşma oranına göre, su konulur. Bu işlem istenilen miktarda kuymak elde edilinceye kadar devam eder. Neticede un ve su ilavesi kesilir .Ancak yemek tavada devamlı kendi ekseni etrafında döndürülür .Bu durum kuymak tam kıvam alıncaya kadar devam eder. Devamlı karıştırıcının etrafında döndürülerek pişirildiği için bu yemeğe dönme kuymak denir .Y emeğin pişmesi içine konulan kaymağın yağ olarak yemeğin üstüne çıkmasıyla anlaşılır .Bu esnada tavanın içine kuymağın oranına göre taze civil peynir ilave edilir .Bundan sonra yemek karıştırılmaz. Üzerinde yağ tam göllenince yemeğin üzerine yağın çıkmasına yaylalarda böyle denir) ateşten geri alınır ve sofraya konulur. Bu kuymak çok yağlı olduğu için yanında mutlaka yoğurt bulundurulması gerekir devamında afiiyetle yenilir .

ISIRGAN YEMEĞİ : Yemek yapılacak tencereye önce su konulur devamında bir miktar çorbalık, biber , ve iç yağı (Koyun kuyruğundan elde edilen yağa bu isim verilir) konur. Temizlenip yıkanmış belli orandaki ısırganlar tencereye ilave edilir. Belli bir miktarda un katılan yemek 20 dk. İçerisinde kıvamını alır ve servise hazır hale gelir. Ateşten indirilmeden bir dilim (bir şaka: Bir dilim köylerimizde aynı zamanda bir şaka diyede isimlendirilir) sarımsak ilave edilerek nefis bir sebze yemeği elde edilir. Son yapılan bilimsel araştırmaların ısırgan yemeğinin ya da kaynatılmış ısırganların suyunun birçok hastalığa ve özellikle çağımızın korkunç hastalığı olan kansere çok iyi geldiğini ortaya çıkardığını bilmekteyiz.

Bunun için bazı hastalığımızın ısırgan yemeği ,, kürü ,, uyguladıkları ve önemli derecelerde şifa bulduklarını da anlatılanlardan öğrenmekteyiz. Yaylalarda, dağlarda ve taş oyuklarında bol miktarda bulunan ısırganlar ,köylerimizde de hemen her yerde bulunabilmektedir .İnsanlarımıza bu çok değerli besinden kendilerini mahrum bırakmamalarını tavsiye ederiz

KAZI KALDIRAN : Bu yemek bir ,, kuymak ,, çeşididir .Tavaya konulan belli miktardaki yağ eritilir ve belli bir kıvama geldikten sonra içine un ve su ilave edilerek karıştırılır karıştırılır katılaşması sağlanır .Katılaşma derecesinde karıştırma işine son verilir .İçerisine tuz ve peynir ilave edilerek pişmeye bırakılan yemek yaklaşık onbeş dakika içerisinde servise hazırdır .Bu yeğinde kıvamınca piştiğini yağın üzerine çıkmasından anlayabiliriz

TIRMA : Yemek yapılacak oranda belli bir miktar süt kaynatılır .Bu süte ilave edilmek üzere bir miktar buğday unu ile bir miktar süt karıştırılarak ,, gurgut ,, denilen bir ön karışım elde edilir .Kaynatılıp bekletilen süte bu ön karışım ilave edilir .Kaynama derecesinde bir miktarda buğday unu ilave edilen yemek pişmeye bırakılır .ęorba şeklinde olan yemeğe gurgut denilen n karışım ayrı bir özellik ve tad kazandırır .

MALEZ : Beyaz veya özellikle "kara kabak" nce soyulur. Tencereye "şaka" denilen dilimler halinde kesilerek yerleştirilir . Su ilavesiyle kabak dilimleri pişmeye bırakılır, Pişirilen kabak dilimleri ezilerek bol süt ile karıştırılıp kaynatılır. Yemek elde edilmiş olur. ęorba şeklinde olan bu yemekten ,, Araklı ,, ve köylerinde yeme ile kolay kolay doyulmaz. Bu yemekten insanın yedikęe yiyesi gelir. Fazla bir besleyici değeri yoktur.

PAZI GAVURMASI : Bahęeden toplanan "pazı" yaprakları (bir ęeřit sebze türü) yıkanıp pişirilir .Sonra pişen pazı yaprakları sıkılarak suyundan arındırılır. Sıkılan bu kısım soğan ya da pırasa ilavesiyle yağda karıştırılır. Bir dilim de sarımsak ilave edilen bu karışım, servise hazırdır.

GAVUT : Elde edilişi: Buğday ve arpa belli oranlarda kalın bakır teknelerde kavrulur. Dar pişirme ve karıştırma işlemi devam eder . Sarılma başlayınca kıvam oluşmuş demektir . Ateşin üzerinden indirilen kaptaki süt belli bir süre daha karıştırılmaya devam edildikten sonra soğumaya bırakılır. Bu işlem kaplara ayrı ayrı taksim edilerek de yapılır , veya bir bütün olarak pişirilen kapta bırakılarak da yapılır . Soğuyunca ęok leziz bir tadı ve kıvamı olan "bulam" servise hazır duruma gelmiş demektir.

KESME MAKARNA : Zengin yemeği olarak da bilinen kesme makarna eski dönemlerin ilęemiz ve köylerindeki en itibarlı en ęok aranılan ve istenilen yemeğidir . Bunun yapılması biraz zahmetli de olsa bu zahmeti onun lezzeti unutturacak kıvamdadır . nce makamanın yapılabilmesi için içine birkaç tane yumurta kırılmış buğday unundan istenilen oranda hamur yapılır .Hamur tam kıvamına ulaşınca

belli parçalar halinde bölünerek bu parçalarını her biri odun sofralar üzerinde altına un serilerek "oklova" denilen hamur açacağı ile yufka şeklinde açılır .Ancak bu açılma yufka kadar ince olmaz. Bu şekilde açılan açkılar birbiri üzerine dizilir .

Belli miktar açkılar daha sonra sofra üzerinde toplanarak sol elin tersi bıçağa destek verilerek ince ince kesilir .Kesilen makarnalar geniş bir tepsi üzerine serpilir .Bu şekilde hazırlanan kesme makamalar birkaç gün bekletilebileceği gibi hemen de pişirilerek servisi yapılabilir . Bunun için önce geniş bir kaba su konulur ve kaynatılır .Kaynatılan bu suyun içerisine belli miktarda makama konulur ve karıştırılır .Pişme derecesi elde edilince kap geri alınır ve makamalar "Süzgeç" denilen süzecekte süzülür .Daha sonra geniş bir tepsiye konulan makarnaların üzerine tavada eritilmiş tereyağ serpilir .Belli miktardada eski ya da taze miktarda minci konulur ve servis hazır olur .Bu şekilde hazırlanmış kesme makamanın bütün karadeniz bölgesinde özel bir yeri vardır .Hatta bununla ilgili eskilerimiz bir hatıralarını anlatırlar. Eskiden köylük kesimlerde, ekonomik durumların bugünkü gibi iyi olmadığı dönemlerde hali vakti iyi olan insanlara çalışmak için gelen insanlar günlük almazlarmış. Günlük yerine bir öğün makarna yenildimi günlüğün yerini tutarmış. Bu durum bu yemeğe halkımızın verdiği değeri göstermesi bakımından hayli ilginçtir.

MISIR ÇORBASI : Yemeğin hazırlanacağı kabın içerisine belli bir miktarda "çorbalık" konulur. (Çorbalık: Mısırın belli bir kalınlıkta kırılmasıyla elde edilen şekline denilir.) içerisine suyuna göre tuz ilave edilir .Lezzetli yenilsin diye bir avuç dolu, su da fasulye ilave edilir .Pişmeye bırakılır . Yemeğin pişme kıvamı fasulyelerin pişme derecesidir . Pişirilen yemek ateşten alınır ve belli bir süre dinlendirildikten sonra servise hazırdır .Genellikle çorbaya süt yada yoğurt karıştırılarak yenilir .Mısır çorbası Karadenizde olduğu gibi Araklı'da da çok sevilir. Hala öylerimizde evlerimizin temel yemeklerinden birisi mısır çorbasıdır.

GONGOROŞ TURŞUSU : Özellikle yaylalarda yetişen ve „ gongoroş „ denilen bitki toplanır , pişirilip süzüldükten sonra yağ ve soğan ile kavrulur .Belli bir kıvamda ateşten indirilir ve nefis bir sebze yemeği olarak afiyetle yenilebilir .

HAMSI GUŞI : Bu yemeğin hazırlanması için önce "hamsi" lerin kılçıkları çıkarılır .Mısır unu ile karıştırılıp ve küçük parçalar halinde elin içinde sıkılarak top haline getirilir .Bu şekilde elde edilen karışımlar içerisinde eritilmiş yağ bulunan tavaya konularak köfte gibi kızartılır .Bunun dışında lezzetli olsun diye karışımına maydanoz ve yumurta da ilave edilir .

HAŞIL : Su kaynatılır. Sonra mısır unu karıştırınla kanştınla buna ilave edilir .Tuz ilavesinden sonra pişme süresi neticesinde ateşten alınır , yoğurt yada süt ile servis hazırlanır .

SU KUYYAĞI : Su kaynatılır. Un karıştırınla kanştınla ilave edilir .Tuz konulduktan sonra katılaşıncaya kadar pişmeye bırakılır. Sonra geniş bir tepsiye boşaltılan yemeğin üzerine başka bir kapta eritilen tereyağ serpilir ve afiyetle yenilir.

KABAK YAHNİSİ : Önce bu yemeğe katılacak kadar et pişirilir .Sonra beyaz kabak soyularak doğranır .Pişirilecek kaba etler alt kısımda olmak üzere kabaklar ve su ilavesiyle karışım doldurulur. Tencerenin kapağı sıkı sıkıya kapatılır .Etler daha önce kavrulup pişirildiği için belli bir süre sonra yemek servise hazır hale gelmiş olur.

KABAK YEMEĞİ : Kabaklar soyulur ,bunlar beyaz ya da siyah kabak türü olabilir . Tencereye doldurulur. Bunun üzerine bir avuç pirinç ilave edilir .Bir bardak da su ilavesinden sonra yemek pişmeye bırakılır .Belli bir süre onra pişme kıvamına ulaşan tenceredeki karışım karıştırılıp ateşten geri alınır . Belli bir soğuma döneminden sonra yemek servise hazır hale gelmiş olur .

LAHANA DOLMA : Bunun için önce etler ince ince doğranır .Şunu da belirtelim ki "kesme makarnadan sonra lahana sarma karadenizin ikinci itibarlı yemeğidir sonra karabiber, maydanoz, pul biber ve pirinçten bir karışım elde edilir . Bu karışım belirli miktarlarda daha önce temizlenip suda haşlanmış olan lahana yapraklarına sarılır ve her iki taraftan dürülerek kapatılır. Böyle elde edilen "Sarma" veya "Dolma" lar

pişirilecek kaba doldurulur. Az miktarda su ilavesiyle kısa zamanda pişirilerek leziz bir yemek elde edilmiş olur.

ZIRON : Buğday unundan hamur hazırlanır Açkı şeklinde açılır .Sonra kızdırılmış sac üzerinde bu açkılar kızartılır . Kızartılan açkılar bir beze sarılır .Kızartma işlemi tamamlanınca beze sarılıp yumuşatılan açkılar 3-4 cm. genişliğinde katlanarak yine aynı boyda düzgün bir şekilde kesilerek geniş bir tepsiye dizilir .Eğer yemek hemen hazırlanacaksa bunun üzerine sarımsak karıştırılmış yoğurt serpilir. Tereyağın ilavesiyle nefis bir yemek ortaya çıkar .Tepsiye dizilen "Ziron" lar daha sonra yenilecekse bekleme süresine göre bayatlayacaklarından bu şekilde olan tepsilere, yumuşasın diye, önce kaynamış su dökülür .Tepsiye zironlar yumuşar .Sonra yoğurt ve tereyağ ilavesiyle .yemek yine hazır hale gelmiş olur .

ZILIKTAR (Çocuk Tatlısı) : Buğday unu su ile karıştırılıp bulamaç şeklinde hazırlanır .İçine belli oranda karbonat da ilave edilir .Bu şekilde hazırlanan bulamaç genişçe bir tavada kızdırılmış sıvı yağ içerisine kaşık kaşık ayrı ayrı yerlere dökülür . Pişme derecesiyle birbirine yapışmayan.bu bulamaçları bir kere çevirince alt üstü kızarmış olur .Bu iş hazırlanan bulamaç bitene kadar devam eder. Çocuklar çok sabırsız olduğu için ziliktarlar kıvamını alamadan talana uğrayabilirler .Biraz sabırlı olan çocukların yanında pişirilen ziliktarlar ise toz şeker ile şekerlenirler. Böylece "çocuk tatlısı" dediğimiz "Ziliktar" lar meydana gelir. Aslında yetişkin insanların da çok rağbet ettiği bu ziliktarlar günümüzde pek fazla yapılmıyor .Bu biraz da eskinin günlük pastası yerine geçiyordu. Günümüzde pasta çeşitleri çoğaldığından ziliktara ayıracak zamanı herhalde ev hanımlarımız bulamamaktadırlar .

KAYĞANA : Önce bahçeden "pırasa"lar toplanır .Sonra kılçıklan alınmış hamsi ile buğday unu ve yumurta karıştırılır .Bu karışım katı bir bulamaç halindedir .Dönme tava dediğimiz ve daha önce sizlere anlattığımız kaba yayılan bu karışım alt üst bir çevrilince kızarmış olur. Böylece kızartılmış olan karışımdan .'Kayğana'. denilen nefis bir pasta ekmek şekli ortaya çıkar .

EKMEK MAKARNASI : Bayat ekmekler zayi olmasın diye küçük küçük dilimlenerek bir tepsiye doldurulurlar .Üzerine kaynamış su dokülerek süzdürülür .Sonra yağlanmış şerbeti bu kabın üzerine serperseniz ekmeklerden elde edilmiş nefis bir tatlı yapmış olursunuz. Afiyet olsun.

BALLI KUYSMAK : Hazırlanacak kap içerisinde buğday unu ile su karıştırılır. Kaynama derecesine kadar bu işlem devam eder. Kaynama derecesinde katılışma kıvamı elde edilir ve bir süre daha pişirme işi devam ettirilerek yemek ateşten alınmadan önce buna şeker ilave edilir .Bunun neticesinde bu kuymak tatlı olduğundan buna yö,remizde ,, Ballı Kuymak ,, adı verilir. Eskiden Araklı ve köylerinde çok sevilen bu yemek için çocuklar adeta bayram ederlerdi.

KABAK TATLISI : Belli şekillerde kesilen kabaklar tepsiye dizilir .Üzerine toz şeker ve fındık ezmesi serpilir ve fırına verilir. Pişme derecesinden sonra geri alınır .Belli bir soğutma durumundan sonra afiyetle yenilir.

BEZIRGANAS : Mısır ekmeğinin kabukları suda pişirilir. Sızdırılır. Buna peynir ve yağ ilave edilerek nefis bir mahalli yemek elde edilmiş olur.

KABAK FELİSİ : Piştikten sonra geri alınır .Bu pişmiş parçalara ilçemiz Araklı ve köylerinde özel olarak "Feli" ismi verilir.

ARAKLI FOLKLORU

Bir toplumun örf adetleri, gelenek ve görenekleri yerel hukuku belirlerken kanunlar ve dini kurallar yaşama biçimini oluşturur . Yaşanmış ve yaşanmakta olan billün kültürel değerler o yörenin sosyal yapısını ve folklorunu yansıtır. Her türlü insan ilişkileri, günlük yaşam, düğünler , şenlikler , bayramlar ve halk edebiyatı, halk oyunları, maniler , türküler , bilmece , maddi ve manevi değerler , halk kültürü olgusunu ortaya çıkarır . Bir toplum incelemesi yaptık. Diğer kültürlerde de olduğu gibi Araklı ilçesi kültüründe de biraz dram, biraz sefalet, biraz ibret, biraz mutluluk olduğu görülür .Yarım asır veya çeyrek yüzyıl öncesinden insanlar herşeyi kendileri

üretip billün ihtiyaçlarına yine kendileri çare bulmak zorunda idiler . Toprağa bağımlı olarak yaşayan halk, kurak olunca, savaş felaketi çatinca, dışarıdan hiçbir şey gelmeyince, işte ozaman fakirliğe düştüler .Yöre halkı bindokuzyüz kırklarda yokluklarla boğuştu. İneğini kesti, etini yedi, derisini çark yaptı, ayağına giydi. Mısır ektili, fırında kuruttu, değirmeninde öğüttü, ekmek yaptı. Denizinden hamsi aldı, bahçesinden fasulye topladı, kara lahanayı yemek yaptı, yedi. Üstüne giymek için kendir bahçesini ektili, biçtili, kabuğunu aldı, tarakladı ve tezgahda ketan elbise yaptı sırtına giydi. Yemek kaşığıyla kendisi yaptı, teknesini, kudallını, yayığını, iskemlesini, varilini, beşiğini ağaçtan yaptı. Evini, seranderini, mereğini, ahırını kendi emeğiyle ortaya çıkardı. Çayını, fındığını, meyvesini kendisi yetiştirdi ve binbir tatla yedi içti. Çocuğuna, hanımına, arınesine, babasına , oğluna, kızına, komşusuna ve ineklerine, koyunlarına, kuzularına hep kendisi derman buldu, doktoru yine kendisi oldu Eskiden halk dışarıdan bir tek madde olarak akşamları karanlıkta kalmamak içi gaz yağına muhtaçb. Diğerlerinin çaresini bulabiliyordu. Sabahlan lapa yapıldığı için şeker, pirince ihtiyaç olarak bakmıyordu. Duvağını kendisi dikiyordu, manileri, türküler, bilmecelerini kendisi ürettiyordu. Kemençesini kendisi ağaçtan yontup, horonu kendisi teperdi. Öğrencisini de kendisi okuturdu. Otuz kır kilometre, hatta daha yüksek köylere insanlar kar , buz üstünde yalınayak; sırtlarında yükleri olduğu halde, saatlerce yürüyerek, kendilerince mutlu oldukları yuvalarına kavşur , bütün bu hayatın zor şartları ile savaşmanın ve ayakta kalmanın kıvancını yaşırdı. Hiçbir zaman umutsuzluk yoktu. İşte alınteri ile yağrula yağrula aradan yıllar geçer , krizler biter , yeni bir toplum kalkınması başlar .Topluma yenilikler geldikçe yeni kültürler oluşmaya yilz tuttu. Araklı ilçesi folkloru da unutulmakta, çok az bir kısmı yaşamaktadır .

Bilim ve teknolojinin getirdiği nimetler insana büyük kolaylıklar sağlamış ve huzuru temin etmiş, acılan dindirmiştir .Araklı ilçesinde yapılan halk kültürü araştırması neticesinde ilçe folkloru olduğu gibi kaleme alındı ve okuyucularını bilgisine sunuldu. Folklorü çok seven ve önemli katkıları olan ilçemiz kaymakamı sayın Abdullah ASLAN Bey'e teşekkür ediyoruz.

ARAKLI AĞZI

Konuşma biçimi, ses ve harf değişikliği Türkçe dilimizde kalın ünlüler: a, ı, o, u -ince ünlüler: e, i, ö, ü Dilimizde ünsüzler: b,c,ç,d,f ,g,ğ,h,j,k,l,m,n,p,r ,s,ş,t,v,y,z. Resmi dil Türkçe ile yöre ağzı mukayese edildiğinde en önemli farklılık 'k' nın 'g' olarak söylendiği, 'i' lerin 'u' olarak, 'e' lerin 'a' olarak, 'a' larını 'e' olarak kullanıldığı görülür .

Ünsüz Farklılığı:

k -a değişikliliği

kalandar -galandar
konuşma -gonuşma
kumul -gumul
kadak -gadak
keçi -geçi
kemik -gomuk
kugar -gugar
kuymak -guymak
karmakudal -garmagudal
kaptan -gaptan
katı -gati
kan -gari
katil -gatil
kayıp -gayip
kılavuz -gılavuz
kabul -ğabul
kuduk -guduk
kanlı -ganlı
kaptı -gapdi
kırdı -girdi
kabot -gabot
kod -got
kuş -guş

kendi -gendi
eski -esgi
kalsın -galsun
kuluçka -golokşa
kurut -gurut
kabr -gatir
kanca -ganca
koydu -goydi
kal -gal
kıl -gıl
kız -giz
koş -goş
kadar -gadar
kumuş -gumuş
kondu -gondi
kıldı -gildi
kıydı -gıydi

b -D değişikliliği

banka -panga
birak -pirak -
biçak -piçak

i -c değişikliliği

jandarma -candarma
jarjur -carcul
jilet -cilet
jarse -carse
jip -cip

k -t değişikliliği

ekmek -etmek

keşke -teşke

n -ğ değişikliliği

yanlış -yağnış

sonra -soğra

Ünlüler Farklılığı :

gidelim -gidelum

delik -deluk

geldin -geldun

Ahmedin -Ahmedun

e -a değişikliliği

elma -alma

hemen -haman

esas -asas

ayva -eyva

i -i değişikliliği

ılık- ilik

ırak -irak

kıt -git

ısın -isin

karı -gari

sığır -siğir

sensin -sensun

eksik -eksuk

bitirdin -biturdun

bilir -bilur

a -e değişikliliği

ramazan -remezan
amca -emice
ahlak -ehlak

i -e değişikliliği

hırs -hers
indim -endum
şehir -şehar
j nine -nene
bari -bare
ihtiyar -ehtiyar

R -b değişikliliği

pişirmek -bişürmek
pekmek -bekmez
pazartesi -bazarortesi

t -d değişikliliği

tane -dane -den
testi -desti
tanış -danış

d -t değişikliliği

diken -tiken
dökün -tökun
dükkan -tükan
dikiş -tikiş
dokuma -tokuma
dimdik -timtik

u -o değişikliği

kundak -gondak
uğrasa -oğrasa
umut -omut
yumurta -yomurta
ummak -ommak

ı -u değişikliği.

azık -azuk
ęarik -ęaruk
yazık -yazuk
sıva -suva
fırın -furun

u -i değişikliği.

kuru -guri
boru -bori
komşu -gomşı
kuzu -guzi
doğru -doğri

ü -i değişikliği.

türkü -türki
köprü -köpri
büzgü -bizgi
mümkün -mimkün
kötü -köti

Ön seste, iç seste, son seste ünlü harf düşmesi, yitmesi,

ismarlamak -sımarlamak

satılık -satluk

kırağı -gırav

ısrıgan -sırgan

ikindi -kindi

kızılağaç -gızlağaç

aha böyle -ha boyle

buradan -burdan

ne ettin -netdun

içeriden -içerden

kooperatif -koperatif

dakika -dekike, dekke

iyi -ey

ısınıyor -isiniy

acaba -acap

diyecek -diycek

orada -orda

buradan -burdan

yukarıda -yokarda

aşağıda -aşada

Ön seste, iç seste, son seste ünsü harf

düşmesi, yitmesi,

kalk -kak

boşalt -boşat

çiftçi -çiftçi

gündüz -gunuz

tövbe -töbe

birşey -bişe

serbest -serpe

öğlen -evlin

pantolon -pontol

tekerlek -teker

dürüst -dürüs

Hüseyin -İsiyn

alacaksın -alacasun

uşağı -uşa

banabak-banaba

nost -oşt

yatsı -yassin

ütsü -tüsi

ewel -evel

nasıl- nasi

nemen -haman

üphe -şupe

nerhalde -heralda

acaba -aca, acap

kilitte -kitle

yonttu -yondi

bunlar -bular

sonra -sora

eşşeği -eşşe

kibrit -kirpit

Şes uyumunda ince ünlüler ve kalın ünlülerin kelime yapısındaki yeri ve uyum

düzensizliği, eylemi yönlendiren son heceler ve ekler .

sun = sev-sun, kes-sun, iç-sun, öl-sun

dun= gör-dun, et-dun, gel-dun, bil-dun

luk= kapi-luk, tenbel-luk, ev-luk, çöp-luk

suz= ben-suz, örtü-suz, iş-suz, ev-suz

gun= bez-gun, biş-gun, geş-gun, gir-gun
dur= ge-çur ,bi-dur , yi-tur , ver-dur , ser-dur
duğ = bil-duğ , ver-duğ ,ez-duğ,gör-duğ ,seç-duğ
ici= sat-ici, bak-ici, gör-ici, dur-ici, vur-ici
duk= gel-duk, sev-duk, iç-duk,kes-duk, öp-duk
dum= gez-dum, ye-dum, ört-dum, bekle-dum
miş=yap-miş,oku-miş, koş-miş,oy-miş,ol-miş
ii= gurt-li, al-li, baş-li, boy-li, duz-li, toz-li
ti= yıkın-ti, bak-ti, çok-ti, kaşın-ti, gazin-ti
di= bakay-di ,gaçay-di ,galaylay-di, tut-di,gay-di
mi=koşar-mi,olur-mi,kuçuk-mi,yapay-mi, beyuk-mi
c uk=et -cuk, net -cuk,yapa-cuk, gide-cuk, bilecuk
ğum =gülüce-ğ um ,geleco-ğ um, vereceğ um,
elece-ğum
cum=gide-cum,bile-cum, çeke-cum, dökecum
Ses tonunda farklı konuşulan ünlü fazlalığı, önseste, içseste, sonseste ki ekler.
şimdi -haşimdi
yalnız -yalanuz
masraf -masaruf
amca -emice
o sene -o senesi
Rus -Urus
apartman -aportuman
Almanya -Alamanya
Rum -Urum
o gün -o günü

Ses tonunda farklı konuşulan ünsüz fazlalığı, önseste, içseste, sonseste ki ekler .

elbet -helbet
ark -hark
iniş -yeniş

yanıl -yangıl
anmak-ankmak
hain -hayin
sevgili -sevgülli
vesait -vesayit
eşek -eşşek
ben -benk
belki -belkim
gibi -gibin
ama -hama
esir -yesir
çene -çenge
yenil -yengil
anır -angır
Azrail -Ezrayil
hile -hille
aşağı -aşşağa
yen -yenk
tekme -tekmuk
keşke -keşkem
radyo -radiyo

Kelimelerde ses ve hece fazlalığı,

meğer -megerem
mahsuz -maksuzdan
meğer -meğersam
eğer -egerem
kocaman -goccaman
Trabzon -Tirabizon

ZAMIRLER

şahıs Zamirleri

bağa beni benum bizden

sağa seni senun sizden

oğa oni onun ondan

olara olari olarun olardan

işaret Zamirleri

bu buni şu şuni

bular bulari şulari şulardan

habu habuni şularda bularda

habular habulari bulardan bularun

buğa habuğa habunun hubularun

habularda habundan şularun habulardan

Dönüslülük Zamiri

gendum gendumi gemdume

gendun genduni gendune

gendi gendisi gendisine

gendumuz gendumuzi gendumuze

gendunuz gendunuzi gendunuze

gendileri gendilerini gendilerinde

gendumde gendumun

gendunde gendunun

gendisinde gendisinin

gendumuzde gendumuzun

gendunuzde gendunuzun

gendilerinde gendilerinin

<u>Sim. Zaman</u>	<u>Gen. Zaman</u>	<u>Gele Zaman</u>
yap-a-y-rum	yap-a-r-um	yap-a-cum
yap-a-y-sun	yap-a-r-sun	yap-a-ca-sun

yap-a-y-i	yap-a-r	yap-a-cak
yap-a-y-ruk	yap-a-r-uk	yap-a-cuk
yap-a-y-sunuz	yap-a-r-sunuz	yap-a-ca-sunuz
yap-a-y-lar	yap-a-r-lar	yap-a-cak-lar

Geçmiş Zaman miş-li Geçmiş Zaman

yap-dum	yap-miş-um
yap-dun	yap-miş-sun
yap-di	yap-miş
yap-duk	yap-miş-uk
yap-du-nuz	yap-miş-sunuz
yap-di-ler	yap-miş-lar

Sart kipinde kullanılan "sa" eki

Eliysam	Elursam	Elecumsa
Eliysan	Elursan	Eleceksan
Eliysa	Elursa	Eleceksa
Eliysak	Elursak	Elecuksa
Eliysanuz	Elursanuz	Eleceksanuz
Eliysalar	Elursalar	Eleceksalar
Eldüm-sa	Elmişsam	
Eldünsa	Elmişsan	
Eldisa	Elmişsa	
Eldüksa	Elmişsak	
Eldünüzsa	Elmişsanuz	
Eldisalar	Elmişsalar	

EDATLAR

Soru, cevap, sebep, sonuç, gösterme ve olabilirlik edatları:

esse, nasi, noldi, haniya, valla, negibi, neyirınesi, nolur , kumden, acap, öyle, has, ya he, peki, diy, yoo, ğayır, aha, ahan, hıı, ha,= oki, mademki, madem oyle, diye,

heger , meğersam, solmisali, sayki, keşkem, diyrum ki=habu, ahan, aha, ta, de,
a, (bu üç hece uzatılır) allalem, oyle ya, belkim, 9ir itimal, sanurum, oyle göriniy,

AGLAÇLAR

a, ki, ile, ilen, haçan, halbukisa, oyleysa, hoş, sozum ona, üsdeluk, megersam,
ibiysa, demek (ki, oyle), neme lazım,

NLEMLER

man, of, cart, he, da oha, pat, puns, ooy, uuy, uuf, aah, heya

FATLAR

iteleme, sayı, işaret, soru ve belirsiz sıfatlar:

emküm, ander gaybana, cendek, zinga, zıpır , gadan alsun, guduk, munzur ,
alak, godoş, laloş, gıcık, ğışır , yipyiri, küçük (büyüklük-küçüklük sıfatı), gan bulut,
osmor , gapgara, alacali, bomboz (renk sıfatları), uçcu, alti, olar , bular , şular ,
abu, ahan, hav, nasi, nooldi, felanci, kumun kumsun, nedur ne diy, adamın biri...

ARFLAR

aman, durum, yer , yön, gösterme, cevaplama, azlık, çokluk zarfları: buldur , şindi,
ndik, haşindi, sora, haman, bihamal, bigün, boğun, evlin, kindin, yassin, sabasi,
ara, birezden, anca, demincek, epiydur , evvelisi, guşluk, hanidur , odur budur ,
ssaat, ortesigün, şindikali. ahan, becit, güçchal, hamancak, eveti (acele),
apağap, ğarbi, hökür hökür, keşgem, şupesuz, yekden, ucun ucun, yenişe,
okuşa, aşşa, okari, alçağa, altiyanda, havle, ovden, haboyle, oylesine,
arşiliyn, orda, burda, şurda, ahana, dışarda, bayırda, dipte, ahanda, haburda, ha
a, he he, ha, he, diy, oyle, hı hı, hı, helbet, yoo, ya ne, sif, ardisürme, bi goşa, hele
, bi Soluk, gitigitina, bi gidik, azboz, ikidebir , zarı zan, fakır fukur .

ALK OYUNLARI VE KEMENÇE :

Bölgein en önemli halk oyunu horondur. Horon çeşitli şekillerde oynanır. Oyun
kileri isimlendirilmiştir.

- a :) Siksara
- b :) Üçayak oyunu
- c :) Tekayak oyunu
- d :) Yarım kırma-yarım kesme
- e :) Kızlar horonu gibi , oyunlar oynanır.

Horon oyununda oyuncular olduğu yerde sert kıvrak ve ritmik hareketleri sergilerler . Neden olduğu yerde oynanır.? Sorusuna şu cevap verilir. : Arazi darlığı nedeniyle karedeniz uşağı olduğu yerde tepinip durur. Gerçekten horon oyunu oynayana büyük bir zevk verir, seyredenleri de neşelendirir ve hareketlendirir.

Horona eşlik eden çalgı aletleri kemençe kaval davul zurna ve tulumdur . Eskiden bu çalgı aletleri Araklının her yerinde düğününde yaylasında harmanında bütün eğlencerinde çalınır ve horon tepilirdi. Bugün şenliklerde bu eğlence şeklini görmek mümkün değildir. Ancak organize şeklinde tertiplemeye kemençeli horon oyunu oynanmaktadır. Horon oyunu herkese açıktır iki kişi ile başlanabilir bu sayı arttıkça arta artabilir. Horon içinde oynayanlardan biri komutçudur. Oyunu o yönlendirir. Bu yönlendirme görevini kemençe çalan kişide yapabilir. Kemençeci kemençesini türküyeye göre ayarlar. Hem söyle hem çalar. Ara sıra komutlar verilir. Yan demirağa bir kış üstüne dön demirağa gibi . Horona giren herkes ritimlere uymak zorundadır. Eller birlikte ayağa kaldırılır birlikte bel sallanır, ayaklar yarım veya tam olarak ayağa kaldırılır, birlikte yavaşca yere indirilir. Oyun ilerledikçe hızlanır, eller aşağıya inince **“Alaşağa vur yere kurusun kanlıdere”** gibi komutlarla ayaklar hızla ve çabuk yere vurulur. Eller bedene yapışiktır ve omuzlar öne arkaya sallanır.

Horon oyunu kadınlı erkekli karışık ekipler halinde oynanır. Kemençe ile olduğu gibi davul zurna ile de aynı oyun sergilenir. Kıvrılma , yaylanma, silkinme , sallanma , çalimler , el ve ayak hareketleri oyunun ahengine göre yapılır. Horon bir coşkusudur kendini ve sevgisini anlatma biçimidir. Horon elele tutulup oynanırken dostluğu ve paylaşmayı kanıtlar. Ne güzel söylenmiş şu söz . **“ Gelin kurtlarımızı dökelim”** diye . Horon oynayanlar derterini unuttur yere hızlı hızlı ayaklarını vurarak bir yerde hincını alır. Hayata güzel tarafından bakar ve insanları sevmeye çalışır. Günümüz de horon ekipleri özel yada resmi kurumlarda kendi bünyesinde

gençlerden veya çocuklardan oluşturulan folklor ekipleri eğlencelerde ve şenliklerde halka gösteriler sunmaktadırlar. Halk dilinde şöyle bir deyim vardır. Çok ısrar edilince sıkıntılanıp başaramyınca **“Kemençe çalayrum”** denir . Yani hiç bir şey umurumda değil beni ırgalamaz havasındadır.

GENÇLİK OYUNLARI :

(Çocuk Oyunları)

1. Çizik taşı
2. Kol koparma
3. Mendil kapmaca
4. İp atlama
5. Saklambaç
6. Al satarım , bal satarım
7. Topaç çevirme
8. Mile oyunu
9. Çelik oyunu
10. Uzun eşek
11. Bokuç
12. Evcilik
13. Körebe
14. Kibrit oyunu
15. Yazımı turamı
16. Takla oyunu
17. Sivi (para kimde)
18. Uçurtma oyunu

Kemençe , sevdiği ve horon manileri

Kemençemun telleri

Eruktendur erukten

Ben nasıl ayrılayım

Senun gibi ferukten

Ateşteki Gazanın

Yak altini gaynasun
Haçan girdun horona
Gemiklerin oynasun

IKRALAR

tedbir

Temel ayakkabı tamircisidir. Çocuk ayakkabılarını tamir ettirmek üzere babasıyla Temel'in dükkanına gider. Yıpranan ayakkabısını gösterir. Usta Temel tamam der, siz böyle oturun onları hemen yenisi gibi yapacağım. Önce ayakkabıların içi biraz bekler sonra makinada kenarlarını güzelce diker. İplik naylon olduğundan dikme işleminden sonra ipler sökülmesin diye Temel Usta çakmağıyla iplik uçlarını ısıtarak kaynamasını sağlar. Babasıyla birlikte Temel'i seyreden çocuk ona bir soru sorar. Acaba neden ayakkabının altını ısıtıyorsunuz? Temel cevap verir. Ayakkabılarının altını ısıtıyorum ki kışın ayağını sıcak tutsun. Çocuk şaşırır, çünkü henüz kış ayları değildir. Çocuk babasına döner, baba hiç olur mu böyle? der. Babanın cevabı; "Temel Usta'nın bir bildiği vardır elbet." Temel söze girer ve şöyle der: Biz herşeye önceden tedbir aluruk.

Kurban

Temel ve dört arkadaşı kayık ile balık avlamak için denize açılırlar, karadan epey uzaklaşırlar. Ağlarını atarlar, dört tane büyük balık tutarlar. Bu sırada büyük bir fırtına başlar, azgın dalgalar kayığı sallamaktadır. Fırtına şiddetini arttırmış ve ölümle burun buruna gelmişlerdir. Çaresiz kalan Temel Allah'a yalvarmaya başlamış. Ey Allah'ım bizi bu afatları kurtarıp kenara atarsan sana bir balık hediye edecük. Fırtına biraz sonra dinir ve Temel arkadaşları ile kenara çıkıp kurtulurlar. Paçayı kurtaran Temel vaadini hatırlar ve kurban edeceği balığa bakar ve şöyle der. Allah'um seni kandırdık, bu balığı kurban edemiyecük.

Yemekten Kar

Temel çok fakirdir, zor geçinmektedir. On iki tane çocuğu vardır. Bir gün sabah erkenden kalkmış tarlaya çalışmaya gitmiş. Temel ikindi vaktinde eve döner , çok acıkmıştır. Yemeğini yer ve hemen sonra yatar. Sorarlar Temel'e, neden erken saatte yattıyorsun diye. Temel cevap verir: Öğle yemeğini ikindiye aldum, bir öğün yemek kurtardum, akşam yemeğini de kurtarmak için erkenden yatayrum.

Geberecesun.

Cemal ile Temel denizin kenarında masayı kurarlar .Bir demlik çay demlerler .Oturup içmeye başlarlar. Ancak bu sırada 1986 baharında Çernobil faciası yaşanmış ve zehirli radyasyon bulutları bölgemize kadar ulaşmıştı. Herkes çayda radyasyon olduğundan bahsediyordu. Şakayla karışık Temel Cemal'e der ki, "Ula doldur bi çay bakayım. Nasi içiliy." Cemal Temel'e şöyle der: "Pırak ulan çayda radyasyon var , içup da geberece musun?" Temel cevap verir: "Git işune yavuu, ben hamsilere içurdum gebermediler da ben mi gebereceğum."

Sineksavar

Askerde Temel Çavuş çok başarılıdır. Her sorunu kısa sürede halleder işi bitirir .Bir gün komutanı Temel çavuşu çağırır der ki, "Saat geç oldu yattım fakat uyuyamıyorum." Temel "Neden komutanım" diye sorar? Temel, "Sivri sinekler hep şişirdiler beni" der. Temel hiç düşünmeden, "Uzölmeyin komutanım" der. "Ben şimdi bunun çaresini bulurum" diyerek oradan ayrılır .Derhal nöbetçi onbaşyı çağırır , askerlerin hepsinin oraya gelmesini emreder .Askerler gelir onlara görevlerini söyler . "Bakin şimdi komutanın odasındaki bütün sinekleri öldöreceksiniz." Askerler gülüşmekte; ancak komutan sevinmektedir .Neyse oda sivrisineklerden temizlenir ve Temel komutanına şöyle diyerek oradan ayrılır ."Komutanım artık rahat uyuyabilirsiniz, ancak gelenlere mani olun, Allah rahatlık versun..."

ARAKLI YÖRESİ ATASOZLERİ

1. Büyüğüne asi olan suya gark olur:

(Ana babaya karşı gelen felakete uğrar , boğulur gider.)

2 .Yel esmeyince yaprak salınmaz:

(Çalışmadan hiçbir iş olmaz, kişi azimli olmalı.)

3. Yaprak açmayınca yaz gelmez: (yaprak baharda açar ama yazın gelişini müjdeler.)

4 .Bir çiçekle yaz gelmez: (İnsan çok sevmeli ve çeşitli bolluk olmalı.)

5. Gün doğmadan neler doğar: (Üzülmeye, sabırlı ol.)

6 .İleri gitme alınına vururlar , geri kalma kışına vururlar: (İnsan her işinde ölçülü olmalıdır .)

7 .Emrunden almayan bin yaşasın: (Beni rahatsız etmeyenden bana ne.)

8. Dibi görünmeyen göle dalma: (Başı sonu olmayan karanlık işlere bulaşma.)

9. Ey oğlum güvenme dostuna kül sararlar postuna: (Her zaman her yerde herkese karşı tedbirli olunmalıdır.)

10 .Kedi törpiyi yalamış dili kanamış:

(İşde beceriksiz olup, buna sebep bulmak için çok gevelemek)

11. Küçük köpeğe büyük kuyruk yakışmaz: (Herkes her ünvanı taşıyamaz, aslını unutmamalı.)

12. Ne kadar taşkın dere olsa, birgün inmesi olur: (Taşanlar sonunda sakinleşir , durulur.)

13. Ne kadar yüksek dağ olsa bir kenan yol olur: (Büyük engellerde aşılar .)

14. Zenginin ara:bası karh dağdan aşar:

(Parası olan her zorluğu yener.)

15. Züğürtün arabası düz yolda şaşırır:

(Fakir parasıdır ve başansızdır .)

YÖREMİZDE YEMİNLER

1. Allah canımı alsın
2. Ekmek gözümü kör etsin
3. Allah beni eve nasip etmesin
4. Çocuğumun ölüsünü öpeyim
5. Allah belamı versin
6. Kur'an-a el basanm ki
7. Namussuzum
8. Şerefsizim
9. Vallahi billahi
11. Gözüm kör olsun
12. Allah benden sorsun
13. Anam avradım olsun
14. Allah'ıma kitabıma
15. Kur'an çarpsın
16. Namussuz şerefsiz olsun
17. Adiyim
18. Allah şahittir
19. Allah belamı versin
20. Ateşte yanayım

BATIL İNANÇLAR (ADETLER)

- Kapı eşiğinde oturan kişi iftiraya uğrar .
- Nikahta kim kimin ayağına önce basarsa onun dediği olur .
- Konuşan iki kadın arasından bir erkek geçerse o eşinden boş olur .
- İkındiden sonra dışarıya sıcak su dökülmez, döken kişi çarpılır .
- Cuma namazı kılınırken hiçbir iş yapılmaz, yapılır ise o işten hayır gelmez.
- Ufak çocuğun ağzından su geldiğinde dayasının papucundan su içerse akıntı keser .
- Boş beşik sallanınca bebeğin karnı ağırır.

- Gece tımak kesilmez.
- Yeni gelinin ayağına tabak, bardak, çanak kırılır ki bütün kötülükler yok olsun.
- Damadın ve gelinin birlikte başlarına fındık, şeker , buğday atılır ki evlilik mutlu ve bereketli olsun.
- Çocuğun güzel olması için gebe kadına ayva yedirilir .
- Yeni gelinin kucağına erkek çocuk verilir ki, ilk doğan çocuk erkek olsun.
- Salı günü çamaşır yıkanmaz ve yola çıkılmaz. Uğursuzluk olurmuş.
- Küçük çocuk eğilip kendi bacakları arasından arkaya bakarsa biri gelir .
- Ayakkabıları çıkarırken ayakkabılar üstüste gelirlirse misafir gelir .
- Defne yaprakları kaynatılıp suyuyla yıkanılırsa hasta buyüden kurtulur .
- Evde kalan kız için ve kısmeti kapalı erkek için üç çarşamba sabahı gün karanlık iken evde defne yaprağı dalı ile beraber tutsu yapılır.
- Büyüyü bozmak için zeytin ağacının dalı evin kenarına asılır .
- Bir kadın aş ererken birine bakarsa çocuğu ona benzer.
- Ellerini bağlayanın kısmeti bağlanır .
- Gömleği dikilen kişi (düğmesi) gömlek yakasını dişler .Eğer dişlemez ise aklı oraya dikilir.
- Gidenin peşinden su dökülür ki erken gelsin.
- Lohusa kadın misafire güle güle diyemez. Derse kadının sütü kesilir.
- Kırkı çıkmamış bebekler ile lohusa kadınlar birbirlerini basarlar .Hasta ya da çelimsiz olurlar.
- İki bayram arsında düğün yapılmaz, nikah kıyılmaz. Bir kadın yolda yürürken karşıdan erkek geliyorsa, kadın hemen yüzünü kapatır , ters tarafa dönüp durur .Adam yanından geçip uzaklaşmıca kadar bekler asla ona bakmaz.
- Evin önünde karayemiş ağacı varsa o ev insiz kalır .
- İnsiz evi cinler ve periler sahiplenir
- Evde incir ağacı yakılmaz. Yakılırsa ocak söner .
- Guguk kuşu sabahın erken vaktinde ötmeden önce bir şeyler yemelisin.
- Aç yakalanırsan uğursuzluk olur .
- Yeni doğum yapmış kadının yanına elin boş gidersen kadının sütü kesilir .
- Çakır gözlüler insanları çok göz eder . (Nazar eder)

- Bir bebek süttten kesilmeden ölürse mezarına süt dökülür .
- Analar der ki ipleri saklayın, yoksa önümüze çok yılan çıkar .
- Geceleyin evlerde ısıık çalınmaz. Eğer çalınırsa eve yılan gelirmiş.
- Ay tutulunca tabancayla havaya ateş edilir ki ay kurtulsun.
- Büyüklerin bacak arasından çocuklarını geçmesi iyi değildir. Çünkü çocuğun boyunu alır.
- İnsanın üstüne kuş pislerse insanın kısmeti açılır .
- Saçı kesilen kişinin saçları yere atılırsa önce kendi ayakları ile onu çiğnemesi gerekir Çiğnemez ise saçı kesilenin başı ağır .
- İneğin sütünü bir yabancı görüp, ne güzel süt deyip tamah ederse inek göz alır , hastalanır , sütü bozulur .
- Kişi kazancını tam olarak söylemez.
- Eğer söylerse o kazancın beti bereketi kalkarmış, zengin olamazmış.
- Ayakta su içilmez. İçilen su insanın ayaklarına iner .
- Kuluçka bastınılrken yumurtalar göğge gösterilmez, gösterilirse civcivler beyaz olur.
- Kuluçkanın altına yumurta koyan kişi başını sararsa civcivler gugilli olur (Şapkalı)
- İkindiden sonra akşam vaktinde evin damla altlarında çocuklarını oynaması doğru değildir. Çünkü karanlık olunca etrafta dışan şerleri, cinler, periler gezer.
- Kuş yuvası bozmak iyi değildir .Bozanın da yuvası bozulur .
- Birini hıçkink tutarsa, "Komşunun yumurtalarını mı çaldın?" denir.
- Yemek yerken kaşık veya lokma elden düşerse eve biri gelir .
- Elma soyarken bıçakla kesilen kabuk koparılmadan soyma işlemi biterse şeytan çatlatılır .
- Makas fazla açıp kapatılırsa evde kavga çıkar .
- Ocaktaki güğümle su fazla kaynatılmaz.düşman malı çoğalır .
- Önce sağ ayakkabı giyilir , sabah yataktan sağdan kalkılır .Bunu nedeni işlerin düzenli gitmesi içindir .

DÜĞÜNLER

NIŞAN: Türk ailesi evlilik müessesesine çok büyük önem verir .Baba ailede tek hakimdir. Her konuda onun dediği olur. Erkek evladın evlenme zamanını en yakınlardan arınnesi kardeşleri tesbit, eder babaya bildirirler .Baba günün koşullarına göre ve ekonomik durumuna göre kendince bir değerlendirme yapar .Bu önemli meselenin başlaması veya biraz ertelenmesi büyüklerin anlayışına bağlıdır. Aile evlendirme karar almaya istenecek kız tespit edilir .Gizlice oğlana gönlünde biri olup olmadığı sorulur .Ancak onun isteği genelde geçersizdir .Çünkü baba uygun gördüğü komşudan, beğendiği sülaleden, özellikle zengin ve namlı, güçlü ailelerden kız ister oğlunun arkasının, hısımlarının kuvvetli olmasını ister. Zaten eskiden tanımadığı bir aileden kız isteyip onlarla akrabalık bağı kurmak oldukça azdı. Yıllar sonra mahallelerden, köylerden ilçe ve iller dışına taşmaya başladı. Yani hısımlılık, akrabalık kurma düşüncesi toplumsallıktan ferdi değerlere doğru yeni anlayışlara terkedildi. Eskiden görücü usulüyle kız beğenilirdi. Kız istenen aile kız vermeden önce gideceği yerin zengin mi? Başkalarına muhtaç mı? Bizim kızmıza bakabilir mi? gibi bir değerlendirme yapardı. Ne kadar mısır tarlası var , fındıklığı var , oynar mı, ahlaklı mıdır , saygıda kusur eder mi? gibi sorulara olumlu cevap veren kız babası kızını verir . Kıza oğlana sorulmadığı gibi sorulmaz. Baba evet dedi mi iş tamam olur. Kızla sadece bir kez konuşulur , kız der ki: „ Babam beni ateşe atmaz, onun dediği her şeye ben razıyım. „ Oğlanın babası ve kızın babası karşılıklı anlaştıktan sonra söz kesilir .

Arınne, baba ve evdeki gelin kız kardeş, erkek kardeş toplanır karşılıklı kız evi ve oğlan evi ziyaret edilir .Erkek tarafı kız evine bir nişan bohçası getirir .Kıza takı, mücevherat olarak başta yüzük armağan edilir ve takılır . Ailelerin parasal durumuna göre ipekli baş peştemali veya işlik, ipek entare gibi eşyalar verilirdi. Bir kutu içinde şeker fındıkla kaşıntırılmış olarak getirilirdi. Bu nişan toplantısında başlık parası konuşulur ve miktar belirlenip karara bağlanırdı. Nişan eğer bozulursa tespit edilen bedel erkek tarafına geri verilir .Ayrıca düğün tarihi de konuşulur , ancak kesin bir tarih verilemez, tahmini olarak şu zaman denir . Nişanlılık dönemi bazen çok uzun sürer , bir yıl ile dört yıl kadar süren olurdu. Buna sebep olarak başlık parası, askerlik gösterilir. Ancak bu uzun süren nişanlılık çeşitli tatsızlıklara sebep olur

, ya kız, ya da erkek birbirlerini kesin göremezler , konuşamazlar arada bir soğukluk olurdu. Bazı kızlar nişan atar , bazıları ise kaçar ya da kaçınılırdı. Kaçan kızın peşinden gidilmez diye bir söz vardır . Yörede normal nişanlı çiftlerin başlık illetinden kurtulmak için karşılıklı anlaşarak kaçtıkları çok görülmüştür .Kaçan kız baba tarafından reddedilir , baba onu affedene kadar babasının yüzüne çıkamaz ona görünemezdi. Kız çekme olayının çok nedeni vardı. İstenip de verilmeyen kız zorla veya güzellikle kaçınılabılırdı. Halk deyişi şöyledir: "İsterim vermezsin Çalarım görmezsin " Odun veya çalı almaya ormana giden kız takip edilir. Yüküyle gelen kızın yüküne bir bıçak atılır , yükü yıkılır , ipleri kesilir , kızın ağzı kapatılır , kolları tutulur kaçınılır .Gittikleri yer genelde bilinmez, çünkü kızın tarafı gelip evi basabilir , kızı kurtarabilir .Bir iki ay ortalıkta kız erkek görünmezler. Kızın babası küplere biner , çok kızar , üzülür oğlan tarafını reddeder. Çekme işi kızın gönlüyle olmuşsa, fazla kavga gürültü kopanmaz. Taraflar daha erken uyuşurlar.

KINA GECESİ: Gelin gidecek kızın evinde kaldığı son gecedir .Bu gecede eğlence yapılır. Yarınki günde yapılacak olan düğüne köyden davet edilen herkes davetlidir .Özellikle kadınlar , genç kızlar ve delikanlılar katılırlar .Ancak düğünden birkaç gün önce urbaya gidilir , yani ağırlık yapılır . Ağırlık erkek tarafı ile kız tarafının evlilik ihtiyacı olan eşyanın tamamının alınmasıdır .Ailelerin maddi imkanlarına göre bazıları anlaşarak çok masraf etmeden az bir eşyayla yetinirlerdi. Eşya olarak gümüşten hemayıl, yemeni, çeyiz sandığı, gelinlik olarak çarşaf , ketan gömlek, yelek, erkek için zıпка pantolon, çarık, ketan işlik, karyola, yatak, alınıp hazırlanırdı. Kızlar eskiden kara çarşaf giyerlerdi. Bu çarşafın başüstüne bir beyaz ya da renkli bir mendil, eşarp atılınca işte gelinlik tamam olmuş olur .Yani özel, dışarıda bir terzi tarafından dikilmiş, hazır alınmazdı. Gelinin saçlarını bir yakını keser tarar , bağlar gelinliğe hazırlardı. Zaten saç kesmek yanlış kabul edilirdi. Gelin veya damat sonraları çarık yerine çapula denen alt kısmı kaparalı üstü sirimli ayakkabılar giymeye başladı. Kına gecesinin en önemli özelliği ellere kına yakılmasıdır .Gelinin eline mutlaka merasimle, manilerle kına koyulur .Gelinin kız arkadaşları da kına koyarlar , ayrıca yaşlı nineler ellerine ve başlarına , saçlarına kına koyarlar. Gençler horon oynarlar .Kemençe, davul, zuma, kaval eşliğinde oynanır .Bunlarını

bulunmadığı zamanlarda kaşık, sağan, leğen, güğüm, tencere gibi aletler çalınarak geceye uygun oyunlar oynanır . Bu arada köyün tanınmış türkücü kadını her düğüne davet edilir , kınadaki eğlencede ve kadınlar düğününde türkü söyler , ilahiler söyler , gelin duygulandırılır Garip garip söylenen maniler kızı zaman zaman ağlatır .Nişan olduğu akşam tabancalarla bütün ahaliye havaya ateş ederek duyurulduğu gibi kına gecesinde fırsat bulabilen kişiler düğün yakınları arada bir havaya ateş ederek duyurulduğu gibi kına gecesinde fırsat bulabilen kişiler düğün yakınları arada bir havaya ateş ederek düğünün başladığını etrafa hatırlatmış olurlar .silahlar havaya nağmeli bir şekilde, herkeste dikkat uyandırmak için tek tek atılır veya karşılıklı olarak bir kurşun biri, bir kurşun biri yakar .Duyan komşular der ki, "Bakın arkadaşlar şu adam ne güzel düğün yapıyor." Hatta bu ateşe karşılık olarak köylüler tabancalarını ateşlerler .Bu şenlik bütün köye yayılmış olur .Kızın yengeliği vardır .Kıza evlilik hakkında bilgi verir . Oğlanın yanında sağdıç vardır .sağdıç damada yani güveye rehberlik yapar .Kına gecesinde oğlan kendi evindedir .Asla kızın evine gidemez. Geleneklere tamamen aykındır .Damat kendi evinde sevenleriyle kendi haliyle eğlenir.Bazı yerlerde veya köylerde gelin olan kızın yüzüne kara çarşaf üzerine bir peçe atılırdı. Peçe gelinin yüzünü çeneye kadar kapattır .Dıştan gelinin yüzü görülmez, ancak gelin dışarısını görür .Bir kısım köylerde de çarşafın üstüne yani başa iğneyle beyaz mendil takılır .Kına gecesini yan geceye kadar devam eder , davetliler kara lambalarıyla, fenerleriyle karanlıkta evlerine dönerler , sabah yapılacak olan düğüne kendilerini hazırlarlar . Gelin gidecek kızın eşyası bir gün önceden oğlanın evine gönderilmiştir .Aynı gün oda donanır .Kızın ve oğlanın eşyası ortak olarak gelin odası yani damat evi donanır. Komşular düğün boyunca bu odaları ziyaret eder .Genellikle yatak odası kız tarafından yapılır , bakır kap kacak oğlan tarafından alınırdı. Cam bardak o zaman yoktu, su içmek için bakır maşrafa kullanılırdı. Bakır takımı içinde bakır sağan, tas, güğüm ve leğen vardı. Kızın el işlemleri ceviz ağacından yapılmış, üzeri ayyıldızlı çeyiz sandığına konularak erkek evine düğün günü gönderilir.

DÜĞÜN: Düğünler hasat mevsimi bittikten sonra yapılır. Çay, fındık, mısır toplanır kurutulur satılır , elde edilen gelirle çocuklar evlendirilirdi. Bu zamana güz denir .

Zaten yörede iki dini bayram arasında nikah kıymak uğursuzluk sayılırdı. Düğün günü sabahı erken kalkılır , komşular yardıma gelir , hem çevre temizliği yapılır , hem de yerli aşçılar evde ocak başında oturur çeşitli yemekler hazırlarlar .Bu hazırlık birgün önceden de başlatılabilir .Oüğün yapılacak olan yer düzenlenir .Burası düz bir yer olmalıdır , veya evin hemen yanındaki harman en ideal yerdir .Oüğün iki gün devam eder . Çok eskiden üç ile bir hafta kadar sürdüğü yaşlı insanlar tarafından dile getirilmektedir . Birinci gün erkek düğünü, ikinci gün kadınlar düğünü olarak belirlenmiştir. Perşembe ve cuma günlerine rastlatılmakta idi. Kadınlar düğüne cuma günü olduğundan cumalık da denir .Öğlen saatlerine doğru artık düğün yeri köylülerce doldurulmaktadır. Tabanca ve tüfek sesleri duyulmaya başlar .Köyün en iyi kemençe sanatçısı gelir .Hem çalar , hem söyler .Erkekler , elele tutuşurlar , kemençenin ritmine göre horon oynanır .oyunlar, özellikle sıksara, üç adım atlama, gibi horon oyunlarıdır. Oyun içinde yani horona giren kişiler , oyun düzenine uymak zorundadır .

Ayaklar birlikte kaldırılır , savrulur , eller de birlikte ritme göre havaya kaldırılır , aşağıya alınır. Ayaklarda hızlıca yere vurulur. Oyun oynanırken hem çalıp, hem söyleyen kemençeci aynı zamanda yönetmendir .Ek sik olan duru'nu hemen düzeltir .Sözleri şöyledir: "Ha uşaklar ha..Kim ula..Geldum ha..Al aşağı vur yere, kurusun kanlı dere.." Komutçu tarafından söylenir .Oyun oynayanlara büyük neşe verir. Çok çevik ve hareketli oynanan horon oyunu herkesi coşturur .Çoştukça tüfekler ateşlenir . Oyunlar devam ederken bir diğer tarafta sıra ile gelenlere yemek verilir .zamana göre pilav, hoşaf, makama (kesme), gibi yemekler verilir. Daha önceki tarihlerde lapa, lahana, yoğurt gibi yemekler yedirilirdi. Düğünlerin hepsinde yalnızca kemençe yoktu. Bunun yanında zevkle Kavalla oyun oynanmakta idi. Bu oyun da hıron şeklinde oynanır .Bazen de davul zurna eşliğinde kol kola horon oynanıyordu. Yemek faslı biter , oyuna ara verilerek gelin almağa gidilir .Damat bir kenarda bekler , erkekler atlarına binerler , konvoy halinde bazıları yürüme kızım evine gidilir .Giderken bütün silahlar ateşlenir .Hele kızım evine yaklaşılmca geldiğini haber vermek üzere tüfekler ve tabancalar ortalığı inletir .Bazen atlarla tarla bağ bahçe çiğnenir .Evin saçakları, çatıdaki kiremitler mermilerle vurularak kınıp dökülür. Bu davranıştan düğüncüler çok büyük zevk

alırlar. Sıra gelini evden alıp ata bindirmeye gelmiştir .Ancak kızm erkek kardeşi gelin olan kızla odaya kapanır , kardeşlik parası almadan kızı bırakmazdı. Bu parayı oğlanın tarafı yani kaynata vermek zorundadır .Gelinin kız kardeşi de sandığı üzerine oturuf "sandık çok ağırdır onu kaldıramazsın" der. Bunun üzerine yine guveyin babası para vererek sandığı aldırır. Bu arada kayl'ana hiç unutulmaz. Ona da "süt hakkı" olarak para verilirdi. Nihayet gelin erkek kardeşi tarafından evden çıkarılır ve ata bindirilir , erkek kardeş atını yularından tutarak oğlanın evine kadar getirir .Kızın yani gelinin yengesi de onunla gider .Düğün içinde köyün erkekleri kız tarafından para temin edip bir koç alıp keserlerdi. Buna "Kurama" denir. Kızın evinden düğüncüler ayrılmadan önce oradaki ağacın tepesine bir yumurta takılır , yumurta kırılmaya kadar orda herkes hedef alarak atış yapar .Eğer atış yapanlar onu vuramazlar ise o zaman yine oğlan tarafından gelen keskin nişancı onu vurur , düşürür. Kalabalık tarafından büyük alkış gelir .Yumurta vuruluncaya kadar devam edilir , yoksa kız almıp gidilemez. Oğlan tarafı bunu ayıp sayar .Kızın evinden çıkarken bazen damadın koluna sağdıç, girer , gelinin ise yengesi girer. Bu yakın yol için olabilir ve de her iki tarafın arın ve babasının uygun görmesi halinde gerçekleşir .Önceleri gelin alınmasında güvey olmazdı, sonraları istekli olarak güvey gelini almağa gidebilirdi. Gelin ve yenge eyerlenen atlara kara çarşaf giydirilerek bindirilirdi. Tamamen her tarafları kapalı idi. Gelinin çarşafının yüzüne beyaz mendil yaka iğnesi ile iliklenirdi. Gelin oğlan evine varınca erkek kardeşi tarafından indirilirken kaynana tarafından fındık şeker kanşımı gelinin başından aşağı serpiştirilerek dökülür. Zengin olanlar arpa, fındık, şeker ve para gibi şeyler dökebilirlerdi. Kaynana gelinin ayağına ahırdan bir dana getirir ."Bu benim gelinimindir" der .Bazen bu "sini" de olabilir. Gelin eve girerken bir kap ayağına kırarlar. Bu küp olabilir, tabak olabilir. At'la da eve girilirdi. Ev içinde şöyle bir gezer , bahşiş alıp atı dışarı çıkarırlardı. Bu arada yengeye de bir armağan verilir . Gelin odaya getirilir ve oturtulur. Gelinin kucağına bir erkek çocuk verilir. Allah'a dua edilir , gelinin erkek çocukları olsun diye. Yenge ilk akşam evde kalır, onunla yatar, güvey de sağdıçla yatar .Düğün alayı oğlanın evine geldiği zaman silahlar yine en şiddetli bir şekilde patlamaya başlarlar .Evin kiremitlerini kırar dökerler .ev sahibi aman etmeyin, yapmayın dese de hiç kimse dinlemez, tavanları delik deşik

ederlerdi. Evin horukluk denen baca kısmı da silahlarla taranırdı, bu bazen tehlike olurdu. Taş ve beton olan bacalardan mermiler sekebilirdi. Bazı yaralanmalar , vurulmalar o güzel havayı bir anda mateme dönüştürürdü. Çok önceleri düğün alayı tulumla müzik eşliğinde gelirdi. Düğün yakınları bir kadın ve bir erkekle "körçek" denen bir oyun oynanırdı. İkinci gün yani cumalık hanımlar düğünü de çok hareketli geçerdi. Burada da bir türkücü vardır .Oyunlar manilerle oynanır , karşılıklı türküler söylenirdi. Cumalıkta geline ilahi çekilir , kafasına bir eşarp atılır , "orta" yapılır. Bundan sonra düğüne gelen komşular , davetliler hediyelerini tek tek sunarlar .Güveyin düğündeki resmi kıyafeti takım elbise değildir .Üzerinde ketan ışık ve gömlek, yelek, çuha pantolon, yün çorap ve çapula (kaparalı ayakkabı) vardır. Sağında ve solunda bıçak ve hemayıl bulunur .Daha sonraları takım elbise bu eski kıyafetin yerini almıştır .Cumalıkta kaynana oynarken beline başkalan çank takardı. Bunu görenler kahkahalarla gülerlerdi. Hanımlar çalgıcıları bula madıkları zaman sağan, güğüm, tencele gibi aletleri müzik aleti olarak kullanırlardı.

Gelin bütün büyüklerin ellerini öper .Kaynata, kayınço ve kaynana, dayısının ellerini öpünce kıza el öpme parası verilir. Gein damat ikinci gece yenge ve damat tarafından gerdeğe sokulur .Ev tamamen boşaltılır .Ancak ihtiyaçlar için sadece yenge evin bir kenarında kalabilir .Ailelerin durumuna göre geniş yer ve kalacak yer yoksa ailenin diğer fertleri aynı evde hiç bir müdahalede bulunmadan ve rahatsız etmeden kurulu düzen devam ettirilebilirdi.

YEDİ (Gerilik): Düğünden yani evlilikten bir hafta sonra kızın ailesi tarafından gelinin kendi, kocası ve yakınlarının baba evine davet edilmesi ve bu gece de eğlence tertiplenmesine yedi denir . Kız , baba, annie, kız ve erkek kardeş tarafından çok özlenmiştir .Enişte de henüz tanınmamaktadır. Yani henüz içli dışlı olunmamıştır .İlk karşılaşma çok duyguludur . Annie ve kızın ağladıkları görülür .Ama kısa zaman bu yas yerini hemen neşeye bırakır . Komşular devet edilmiştir .Genç erkekler , genç kızlar sevilen dostlar davet edilmiştir . Hoş beşten sonra itina ile hazırlanan yemekler yenir .Daha sonra eğlence kısmı başlar .Kaynana enişteye baklava hazırlamıştır .Baklava tepsisi ortaya getirilip konur .Herkes etrafına dizilir .Damadın arkadaşlarından biri bir bıçak alır , baklavayı kesmek için uğraşır ama bir türlü

kesemez. Biri oradan söze girer der ki: O bıçak kesmiyorsa orağı getirin. Orağı getirirler yine kesmez. Bu da olmadı ne yapalım derler. Oradan bir balta getirin derler. Balta gelir baklavayı kesmeyi denerler , fakat yine kesemezler . Başka neyi deneyelim derler .Hızarı getirin derler .Hızar gelir .Onunla denenir , baklava yine kesilemez. Amaç damattan para koparmaktır .Bu arada gülmek, bağışlamak eğlenmek tam demindedir .Herkes büyük neşe içinde oyunu takip etmektedir Galiba derler bu baklavayı enişte kesmeyi başaracaktır .Enişte kaçmak ister ancak zorla bıçak eline verilir , cebinden para çıkarıp bıçağı siler ve baklavaya sallır .Baklava kesilmiş olur .Enişte tebrik edilir .Alkışlanır .Para tepsinin altına konur. Kesme işlemi yapılırken etrafında duranların önünde tepsi sürekli çevrilir .Kesme işlemini önüne gelen kişi yapar . Diğer bir eğlence ise şöyledir; Hikayeler anlatılırken, oturanlardan biri sigarasını yakmak ister. Elini cebine atar ancak çakmağı cebinde yoktur , kayıptır .(Çakmağı kendisi hiçkimsenin haberi olmadan eniştenin cebine bizzat kendisi koymuştur). Çakmağı kaybolan kişi ayağa kalkar , arkadaşlar bir dakika beni dinleyin der .Cebimdeki çakmağım kayboldu. Çok şaşırdım. Acaba bunu kim çalmış olabilir .Bana yardımcı olun bunu beraber bulalım. Diğer arkadaşları der ki, ne demek burada hırsız olamaz, sen yalan söylüyorsun ama yine de çakmağı arayalım, derler ve arama başlar .Gülüşmelerle başlayan arama Sonunda kayıp çakmak eniştenin cebinden çıkar .Tabii buna enişte ve gelin çok üzülür . Hırsız bulunmuştur. Hemen mahkeme kurulur. Hırsıza en ağır ceza olan idam cezası verilir .Enişte, yapmayın etmeyin ben suçsuzum dese de idamdan kurtulmak mümkün olmaz. İp getirilir , enişte ayağından bağlanarak tavana doğru çekilerek asılır. Astıktan sonra şu ilahi söylenir:

Enişteyi astiler kurti gülgen dalından

Kaynanası bilmiyor

Eniştenin halından

Eniştenin bacağı

Hemen aldı tavana

Kaynanası nerededir

Gelsun alsun aşağıya

Burada ki amaç enişteyi kurtarmaktan ziyade eğlenenlerin kaynanadan findık istemezdir .Kaynana yani kızın arıniesi enişteyi kurturmak için bir sahan findık getirir Ancak bu az bulunur , daha çok getirmesi için şu türkü söylenir:

Haburadan aşağı

Kız fundulli fundulli

Sahan mahan tanımam .

Kot gumilli gumilli

Enişteyi kurtarmak için kaynana ęırpınır durur. Fazla funduğum yok der. Bunun üzerine şu söylenir:

Kızılağaç doruğunda kediye bak kediye

Haçan Funduk yoğudi, ne ęaęurdun yediye

Kaynanadan ümit kesilince şu deyiş dile getirilir. Buradaki maksat kız tarafının oğlana sahip ıkmasını sağlamaktır .

Kaynanası yoğısa

Kaynatası yok midur?

Kaynatası yoğısa

Kayınęeęiyok midur?

Bu bizum enişdenun

Balduzi yok midur?

-Balduzi yoğısa

Hiç kimsesi yok midur?

Hiç kimsesi yoğısa

Bi kot finduk yok midur?

Bunun üzerine kaynanaya yine iş düşer . Ortaya bi kot findık getirir .(Bi kot findık demek ęuvalla çok findık demektir .) Kaynana görevini tamamlayarak eniştesini kurtarmak için şöyle söyler...

**Zıt olan bu işleri
Kapıma çağırınayın
Kaynana ricasıdır
Gençleri ağlatmayın
Enduruh enişteyi
Beni de darıltmayın...**

Kaynananın bu ricası kabul edilir . Eniştenin ayağı çözülür , serbest bırakılır .
Buna herkes sevinir .Eğlencenin artık sonuna gelinmiştir .Enişte eğer yakınsa evine döner. Uzaksa evi orada bir gece kalabilirler. Bu gelenek, görenek ve örf ,adetleri günümüzde artık çoğu yaşanmamaktadır .Zaman zaman hepsi terkedilmektedir .

